

Várad

IRODALOM
MŰVÉSZET
TÁRSADALOM
KULTÚRA

2017

XVI. ÉVFOLYAM 7. (148.) SZÁM

SZERKESZTŐSÉG

Szűcs László főszerkesztő
Laza Pozman Erika
Szilágyi Aladár (társadalom)
Tasnádi-Sáhy Péter (irodalom)
Tóth Hajnal (kultúra)
Ujvárossy László tervező (művészet)
Megyesi Antónia (olvasószerkesztő)
Kemenes Henriette (szerkesztőségi titkár)
Boka László, Péter I. Zoltán,
Pomogáts Béla, Tavaszi Hajnal,
Varga Gábor fõmunkatársak

ALAPÍTÓ SZERKESZTŐK:

Barabás Zoltán (1953–2015)
Dr. Indig Ottó (1936–2005)
Kinde Annamária (1956–2014)
Dénes László
Gittai István
Lipcsei Márta

A SZERKESZTŐSÉG CÍME:

Nagyvárad, December 1. (Nagyvásár) tér 12.
emelet

POSTACÍM:

Revista culturală Várad
410068 Oradea
Piața 1 Decembrie nr. 12

Telefon: 0259/447-060

E-mail: varadlap@gmail.com

Internet: www.varad.ro

KIADJA

a Várad kulturális folyóirat
Felelős kiadó: Szűcs László

KÉSZÜLT

a nagyvárad Europrint Kft. nyomdájában
Felelős vezető: Derzsi Ákos

A *Várad* előfizetési díja 1 hónapra 7 lej, 3 hónapra 18 lej, fél évre 30 lej, egy évre 50 lej. Előfizethető a szerkesztőségben készpénzzel, vagy postán pénzesutalvánnyal (mandat postal), az előfizető nevének és pontos lakcímének, valamint az Abonament *Várad* megjegyzésnek a feltüntetésével: Revista culturală *Várad* Oradea Piața 1 Decembrie nr. 12, CUI 18415639, Cod IBAN: RO81 TREZ 0762 1G33 5000 XXXX Trezoreria Oradea.

A borítókon és a belső oldalakon szubjektív válogatás a nagyvárad PKE grafika / vizuális kommunikáció szaka 2016/2017-ben végzett hallgatóinak diplomamunkáiból

Sarkadi Imola: Lewis Carroll Alice Csodaországban (Alice's adventures in Wonderland) című könyvének tervezése mozgóképes illusztrációkkal

Meg nem rendelt kéziratokat, illusztrációkat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.

ISSN 1583-0616

	3				80
		SZŰCS LÁSZLÓ		Társadalom	MOZOG NAGY IMRE
		Búcsú Kántor Lajostól			Jár a baka, jár (20.) Részlet a <i>Fújnak a fák, Ides</i> című önéletrajzból
	4				85
Irodalom		ZSIDÓ FERENC			SZILÁGYI ALADÁR
		Simogatórium – abszurd komédia egy felvonásban			Széchenyi István Arad-Hegyalján
	33				89
		TÓTH ÁGNES		Kultúra	PÉTER I. ZOLTÁN
		Csak semmi malőr – vígjáték két felvonásban			Ady Endre váradi újságíró első külföldi útja
	62				94
Művészet		UJVÁROSSY LÁSZLÓ			TÓTH HAJNAL
		„Médiummasszázs” avagy művészeti kutatás a PKE művészeti tanszékén			A világ meséje – Weiss István fotóköltészetéről
	78				97
Esszé		MOLNÁR KINCŐ BERNADETT		Kritika	TÓTH GÁBOR
		Egyéni célok, a nagy egészet alkotó apró kellékeként			Egy megkésett Kodály-zsoltár nyomán
					102
					NAGY ORSOLYA
					Nem unalmas a sokadik utas – Ridley Scott: <i>Alien: Covenant</i>

A CÍMLAPON Péter Emőke: *Cyrano de Bergerac: Holdbéli utazás, Énokh utazásáról, illusztráció, C-print*

A HÁTSÓ BORÍTÓN Péter Emőke: *Cyrano de Bergerac: Holdbéli utazás, Az érzékelésről, illusztráció, C-print*

A *Várad* folyóirat működését a Bihar Megyei Tanács biztosítja

Támogatónk a Communitas Alapítvány

SZÚCS LÁSZLÓ

Búcsú Kántor Lajostól

Alig néhány héttel nyolcvanadik születésnapja előtt hunyt el a kortárs Erdély kultúrájának és közéletének egyik legfontosabb alakja, Kántor Lajos, akit folyóiratunkhoz hasonlóan sok váradi tekinthetett barátjának.

Annyira sajnálom, hogy Kőrössi Jóska barátom tanácsa ellenére nem vezetek kellő rendszerességgel naplót. Most több részletet tudnék reprodukálni Kántor Lajos két utóbbi váradi nyilvános szerepléséről. Nem arra gondolok, hogy a publikum előtt miről esett szó, amikor – hármásban Markó Bélával – az Ady-emlékmúzeumban beszélgettünk a *Domokos Géza kockázatai* című Kántor-kötet bemutatóján 2014 tavaszán, vagy szűk évvel későbbi Törzsasztal-estjén. Mindkettőről megvannak a tudósítások, utóbbiról a hangfelvétel szerkesztett változata. Az megmarad, miként idézte fel Szabédi László tragikus alakját, de arról már nem találok a szavakat, hogy a vacsoraasztalnál miről beszélgettünk. Csak a kedélyességét, szellemes megjegyzései hangulatát őrzöm. Ez lehet a magyarázata annak, hogy amikor rá gondolok, nem valamelyik könyve ugrik be (ama legendás Kántor–Láng irodalomtörténet szürke borítója azért igen) vagy valamely publicisztikája. Hanem a humora. Nem olyan röhgéses harsány váradi, inkább visszafogottan polgári, csillogó szemű, kolozsvári, kicsit azért a polgárt is pukkanzó, karikírozó, némelykor pikírtén szurkáló. (E pikírtségben, de szerepében és szellemiségében is Jakobovits Miklós festőművészre emlékeztet. Kortársak voltak, Miklós harminchatos, két nap híján egy évvel idősebb.)

Közelebbről MŰRE-elnöki szerepében ismertem meg a *Korunk* főszerkesztőjét, fontos vezetője volt a magyar újságírók romániai egyesületének, legendás munkabírással. Megannyi médium indulásánál is jelen volt, mint erős háttérember, ma azt mondják az ilyenre, véleményvezér. Nélküle nem adott volna annyi hasznos kollégát a hazai szerkesztőségeknek a váradi Sajtókollegium sem. Médiában, kultúrában, egy ideig a politikában is megkerülhetetlen volt a véleménye, utóbbiban mégis megkerül-

hető, hisz 1994-ben azért lépett vissza a formális politikai szerepből, az RMDSZ „miniparlamentje” tagságáról, mert leszavazták egy javaslatát. Utólag tudni, neki volt, lett igaza, de hát mire ment, mire megyünk ezzel.

Kritikusan fogalmazott az értelmiség és a politika kapcsolatairól, szerepéről, s a politikum látszólag mindvégig fontosnak tartotta a véleményét, valójában inkább a személyét – az RMDSZ alapítása 25. évfordulóján, 2015 januárjában életműdíjat vett át –, nem úgy fest az erdélyi magyar politikacsinalás, mintha Kántor Lajos intelmeit kellő gyakorisággal megszívlelnék. Pár nappal az elismerés átvétele után adott interjúban árulta el, már leszámolt azzal kapcsolatos illúzióival, hogy a politikum vevő az értelmiségiek véleményére. Pedig ő, ha bírált, úgy tette, hogy a szervezetnek, amelynek egyik alapítója is volt, soha nem fordított hátat, és nem kívánt a bírálattal muníciót kínálni a politikai ellenfeleknek. Úgy maradt független, hogy nem állt középen. Hisz aki középen áll, az talán sehol sem áll.

Arcát, művét és hatását igyekszünk megőrizni, ahogy azok a kolozsvári fiatalok, akik szavai szerint „sírás és panaszkodás, elvágódás és elmenés” helyett ma pozitív dolgokat tesznek „ebben az Erdélynek nevezett konglomerátban új körülmények között is.”

ZSIDÓ FERENC

Simogatórium

abszurd komédia egy felvonásban

Hommage à Bajor Andor

Irodalom

Szereplők: VIRÁG ANDRÁS
HIVATALNOK
KASSZÁSNŐ
KONZULENS
HÖLGYEM (VIRÁG ANDRÁS FELESÉGE)
IGAZGATÓ

FILMHÍRADÓ: *(Projektoron vetítve, vászonra, fekete-fehér képsorok. A függöny egyelőre behúzva, előtte a vetítő.)* Jó estét kívánok! Kedves nézőink! Önök a GalaxisTv Világhíradóját látják. Naprakész, hiteles tájékoztatás! *(Illusztratív képsorok, bolygók stb., közben háttérből a hang, megjelenik arccal egy bemondó, közben vágóképek.)* Szenzációs bejelentést tett ma az Energetikai Minisztérium: az aszteroidák irányított becsapódásának energiájából nyert villanyáram már bolygónk igényének egynegyedét fedezi. A minisztérium tervei szerint öt év múlva, 2045-re bolygónk villanyáram-felhasználásának fele már az aszteroidák kontrollált becsapódási energiájából lesz fedezve. Így kevésbé fogunk függeni a Marstól, jelentősen csökkenthető lesz az energiainportunk mértéke. *(Reklám)* Simogatórium! Ha egy kis kényeztetésre, könnyed ellazulásra vár, forduljon hozzánk! Simogatás az új időknek megfelelően! Diszkréció garantált! *(Képsorok: műállat-simogatás, aztán újabb hír, bemondóval, vágóképekkel.)* Egy kormány által megrendelt, de független intergalaktikus elemzőcsoport által elvégzett felmérés szerint egész Galaxisunkban bolygónkon a legkisebb a bürokrácia, leghatékonyabb az ügyintézés. Itt a legkisebb a Hivatalnokok száma és legrövidebb az idő, amit az ügyfelek a közintézményekben töltenek. A kormányközlemény szerint e hivatali modell átvételére máris több bolygó benyújtotta igénylését. Önök a GalaxisTv Világhíradóját látták. Ha tájékozottak akarnak lenni, tartsanak máskor is velünk!

(Előjáték vége, függöny fel. A szín: egy intézmény ügyfélszolgálati irodája, három üvegezett fülke, mögötte hivatalnokok. Az egyik fülke homlokzatán Kassza felirat, a másikén egy 7-es szám, a harmadikon csak ennyi: Konzultációk. A másik oldalon egy ülőalkalmatosság az ügyfelek számára. Hátul a sarokban újabb üvegfülke, rajta Elkülönítő felirat. Belép a főszereplő, Virág András: kissé bizonytalan, ápolt negyvenes. Kezében kisebb aktatáska. Körbenéz, elolvassa a feliratokat, aztán tétovázva a hetes fülkéhez lép.)

ZSIDÓ FERENC (1976, Székelyudvarhely) tanár, író, kritikus. A www.eirodalom.ro irodalmi portál szerkesztője. Székelykeresztúron él. Legutóbbi prózakötete: **Laska Lajos (rövidprózák, 2012). Irodalomkritikai Csak egyenesen!** címmel jelentek meg (2016).

VIRÁG ANDRÁS: (*torkát köszörüli*) Én... ö... én...

HIVATALNOK: Mondja, kérem, mit óhajt?!

VIRÁG ANDRÁS: Én... simogatásra jöttem.

HIVATALNOK: (*kioktató hangnemben, méltatlankodva*) Hát persze, hogy arra jött, kérem! Mi másra jöhetett volna ide, a Simogatóriumba? Aki ide betér, az mind azért jön!!

VIRÁG ANDRÁS: (*megalázkodva, szégyenlősen*) Hát persze... persze... És hol zajlik a... a... simogatás?

HIVATALNOK: Lassabban a testtel, kérem! Először fáradjon át a kasszához, s fizesse be a díjat!

VIRÁG ANDRÁS: Igen, hogyne... (*a kasszához oldalog*) A simogatási díjat szeretném befizetni!

KASSZÁSNŐ: Milyen simogatás lesz, kérem?

VIRÁG ANDRÁS: Milyen? Hát állatsimogatás! Az interneten olvastam, hogy az...

KASSZÁSNŐ: (*szavába vág*) Hogy mit olvasott az interneten, az, kérem, minket nem érdekel. Azt mondja meg, hogy milyen állatot óhajt simogatni. Emlőst, madárfélét, hüllőt, esetleg valami rovar...

VIRÁG ANDRÁS: (*csodálkozva*) Azt is lehet?

KASSZÁSNŐ: Mért ne lehetne? Nálunk mindent lehet! Tudja ön, micsoda élmény egy giliszta simogatása?! Ahogy a gyűrűin végighaladnak az ujjak, ejj-ejj-ejj! (*Rövid hatásszünetet tart.*) Hm! Vagy egy póké! Igen, kérem, vannak pókjaink is, beleváló jószágok, idomítottuk őket! Ha tudná, mennyi munkánk volt velük!

VIRÁG ANDRÁS: (*félénken*) Én egy bárányra gondoltam...

KASSZÁSNŐ: (*kissé megvetően*) Bárányra... És bégetéssel vagy anélkül?

VIRÁG ANDRÁS: (*meglepődve*) Nem mindegy?

KASSZÁSNŐ: (*méltatlankodva, a kollégájához fordul*) Hallod, Géza, mit kérdez?

HIVATALNOK: (*affektálva*) Már hogy lenne mindegy, kérem! Más a díjszabás!

VIRÁG ANDRÁS: Aha, más... gondolhattam volna... Hát akkor legyen, kérem, bégetéssel. Gondolom, hogy belefér a keretbe...

KASSZÁSNŐ: Valami más extrát óhajt még?

VIRÁG ANDRÁS: Extrát? Hát nem is tudom...

KASSZÁSNŐ: Például baboltatást. Tudja ön, micsoda mennyei muzsika, amikor a bárány babol a keményfa padlóra?! Ha akarja... De persze, nem akarom rábeszélni... Mindenki maga tudja... Hogy mennyit engedhet meg magának..., hogy mennyire taksálja magát...

VIRÁG ANDRÁS: (*nagyot nyel*) Hát jó, nem bánom, legyen a baboltatás is...

HIVATALNOK: (*átkiált a Kasszásnőnek*) Valami bónuszt felajánlhat sz nek! Ő pont a százezredik kliensünk!

KASSZÁSNŐ: (*derülten*) Hallja, micsoda mázlija van?! Ön pont a százezredik!

VIRÁG ANDRÁS: Valóban?!

KASSZÁSNŐ: Bizony! Jár önnek ingyen és bérmentve egy báránytánc-bemutató. Csak a zenebejátszást kell megfizetnie, de azt jutányosan számítjuk!

VIRÁG ANDRÁS: Nem bánom! Akkor mennyi is lenne mindenestül?

KASSZÁSNŐ: Lássuk csak, igen..., meg tíz..., meg huszonöt, az összesen... hetvenöt.

VIRÁG ANDRÁS: Hm, kicsit borsos...

KASSZÁSNŐ: Kérem..., nem erőszak... igényli vagy nem igényli a szolgáltatást?

VIRÁG ANDRÁS: Hát persze, hogy igénylem, csak...

KASSZÁSNŐ: Na, akkor, amint mondtam, 75.

VIRÁG ANDRÁS: *(fizet)* S akkor most hová megyek?

KASSZÁSNŐ: Hogyhogy hová? Hát ezzel a nyugtával a heteshez, kérem!

VIRÁG ANDRÁS: Jó, de hol vannak a bárányok...?

KASSZÁSNŐ: *(ellentmondást nem tűrően)* Fáradjon át a hetesfülkéhez!

VIRÁG ANDRÁS: Igenis. *(heteshez átkullog)* Jöttem...

HIVATALNOK: Mutassa a nyugtát! *(átveszi)* Aha, hetvenötös csomag. Hát, ez elsőre nem túl biztató...

VIRÁG ANDRÁS: Mi az, hogy nem túl biztató?

HIVATALNOK: Ha ön még nem járt soha intézményünkben, akkor egészen másként kellett volna kezdenie a dolgot. Más programmal.

VIRÁG ANDRÁS: *(megütközve)* Más programmal?

HIVATALNOK: Igen. Persze, ez a bárányos se rossz, de ezt inkább visszatérő klienseinknek ajánljuk.

VIRÁG ANDRÁS: *(panaszosan)* De hát én úgy olvastam, hogy a báránysimogató a legjobb stresszlevezető. Mert egyéb sincs az életünkben, mint feszültség. Felgyűl a sok negatív érzés. S ezt a bárányok... *(Hivatalnok egyre szúrósabban nézi, Virág András egyre inkább elbizonytalanodik)*... úgy olvastam...

HIVATALNOK: Az az érzésem, maga túl sokat olvas. És ez nem jó. Jobban tenné, ha egyszerűen ránk bízna magát!

VIRÁG ANDRÁS: Jó, de ezt nem lehetett volna hamarabb mondani? Amikor a kasszánál...

KASSZÁSNŐ: *(élesen, a kollégájához)* Valamivel elégedetlen a kedves kliens?

HIVATALNOK: Nem, csak bizonytalan. De hát találkoztunk mi már ilyennel...

(Virág Andrásához fordulva) Azt javaslom, fáradjon át a konzultációs osztályra.

VIRÁG ANDRÁS: Hová, kérem?

HIVATALNOK: *(rámutat a szemköztifülkére)* A konzultációs osztályra.

VIRÁG ANDRÁS: *(ránéz az üresfülkére, majd bizonytalanul)* De hát ott...

HIVATALNOK: Nyugalom, kérem, máris kéretem az osztályvezetőt. *(Előveszi okostelefonját)* Jöjjön, kolléga, várják. ... Á, nem, nem...

VIRÁG ANDRÁS: S ha szabad kérdezni, miről konzultálnak? Mert én nem konzultálni jöttem, hanem...

HIVATALNOK: *(jóindulatúan, de erélyesen)* Higgye el, nagyon jól tudjuk, miért jött!

VIRÁG ANDRÁS: Csakugyan? Maguk tudják?

HIVATALNOK: Mi. És ezt ön is nagyon jól tudja. Különben nem jött volna hozzánk. Nélkülözhetetlenek lettünk az emberiség számára. Bizony.

KONZULENS: *(hátról beérkezik a fülkéjébe, majd kiszól)* Parancsoljon, kérem!

VIRÁG ANDRÁS: Hát én nem nagyon parancsolok semmit...

KONZULENS: Na de kérem! A kollégám azt mondta, hogy ön vár! *(HIVATALNOK felé fordulva)* Igaz, Géza?! *(Az hevesen bólogat.)*

VIRÁG ANDRÁS: *(hápogva)* De kérem, én csak simogatni akarok, már a díjat is kifizettem, babolással... Nem tudom, hogy miről konzultálhatnék önnel!

KONZULENS: *(főlényesen mosolyogva)* Babolással akar simogatni, s nem tudja, hogy velem miről kell konzultálnia?? Na, látja, ez öreg hiba!

VIRÁG ANDRÁS: Hogyhogy?

KONZULENS: *(kollégáihoz)* Kérést íratatok-e már velem?

KASSZÁSNŐ: Még nem. Vártuk, hogy egyáltalán lesz-e valami a dologból...

VIRÁG ANDRÁS: *(méltatlankodva)* Kérés is kell? Erről nem szóltak eddig...

KONZULENS: Kérés? Kérés mindig kell! Jegyezze meg ezt jól, kérem! Ha megjegyzi, nem lesz baja az életben. Mindig. Pláné egy ilyen fontos esetben, mint a báránysimogatás. Babolással!

VIRÁG ANDRÁS: *(értetlenül)* De miért?

KONZULENS: *(kioktatóan)* Írásos nyomának kell lennie mindennek. Hogy például maga önként, jószántából simogatja azt az állatot. Mert sosem tudhatjuk, ugye... Esetleg nehogy kiderüljön utólag, hogy kényszerítettük...

VIRÁG ANDRÁS: Hogyan? Önök engem szélhámosnak néznek?

HIVATALNOK: *(korábban belebújt egy aktacsomóba, most méltatlankodva emeli fel a fejét)* Ugyan, dehogy! Távol álljon tőlünk, hogy bármely kliensünkről bármit is gondoljunk. Csak követjük a szabályzatot. A szabályzatban pedig ez áll. Akarja látni?

VIRÁG ANDRÁS: *(lemondóan legyint)* Hagyja. Inkább essünk túl a kérésen...

KASSZÁSNŐ: *(közbeszól)* Nem túlesni kell azon, kérem! Hanem komolyan, alaposan elvégezni! S ha már itt tartunk, engedje megjegyeznem, hogy a kérestitöltésben nyújtott segítségért nem számoltam felárat!

VIRÁG ANDRÁS: Ó, köszönöm...

KONZULENS: *(papírt tol elébe)* Na szóval, kezdje, kérem. Alulírott, igen..., lakcíme..., jó..., személyi adatai..., rendben..., azzal a kéréssel fordulok az Simogatórium vezetőségéhez, kérem a Vezetőséget nagybetűvel írni!, szóval azzal a kéréssel fordulok a Simogatórium Vezetőségéhez, hogy engedélyezzék számomra a báránysimogatást az alábbi extrákkal, igen...

HIVATALNOK: *(közbeszól)* A táncbemutatót ne felejtse ki!

KONZULENS: (*füttyent*) Táncbemutató is lesz? Húha, s ezt csak most mondják?! Na jó, szóval azt is írja oda..., oké..., dátum, helység, aláírás.

VIRÁG ANDRÁS: Na, végre túl vagyunk a nehezén!

KONZULENS: Már csak egy kérdőív van hátra.

VIRÁG ANDRÁS: Kérdőív?

KONZULENS: Igen. Néhány adatot meg kell tudnunk önről, hogy felmérhesük, milyen hatással lehet önre nézve a báránysimogatás, s hogy mire lehet még szüksége...

VIRÁG ANDRÁS: (*ingerülten, egy szuszra*) Nézze, kérem! Nemrég olvastam a Facebookon ezt a simogatós dolgot. Megszámoltam a lájkokat, átböngészttem a kommenteket, megnéztem más közösségi fórumokat is. Teljes egyetértésben állítja mindenki, hogy a felnőtt állatsimogatás, egyáltalán, már az állatok közelsége jó stresszlevezető. Az én életem pedig tele van stresszel. Egy nagykernél dolgozom, én adom le a megrendeléseket, a nap huszonnégy órájában résen kell lenni, láthatják, ide is hoztam a tabletemet (*előhúzza az aktatáskából*), mert hajtás van, százalék után fizetnek. Éjszakára is bekapcsolva tartom a telefonom, mindig készenlétben állok, hogy ne maradjak le egyetlen fontos tranzakcióról se. Szóval pörgésben vagyok. Estére ketyegek a feszültségtől. Sokszor úgy érzem, a stressz már a csontjaimba is beette magát. Ezért jöttem ide, erre fel önök kérésekkel és felmérési ívekkel stresszelnek...

KONZULENS: (*kimérten*) Jó, hogy ezt most elmondta, kérem, nagyon jó! Folytassa!

VIRÁG ANDRÁS: (*szavába vág*) Nem akarom folytatni, kérem! Nem felméréseket, nem papírokat akarok, hanem a bárányomat!

HIVATALNOK: (*békítőleg*) Ha jól értem, ön is papírmunkával foglalkozik, igazán megérthetné, hogy...

VIRÁG ANDRÁS: (*továbbra is ingerülten*) De az enyém más. Én leírom, hogy például két konténer kávé, másodosztály.

HIVATALNOK: Ezt mi is beleírhatjuk a felmérésbe...

VIRÁG ANDRÁS: Hogyan?

HIVATALNOK: Á, semmi, semmi...

KONZULENS: (*témát váltva*) Nagyon érdekes, amit az előbb mondott, hogy a stressz a csontjaiba ette magát...

VIRÁG ANDRÁS: Nem szó szerint értettem...

KONZULENS: De, de, higgye el, szó szerint így van! Képzelve, végeztünk állatkísérletet: egy megkergetett, levágni előterelt bárányt elégettünk, csontjait lisztté őröltük, s bizony még a csontlisztből is kimutatható a stressz!

VIRÁG ANDRÁS: (*falfehéren*) Csakugyan?

KONZULENS: (*színpadiasan kivár, majd elneveti magát*) Nem. Csak tréfáltam.

VIRÁG ANDRÁS: (*megkönnyebbül, ugyanakkor meg is döbben azon, hogy ilyesmivel viccelni lehet*) Ja, értem...

KONZULENS: (*kollégaira néz, heherészik, azok vele nevetnek*) Jó vicc, mi?

VIRÁG ANDRÁS: Hát...

KONZULENS: (*elkomolyodva*) Nagyon jól tette, hogy minket választott, kérem! Mi garantáljuk önnek a stresszlevezetést. Az állatok szeretetet árasztanak, nyugalmat, békét. Pont, ami hiányzik az életünkből...

VIRÁG ANDRÁS: Igen, pont azt...

KONZULENS: Tudjuk, hogy mennyire sterillé vált az élet. Irodából ki, irodába be... Papírok, statisztikák...

VIRÁG ANDRÁS: Jaj, ne is emlegesse, elő kell készítenem a félévi mérleget...

KONZULENS: Apropó, iroda... Van egy partnercégünk, amely állatbarát irodahelyiségek kialakításával foglalkozik, hogy lehessen ott velünk a házi kedvenc az íróasztal mellett. Mintha kereszteznénk egy irodát egy istállóval (*nevetgélve mondja*). Jó, ugye?

VIRÁG ANDRÁS: (*csodálkozó képet vág*) Micsoda ötlet!

HIVATALNOK: (*kijön a fülkájából, megáll Virág mellett*) Amit az imént mondott, hogy a Facebookon látta intézményünket, hát mit mondjak, örülök, hogy felfigyelt ránk! Számos kliensünk gratulált már, hogy micsoda ötlet volt létrehozni a Simogatóriumot. Mert ugye, ilyen-olyan állatsimogatók voltak és vannak gyerekek számára, de felnőttek számára eddig nem volt megoldás. Pedig igazából a felnőttek vannak rászorulva...

KASSZÁSNŐ: (*élénken helyesel*) Így van, így van!

HIVATALNOK: Mert egy gyereket van, aki simogasson, ugyebár, mert hát ott vannak a felnőttek! De ki simogat meg egy felnőttet? Ad absurdum: egy másik felnőtt? Hát, ennek egyre kisebbek a matematikai esélyei...

VIRÁG ANDRÁS: (*rezignáltan*) Bizony...

HIVATALNOK: Ezért gondoltuk mi, hogy a felnőttek számára is létre kell hozni egy ilyen központot. Nyugodtan kitehettük volna a 18+ karikát is...

VIRÁG ANDRÁS: (*kényszeredetten nevet*)

HIVATALNOK: Na, nem úgy gondoltam! Hanem úgy, hogy gyerekeket nem fogadunk, végre egy hely, ahol a felnőttek nyugodtan magukban lehetnek. És megkaphatnak egy-két extrát. Mert mi a gyermek-állatsimogatók bugyuta programjainál jóval többet nyújtunk, jóval rafináltabb dolgokat...

VIRÁG ANDRÁS: Nagyszerű, uraim, nagyszerű! (*Közelebb lép a hivatalnokhoz, meg akarja veregetni a vállát.*)

HIVATALNOK: (*félrelép, elhárítja Virág kezét*) Nana! Azért ne ragadtassa el magát, kérem! Csak semmi bizalmaskodás! Csak semmi fizikai kontaktus!

VIRÁG ANDRÁS: Elnézést... Azt hittem, egy Simogatóriumban belefér egy...

HIVATALNOK: (*élesen közbevág*) Ellene vagyok a testi érintkezésnek! Zavaró és félreérthető, kérem szépen! Hagyjuk!

VIRÁG ANDRÁS: Igaza van... elnézést... elnézést...

HIVATALNOK: Persze, egy állat egészen más... Például egy skorpió vagy csörgőkígyó...

VIRÁG ANDRÁS: (*elképedve*) Csörgőkígyót is lehet itt simogatni?

HIVATALNOK: *(nevet)* Nem! De nem rossz ötlet! Mindig csak kutya meg macska, mert azok szociálisan érzékenyek és fejlett a nonverbális kommunikációjuk? Meg selymes a tapintásuk?! *(Hatásszünetet tart.)* Csörgőkígyó! Az az igazi kihívás!

VIRÁG ANDRÁS: *(bizonytalanul)* Ehhez képest én...

KONZULENS: *(közbeszól)* Na jó, kérem! Haladjunk az ügyintézással! Jöhet a felmérési ív?

VIRÁG ANDRÁS: Hát... Komolyan, nem lehetne, hogy mellőzzük? Ön majd befirkant oda valamit, a szokásosat...

KONZULENS: Hogyhogy a szokásosat, kérem? Még két egyforma bárány sincs, nemhogy két egyforma ember...

VIRÁG ANDRÁS: Ez igaz, de ezek a felmérések mégis olyan egy lére mennek...

KASSZÁSNÓ: *(a telefonját nyomogatja, fel se pillant)* Kissé sokat akadékoskodik az úr...

HIVATALNOK: *(mintha védelmébe venné, valójában gúnyolódik)* Dehogy, csak nem ért mindent. De mi majd elmagyarázzuk. Mindent elmagyarázunk!

VIRÁG ANDRÁS: Aha...

KONZULENS: Szóval, mi rendszerben gondolkodunk, kérem! Rendszerben! Azért van szükség a felmérésre!

VIRÁG ANDRÁS: Aha...

KONZULENS: *(papírjaiba hajol)* Szóval, első kérdés: szereti-e az állatokat?

VIRÁG ANDRÁS: *(méltatlankodva)* Már hogyan szeretném, kérem?! Különben nem jöttem volna ide!

KONZULENS: *(kimérten)* Nem ennyire egyértelműek a dolgok, kérem! Vannak olyan klienseink, akiknek állatfóbiájuk van, simogatni azonban mégis szeretnek...

VIRÁG ANDRÁS: Hogyhogy, kérem?

KONZULENS: De nekünk mindenre van megoldásunk. Vannak műanyag állataink! Egészen élethűek.

VIRÁG ANDRÁS: Mi? Hát ez tisztára...

KONZULENS: Nana! Kérem, ne ragadtassa el magát! Maradjunk a tárgynál. Szóval, élő állatot kíván simogatni.

VIRÁG ANDRÁS: Egyértelműen!

KONZULENS: Elsőre, óvatosságból, mi a műállatot javasoltuk volna, de ha ennyire ragaszkodik...

VIRÁG ANDRÁS: Hogy érti, hogy óvatosságból?

KONZULENS: Nem tudhatjuk, hogyan reagálnak az élő állatok az ön jelenlétére... Ha jól értettem, régóta nem találkozott egyetlen élő állattal sem...

VIRÁG ANDRÁS: Nem. Hacsak...

HIVATALNOK: Nem kell szégyellni, kérem! És el kell mondani az igazságot! Annak minden aspektusát! Érti?! Minden aspektusát! Hanem még bonyodalmak származnak a dologból...

VIRÁG ANDRÁS: Értem...

KONZULENS: Szóval, szoktatás gyanánt nem ártana beiktatni egy műmacskát vagy műbárányt. Azt hiszem, nem vállaljuk túl magunkat, ha hanggal együtt javasoljuk...

VIRÁG ANDRÁS: *(beletörődően)* Ahogy gondolja...

KONZULENS: Mert tudja, az állatok érzékenyek. Pláné azokra, akik régóta nem voltak a közelükben. Előfordul, hogy az ilyenekre allergiásak...

VIRÁG ANDRÁS: Mi??

KONZULENS: *(türelmesen)* Bizony, kérem! Az pedig kinek hiányzik?! Akkor már jönnek az állatvédők, esetleg feljelentést tesznek...

VIRÁG ANDRÁS: Na de kérem...!

KONZULENS: *(Kasszásnő felé)* Azt hiszem, lesz még itt egy kis dolga, kolléga! Itt az úrnak ki kell számlázni egy műbárányos programot...

KASSZÁSNŐ: Hát persze! Ami azt illeti, én ezt előre is meg tudtam volna mondani...

KONZULENS: Na kérem, akkor a második kérdésre, hogy önt szeretik-e az állatok, azt írjuk, hogy nem tudja. *(szuggerálva néz Virág Andrásra)* Mert nem tudhatja, igaz?!

VIRÁG ANDRÁS: Hát...

KONZULENS: Haladjunk tovább. Simogatott-e állatot az elmúlt esztendőben?

VIRÁG ANDRÁS: Nem.

KONZULENS: *(jegyzi)* Jó. Hát embert?

VIRÁG ANDRÁS: *(kelletlenül)* Erre muszáj válaszolni?

KONZULENS: Semmit se muszáj... Ide jönni se volt muszáj...

VIRÁG ANDRÁS: *(egyszerre szégyenkező és öntudatos)* Na jó, hát nem simogattam.

KONZULENS: Rendben. Tervez-e?

VIRÁG ANDRÁS: *(mintha nem hallana jól)* Mit tervezek-e?

KONZULENS: Hát embert simogatni!

VIRÁG ANDRÁS: De hát ehhez már tényleg semmi közük!

KONZULENS: *(rezzenéstelen arccal)* Persze, persze, és a stresszéhez sincs semmi közünk...

KASSZÁSNŐ: *(közbeszól)* Akkor írjam meg a műmacskást?

KONZULENS: Várjon kicsit. Újabb kérdések merültek fel!

VIRÁG ANDRÁS: Újabb kérdések?

KONZULENS: Igen. Mert amennyiben nem tud válaszolni az iménti kérdésre...

VIRÁG ANDRÁS: Ki mondta, hogy nem tudok válaszolni?

KONZULENS: Hát kérem, itt három válaszlehetőség van. Nemmel vagy igenel nem válaszolt, a harmadik a nem tudja. Azt kell kiixszelnem. Mert valamiféle választ mindenképp adni kell. De ha azt ikszeljük ki, hogy nem tudja, akkor...

VIRÁG ANDRÁS: *(közbeszól)* Na, ha így egyszerűbb, akkor ikszelje ki a nemet.

HIVATALNOK: (*rosszallóan*) Nem úgy van az, kérem, hogy csak azért ikszeljük ki, mert egyszerűbb! Ön például azért ikszeli ki az áfa-visszaigénylést a megrendelőn, mert egyszerűbb? Na ugye, hogy nem! Kérem felelősségteljesen válaszolni!

VIRÁG ANDRÁS: (*bosszankodva*) Én felelősségteljesen simogatni szeretnék...

KASSZÁSNŐ: Mi nem úgy látjuk... Abból ítélve, ahogy ehhez a kérdőívhez hozzááll, nekünk úgy tűnik, hogy ön nem is akar olyan nagyon simogatni. Csak idejött, mert valahol úgy olvasta, hogy ide jönni jó... De ez nem elég, kérem!

HIVATALNOK: Hiányzik a meggyőződés, a lelki rákészülés...

VIRÁG ANDRÁS: A lelki...

KONZULENS: Igen. Hát mit gondol, én miért vagyok itt? Mi miért vagyunk itt?

VIRÁG ANDRÁS: Gondolok én valamire, de azt inkább nem...

KONZULENS: Ahogy mondtam: ismernünk kell alaposan a hátteret!

VIRÁG ANDRÁS: (*kimerülten, összetörten*) Jó, igyekszem mindenben együttműködő lenni...

HIVATALNOK: Ez már beszéd! Ezzel kellett volna kezdeni!

KONZULENS: Na, akkor térjünk vissza a felmérésre. Tényleg kiikszelhetem, hogy nem tervez simogatni embert a jövőben sem? Átgondolta?

VIRÁG ANDRÁS: (*szégyenlősen tördeli a kezét*) I-igen...

KONZULENS: (*papírjain matat, majd kisvártatva*) Jó. Ez nagy pozitívum, kérem! Az állataink ugyanis szeretik a „szűz kezét”. Akkor haladjunk tovább! Lássuk csak! Felismeri-e az állathangokat?

VIRÁG ANDRÁS: Igen, az ismertebbekét.

KONZULENS: Jó. A bárányét például?

VIRÁG ANDRÁS: De hát kérem, hülyének néznek?

KONZULENS: Mondtuk már, hogy ne ragadtassa el magát! Szóval felismeri vagy nem?

VIRÁG ANDRÁS: (*szenvtelenül*) Igen, felismerem.

KONZULENS: Utálja-e az ürülekébűzt?

VIRÁG ANDRÁS: Nem. Azt hiszem, nem.

KONZULENS: Már megint ez a bizonytalanság...

VIRÁG ANDRÁS: Nem. Határozottan nem.

KONZULENS: Szereti? Mert, ha igen, az már perverzió, akkor nem állhatunk rendelkezésére...

VIRÁG ANDRÁS: (*megütközve*) Nem mondtam, hogy szeretem! Csak azt, hogy nem utálok!

KONZULENS: Persze, persze! Ne vegye szőrszálhasogatásnak, nekünk tudnunk kell. Mert ha utálja, akkor a babolást üvegfalon keresztül nézhetjük meg. Ha nem utálja, akkor egyenesben is mehet, de akkor különleges biztonsági intézkedések kellenek és spéci felszerelés.

VIRÁG ANDRÁS: Spéci felszerelés?

KONZULENS: Igen. Például gázálarc. Viselt ön már gázálarcot?
VIRÁG ANDRÁS: Nem.
KONZULENS: Ha nem, akkor máris szükség lesz oktatásra.
KASSZÁSNŐ: *(fel néz a tabletjéből, unottan közbeszól)* Szóval akkor írjam meg a csekket gázálarcra és oktatásra?
VIRÁG ANDRÁS: De kérem, én hangsúlyoztam, hogy nem utálok az állatürüléket...
KONZULENS: *(kimérten cöccögtet)* Hm. Bonyolult..., bonyolult... Ebben az esetben meg kell győződnünk arról, hogy nem áll-e fenn zoofília esete...
VIRÁG ANDRÁS: Kikérem magamnak!
KONZULENS: De bizonyítania is kell!
VIRÁG ANDRÁS: Hogyan bizonyíthatnám??
HIVATALNOK: *(éllel)* Ezt önnek kell tudnia!
VIRÁG ANDRÁS: Ne vicceljenek, uraim! Utálatos számomra a gondolat is!
KONZULENS: Utálatos? Az imént még azt monda, nem utálja...
VIRÁG ANDRÁS: *(háborogva)* Nem azt nem utálok!
KONZULENS: Jó-jó, de mi azt nem tudhatjuk!
VIRÁG ANDRÁS: *(szarkasztikusan)* Nem. Én sem tudom, mit töltöm itt az időm...
HIVATALNOK: *(szigorúan)* Kérem, tisztázza magát, ellenkező esetben értesítenünk kell a hivatalos szerveket zoofília alapos gyanúja miatt...
VIRÁG ANDRÁS: De hát ember! Önök itt meg vannak őrülve?
KONZULENS: Azt, hogy ki van megőrülve, majd megállapítják az illetékes szervek. Az már nem a mi hatáskörünk. Mi csak simogatással foglalkozunk.
VIRÁG ANDRÁS: *(kivár, majd szenvtelenül)* Ha jobban meggondolom, utálok a bárányürüléket...
KONZULENS: *(fejét csóválja)* Aha! Szóval utálja. És nagyon?
VIRÁG ANDRÁS: *(nem tudja, mit válaszoljon, kétségbeesetten néz egyikről a másikra)* Hát eléggé...
KONZULENS: Szóval fóbiás...
VIRÁG ANDRÁS: *(visszakozik)* Azt nem mondanám...
KONZULENS: Nem mondaná... Lassan körvonalazódik, hogy mire is van szüksége önnek... Egyelőre csak azt látjuk, hogy a bárány inkább ellenjavallott...
VIRÁG ANDRÁS: Ellenjavallott. De hát már ki is fizettem...
KASSZÁSNŐ: *(arrogánsan beszél, fel sem nézve a tabletjéből)* Az a maga baja! Nem kényszerítette senki...
HIVATALNOK: *(cseng a telefonja, felveszi, alázatos hangon)* Tiszteletem, Igazgató úr. Igen, minden a legnagyobb rendben. Van, van. Természetesen, uram, megbecsüljük a kedves klienst... Hogy tetszik mondani? Bővítjük a kínálatot... Jó. Macskaformájú, farokcsóválós kesztyű tablet- és okostelefonkezelésre... értem, Igazgató úr, a mutató- és hüvelykujjban szenzor...

príma, kérem! Önnek zseniális érzéke van, hogy miként kell fejleszteni a..., igen, igen, megértettük! *(Leteszi a telefont, a kollégáinak és Virágnak)* Ez a lényeg, kérem! Lépéselőnyben lenni! Nem ismerni kell a trendet, hanem alakítani!!

VIRÁG ANDRÁS: Nem is gondoltam, hogy ilyen népszerű ez a Simogatórium!

HIVATALNOK: Felfuttattuk, kérem! Csak reklám kérdése az egész...

VIRÁG ANDRÁS: De hát én nem a reklám miatt jöttem!

HIVATALNOK: Persze, persze, ön mindig is tudta, zsigerből érezte, hogy az állatsimogatás az... az frankó dolog!

VIRÁG ANDRÁS: Igen, csak térjünk vissza végre...

KONZULENS: *(elgondolkodva)* Én úgy látom, hogy ön igazából nem is simogatni akar...

VIRÁG ANDRÁS: Ezt hogy érti?

KONZULENS: Hanem inkább arra vágyik, hogy önt simogassák...

VIRÁG ANDRÁS: Á...

KONZULENS: Mert ugye, nem mindegy...

VIRÁG ANDRÁS: Hogy?

HIVATALNOK: Jaj, ne legyen már olyan értetlen! Ha emberi simogatásra vágyik, az is megoldható. Hm... Vannak... vannak... bérsimogatóink... Az arcot nem láthatja, hogy ne legyen zavaró. Csak kinyúl egy kéz egy pult mögül.

VIRÁG ANDRÁS: *(nem talál szavakat)* Neem..., ez... ez...

KASSZÁSNŐ: *(kijön a pultja mögül, odahajol Virág Andrásához, suttogva, mintha valami titokba avatná be)* Simogatógépünk is van. Számoljam?

VIRÁG ANDRÁS: Ö-ö, azt hiszem, inkább nem.

KASSZÁSNŐ: Na! Pedig higgye el, nagyon jó! Eddigi klienseink maradéktalanul elégedettek voltak!

(Virág András tovább csóválja a fejét, kissé bizonytalanul.)

KASSZÁSNŐ: *(meggyőzően duruzsol)* És sokkal kevésbé komplikált a dolog! Így a felkészülési idő is lerövidül. Lényeges szempont!

VIRÁG ANDRÁS: *(kimerülten leül az ügyfeleknek szánt padra)* Kérem, én állatsimogatásra jöttem, önök pedig egy gépet ajánlanak?! Hát ez már mindennek a teteje!

KASSZÁSNŐ: *(felemeli a hangját)* Jó, kérem, jó! Nem kell úgy méltatlankodni! Mi nem akarunk erőszakoskodni, csak ismertetjük a lehetőségeket... *(Kimérten, sértetten visszabaktat a fülkéjébe.)*

VIRÁG ANDRÁS: *(motyogva)* Az jó, ha nem akarnak, az nagyon jó...

HIVATALNOK: *(most ő lép ki a pult mögül, leül Virág András mellé, suttogva)* Ha érdekli, én működtetek egy olyan bárt, ahol a pincérek egy ölelés kíséretében adják át a rendelést. Egészen exkluzív hely... maximális higiéniával..., a pincérek maszkot viselnek, ön is azt kap belépéskor... szóval garantált a diszkréció...

(Virág András riadtan megrázza a fejét, gesztikulálva tiltakozik.)

(Hivatalnok megvonja a vállát, kilép, nemsokára kávéval tér vissza)

KONZULENS: (miután Virág András visszatámolygott a pultja elé) Na, sikerült dönteni?

VIRÁG ANDRÁS: (tétován) Hát, ha lehetne, én maradnék a bárány mellett...

KONZULENS: A bárányt elsőre nem engedhetjük. Az ön és a bárány érdekében. A kérdőív egyértelműen rámutat erre. Csatoltam is a dossziéjához.

VIRÁG ANDRÁS: A mimhez??

KONZULENS: (mintha nem is hallotta volna a közbevető kérdést) Később azonban szóba jöhet. Ha nem igényli a simogatógépet, amit őszintén sajnálok, akkor a műbárány-programot javasolnánk elsőként.

VIRÁG ANDRÁS: Hát akkor...

HIVATALNOK: Na, jöjjön, kérem, megmutatom a műbárány-katalógust. Van választék...

VIRÁG ANDRÁS: (kedvetlenül) Nem mindegy? Ha már műanyagból van...

HIVATALNOK: Ugyan már, hogy lenne mindegy! Önnek mindegy, hogy poli-etilén, esetleg polipropilén bárányt simogat? Vagy hogy zöldet vagy kéket, netán türkizt?

VIRÁG ANDRÁS: Egyszerűen bárányszínű nincs?

HIVATALNOK: Már hogyan lenne! De amint mondtam, mi mindenféle igényt ki szeretnénk elégíteni! Ha valaki lila bárányt óhajt, miért ne kaphatna lilát?!

VIRÁG ANDRÁS: Valóban! De én beérném egy hagyományos bárányszínűvel is...

KASSZÁSNŐ: (élesen, méltatlankodva) Beérné? Ne értékelje alul magát! Ne mondjon le vágyairól! Ön többet érdemel! Miért ne kaphatná meg azt a lilát is? (hatásszünetet tart) Na, számoljam?

VIRÁG ANDRÁS: Hát, nem is tudom...

KONZULENS: (átkiabál a fülkéjéből) Megjegyezném, hogy a műbárány-programnak van még egy olyan előnye is, hogy engedélyezett a selfie!

KASSZÁSNŐ: Bizony! Felár nélkül!

VIRÁG ANDRÁS: Selfie?

KASSZÁSNŐ: Az hát! El tudja képzelni, milyen jól mutathat fényképen egy báránnyal?! Még ha az műbárány is...

VIRÁG ANDRÁS: (bizonytalanul) Hát, én sok mindent el tudok képzelni...

KONZULENS: (tabletjéből felpillant) Éppen most is posztolt valaki egyet a Facebookon!

VIRÁG ANDRÁS: (bizonytalanul) És ha igazi bárány volna? Vagy kutya?

KONZULENS: (kioktatóan) Intézményünk élő állataival tilos a fotózkodás!

VIRÁG ANDRÁS: Miért?

KONZULENS: Nekik is vannak személyiségi jogaik! Lehet, hogy zavarná őket, hogy egyre-másra közösségi oldalakon jelennek meg a fényképeik. Egészen ellenőrizhetetlenné válna a dolog. Ki tudja, milyen kellemetlen helyzetekbe kerülhetnének szegény állatok?! Így, rájuk való tekintettel, a diszkréció érdekében nem engedélyezzük az élőállatos fotózást.

VIRÁG ANDRÁS: *(úgy, hogy ezek hülyék)* Értem...

KONZULENS: A műállatokkal azonban szabad! Úgy véljük, hogy esetükben elhanyagolható a kockázat...

VIRÁG ANDRÁS: Aha...

KASSZÁSNŐ: Na, akkor számoljuk végre össze! Lássuk csak..., annyi, mint..., igen..., jó..., tehát...

(Virág András háttal az ajtónak, egészen odahajol a Kasszásnő pultjához, hogy nézze a számfejtést, közben belép egy hölgy, akiről később kiderül, hogy Virág András felesége.)

HIVATALNOK: Ó, hölgyem, hölgyem! Üdvözlöm! Már vártuk, kedves hölgyem!

HÖLGYEM: *(mosolyogva, kissé kacéran)* Jöttem én, csak... tudja...

VIRÁG ANDRÁS: *(váratlanul sarkon fordul, mint akit vipera mart meg)* Hát te..., te... ö... ö... *(zavartan vált)* hölgyem, hölgyem..., ön... ön itt??

HÖLGYEM: *(meglepődik, de ura a helyzetnek)* Ó, micsoda meglepetés..., hát..., hát..., és ön, uram, és ön?? Nem fitneszklubba indult?

VIRÁG ANDRÁS: És ön, hölgyem, nem azt mondta, hogy megy műkörmöt építeni egy régi klienséhez?

KONZULENS: *(meglepetten)* Hát önök... honnan ismerik egymást?

VIRÁG ANDRÁS: *(flegmatikusan)* Ismerjük...

HÖLGYEM: *(még flegmatikusabban)* Ismerjük...

VIRÁG ANDRÁS: Mondja el, hölgyem, ne köntörfalazzon!

HÖLGYEM: *(háttal fordítva, nyersen, tegezőre váltva)* Én ne köntörfalazzak? Te ne köntörfalazz!

VIRÁG ANDRÁS: *(kajánkodva)* Aha, csak így, per tu?! Az előbb még magázott!

HÖLGYEM: *(ingerülten)* Nincs miért színjátékot játszunk!

VIRÁG ANDRÁS: Hát akkor valljon színt, kérem!

HÖLGYEM: *(fintorogva, az alkalmazottaknak)* Házások volnánk...!

HIVATALNOK: Valóban? De hát ön a papírokon nem a férjezett nevét használta...

HÖLGYEM: *(sértetten)* És, baj ez? Baj, ha az ember inkognitóban akar maradni? S különben is, miből gondolja, hogy viselem ennek az embernek a nevét?!

KONZULENS: De hát kérem, a mi diszkréciókban maradéktalanul megbízhat...

KASSZÁSNŐ: *(kajánul)* Az ám, most sem a mi diszkréciókkkal van baj... Ha nem egyéb, bájos kis inflagranti jött össze...

HIVATALNOK: *(oldani próbálja a feszültséget)* Miket beszél, kolléga! Nincs itt semmi baj, kérem! Férj és feleség találkoznak a Simogatóriumban. Jobb helyen nem is találkozhatnak...

VIRÁG ANDRÁS: *(kimért)* Hát, én azért megkérdezném a hölgyet, hogy mit keres itt...

HÖLGYEM: *(affektálva)* Az, aki ezt a kérdést felteheti, inkább én vagyok!

VIRÁG ANDRÁS: Persze, gondolhattam volna... Elnézést, sőt...

HÖLGYEM: Csak nem sülyedtél odáig, hogy szaglászol utánam?
VIRÁG ANDRÁS: Isten őrizz...!
HÖLGYEM: S akkor?
VIRÁG ANDRÁS: Miért, nekem nem szabad...?
HÖLGYEM: Mit nem szabad?
VIRÁG ANDRÁS: Amit önnek, hölgyem!
HÖLGYEM: Miért, honnan tudod, hogy mért jöttem?
VIRÁG ANDRÁS: Miért jöhetett volna ide a Simogatóriumba? Hogy csinálja meg a tisztelt urak körmeit? Hát persze! Én is azért jöttem, hogy számlázzak ki nekik két konténer brazil kávé.
HÖLGYEM: *(a távolságtartás jegyében ismét magázódní kezd)* Nem kell olyan felvágósnak lenni, kérem! Máskor azt mondta, nem érdeklí, merre járok!
VIRÁG ANDRÁS: Most sem érdekelne, ha nem jött volna a nyakamra!
HIVATALNOK: *(kijön a fülkéből, békítőleg)* De kérem! Van itt simogatni való elég, megférnek egymás mellett!
HÖLGYEM: Hát én abból nem kérek! Hogy simogatás közben is őt lássam? Hogy már az a kis simogatás se essen jól? Azt már nem! Akkor inkább...
KONZULENS: Nyugodjon meg, hölgyem! El tudjuk különíteni önöket egymástól teljes mértékben! A férje amúgy is a műbárány-programra fizetett be, ön pedig, ha jól tudom, a kutyához jött!
VIRÁG ANDRÁS: Kutyához? Fúj!
HÖLGYEM: Műbárány! Fúj! Az való neked! Örök életedben steril, sótlan voltál!
VIRÁG ANDRÁS: *(csendesen)* Vagdalkozni, azt tud, hölgyem... De talán nem kelene itt is...
KONZULENS: Nem, nem! A Simogatórium a béke szigete! Itt mindenki megnyugszik, ellazul... Gondoljanak azokra a kedves állatokra, kérem!
HÖLGYEM: Így van! Engedjenek már oda a kutyámhoz, hogy ne ennek a búvalbélelt embernek a képét kelljen bámulnom!
VIRÁG ANDRÁS: *(vádln, a hivatalnok felé)* S hát neki nem kell kérdőívet kitöltenie?
HIVATALNOK: Nem! Azt csak első alkalommal kell. Amennyiben...
VIRÁG ANDRÁS: Amennyiben?
KONZULENS: Amennyiben ugyanazt a szolgáltatást igényli!
VIRÁG ANDRÁS: Aha...
HIVATALNOK: Csak nem gondolta, hogy minden alkalommal...?
VIRÁG ANDRÁS: Hát én bizony ezt is kinézem önökből!
KASSZÁSNŐ: *(affektálva)* Na de kérem! Kikérjük magunknak! Nem élünk mi vissza a kliens idejével!!
VIRÁG ANDRÁS: Tényleg?
HÖLGYEM: *(ingerülten toppant)* Hagyják már ezt, kérem! Csöpit akarom!
VIRÁG ANDRÁS: *(álmélkodón füttyent)* Csöpit? A nevét is tudja?
HÖLGYEM: Már hogyne tudnám?!
VIRÁG ANDRÁS: Ezek szerint...

HÖLGYEM: (*affektálva*) S ha ezek szerint, akkor ezek szerint! És kész!

VIRÁG ANDRÁS: (*rezignáltan*) Igen... Kimondta megint az utolsó szót... Üsse kő, legyen megint önnek igaza, hölgyem... Furcsa is volna, ha most másként történe...

HÖLGYEM: Ne játszd itt a mártírt, ne sajnáltasd magad ezekkel az úriemberekkel!

VIRÁG ANDRÁS: (*gúnyosan*) Ön pedig ne drámázzon! Nincs a színpadon, hölgyem, ez nem a nagyjelenet! És tényleg nem kellene itt...

HÖLGYEM: (*ingerülten*) Hát nem ezt mondtam én is? Nincs miért itt tereges-sük a szennyest!

VIRÁG ANDRÁS: Nincs, nincs! Intéztessük el a bejárónővel, mi?!

HIVATALNOK: (*Egyre tanácstalanabban tekintet kollégáira, míg Virágék között a fenti párbeszéd zajlik, integetve egymás értésére adják, hogy egy kicsit nem ártana magukra hagyni őket.*) Kérem, azt javaslom, egy kicsit foglaljanak helyet! (*rámutat a padra*) Beszélgessenek. Ez fontos lehet a simogatás szempontjából is. Mi most kimegyünk egy cigarettaszünetre a kollégákkal. Maradjanak nyugodtan, más klienst már úgysem fogadunk.

KASSZÁSNŐ: (*félhangosan, a kollégáinak*) Csak nem tesznek kárt egymásban?!

HÖLGYEM: (*méltatlankodva*) Hogy én, kettesben, ezzel?!

VIRÁG ANDRÁS: (*méltatlankodva*) Hogy én, kettesben, ezzel?!

HIVATALNOK: (*az ajtó felé tartva, talányosan*) Igen, kérem, olykor bizony egy kis kellemetlenséget is vállalni kell a jó ügy érdekében...

VIRÁG ANDRÁS: (*morogva*) Kellemetlenség, az volt bőven! Csak immár azt a jó ügyet látnám!

KONZULENS: (*kimenőben visszaszól*) A biztonsági kamera be van kapcsolva, de azzal önök ne törődjenek! Hangot nem vesz!

VIRÁG ANDRÁS: (*sóhajtva leül*) Na...

HÖLGYEM: (*szintén leül, de aztán fel is pattan a helyéről, idegesen járkálni kezd*) Ezt a szégyent...

VIRÁG ANDRÁS: (*rezignáltan*) Melyik szégyenre gondol, hölgyem?

HÖLGYEM: Hogy itt patáliázunk a hivatalban!

VIRÁG ANDRÁS: Azt hittem, arra a szégyenre gondol, hogy házasként Simogatóriumba járunk...

HÖLGYEM: Már miért lenne az szégyen?

VIRÁG ANDRÁS: (*csöndesen*) Magunk előtt szégyellhetnénk egy kicsit...

HÖLGYEM: Azt, hogy ide járok, én nem vagyok hajlandó szégyellni. Nem férfisztriptíz ez! Szeretek idejönni, mert itt mindig megadják a tiszteletet, nem úgy, mint te. Tiszteletben tartják az egyéniséget. Szóval politikailag korrektek, ami rólad korántsem mondható el, drágám!

VIRÁG ANDRÁS: PC-k, mi?

HÖLGYEM: Igen, és én a korrektséget mindennél többre tartom!

VIRÁG ANDRÁS: Aha...

HÖLGYEM: Benned sosem volt tolerancia...

VIRÁG ANDRÁS: Nem...

HÖLGYEM: Miért ne járhatna egy férjes asszony Simogatóriumba...?

VIRÁG ANDRÁS: Sok mindent megtehet egy férjes asszony...

HÖLGYEM: Ugyanúgy, mint a férj...

VIRÁG ANDRÁS: *(folytatja a megkezdett mondatot)* ...csak a feleségszerepről feledkezik meg kissé...

HÖLGYEM: Mint a férj a férjszerepről...

VIRÁG ANDRÁS: *(ironikusan)* Na, akkor kvittek vagyunk...

HÖLGYEM: Kvittebbek nem is lehetnének!

VIRÁG ANDRÁS: *(rövid hallgatás után, „otthoni” stílusban, tegezőre váltva; a Konzulens pultja felé int)* Mit mondtál a kérdőív kitöltésekor, mióta nem simogattál embert?

HÖLGYEM: Ha jól tudom, a felmérési ív adatai nem nyilvánosak...

VIRÁG ANDRÁS: S hát tervezel-e a jövőben?

HÖLGYEM: Jobb volt, amíg magáztál, és hölgyemnek szólítottál...

VIRÁG ANDRÁS: *(élesen)* Tervezel-e?

HÖLGYEM: *(háborogva)* Miért terveznélek megsimogatni, mikor semmi mást sem csinálunk együtt??

VIRÁG ANDRÁS: *(szomorúan)* Te mondtad, hogy nem igényled...

HÖLGYEM: És te, te mit mondtál? Hogy csináljam a hülye körmeimet, s hagyjalak békén! Ha hazajössz, nézed a tévét, vagy bevonulsz a szobádba, s tabletezel.

VIRÁG ANDRÁS: Dolgozom...

HÖLGYEM: Hát, ha a számítógépes játék is munka...

VIRÁG ANDRÁS: Néha ki is kell kapcsolódnia... Egyéb sincs, csak a hajtás, a stressz... S ha hazajövök, búvalbélelt képpel fogadsz...

HÖLGYEM: Nem volt ez mindig így...

VIRÁG ANDRÁS: Én sem játszottam mindig a tableten...

HÖLGYEM: Az előbb azt mondtad, dolgozol...

VIRÁG ANDRÁS: Persze, te meg azt mondtad, mész műkörmöt építeni...

HÖLGYEM: *(legyint)* Hagyjuk...

VIRÁG ANDRÁS: Ki kezdte?

HÖLGYEM: Mit?

VIRÁG ANDRÁS: Ezt az egészszet... ezt a semmit...

HÖLGYEM: Szerinted fontos, hogy ki kezdte?

VIRÁG ANDRÁS: *(sértetten)* Szerintem egyáltalán nem fontos az egész... Csak most véletlenül, ugye... előkerült...

HÖLGYEM: Állítólag nincsenek véletlenek...

VIRÁG ANDRÁS: Elég ciki, hogy itt, ezek előtt... *(int az ajtó felé, ahol a hivatalnokok kimentek)* A francba, én... *(felállna, de bizonytalan)*

HÖLGYEM: Szerintem az ciki, ha most lelépsz. Szerinted mit fognak gondolni??

VIRÁG ANDRÁS: *(visszaül, ironikusan)* Jó, hát akkor bájcsvegejünk tovább, kedvesem! Amint férj és feleséghez illik!

HÖLGYEM: (*nem érti meg az iróniát*) Nemrég te mondtad, hogy nincs miről beszélünk...

VIRÁG ANDRÁS: Mondtál te is sokfélét...

HÖLGYEM: Azt mondtad, hisztis vagyok és sunyi! SUNYI! Hogy lehet egy nőnek ilyen mondanivalót...?

VIRÁG ANDRÁS: (*elvigyorodik*) Vagyis egy hölgynek?

HÖLGYEM: Már megint kezdted a hülyéskedést! Vegyél már egy kicsit komolyan...

VIRÁG ANDRÁS: Az segít?

HÖLGYEM: Ahogy elnézem, rajtunk már semmi...

VIRÁG ANDRÁS: Ó-ó! Nekünk szóval annyi, kampec, mi? Ami a sunyit és társait illeti, te meg azt mondtad rólam, hogy összeférhetetlen vagyok, önző, beképzelt okostojás, meg ilyesmi. Várj csak, lejegyeztem az egészet, itt van a tabletemen...

HÖLGYEM: Hagyd azt a tabletet, kérlek!

VIRÁG ANDRÁS: Persze, nincs rá szükség, tudod te fejből az egészet, sőt újakat is tudsz kitalálni, ha kell!

HÖLGYEM: Támadsz, s csűröd a szót, ehhez nagyon értesz!

VIRÁG ANDRÁS: Még hogy én támadok?

HÖLGYEM: Mondd csak, emlékszel, mikor beszéltünk mi egymással normálisan legutóbb...?

VIRÁG ANDRÁS: Az az én időszámításom előtt lehetett, hölgyem!

HÖLGYEM: ...hogy ne bántani akarjuk egymást, hanem megérteni...

VIRÁG ANDRÁS: Olalá, új húrokat penget a kedves! Mi ütött beléd, csak nem a Simogatórium hozta ki ezt a szirupot...?

HÖLGYEM: Szirupnak nevezted a... a... a megbánást?

VIRÁG ANDRÁS: (*színpadiasan*) Ki bánt meg, mit bánt meg itt? Mert hogy te hírből sem ismered a megbánást, az tuti!

HÖLGYEM: (*legyint*) Persze, mindennek csak akkor volna értelme, ha mindketten akarnánk!

VIRÁG ANDRÁS: (*mintha incselkedne*) Veled? Jajj, csak azt ne, óhh!

HÖLGYEM: Megint gúnyolódsz...

VIRÁG ANDRÁS: Ez maradt még nekem, drágám. Dühöngeni dühöngtem eleget, hasztalan. Amikor naponta nyafogtál, hogy nélküled döntök, hogy nem engedlek beleszólni a pénzügyeinkbe... Pedig a lakást a te ízlésed szerint választottuk, gyermeket miattad nem vállaltunk, és sorolhatnám. Erről is nyilvántartást vezetek a tabletemen, de ne aggódj, nem veszem elő, mert tudom, nem vagy kíváncsi, s különben is, ha akarod, könnyedén kimagyarázod az egészet...

HÖLGYEM: Ennyi sérelem van benned...? Bennünk...?

VIRÁG ANDRÁS: Jobb, ha nem megyünk bele jobban, csak feldühödök. Eddig jól elvöltünk magunkban...

HÖLGYEM: Igen, tipikus házastársi állapot...

VIRÁG ANDRÁS: Már rég megtörtént a szétfejlődésünk.

HÖLGYEM: A mink?

VIRÁG ANDRÁS: Szétfejlődés. Nem ismered? Pszichológiai szakszó a házasságok kiürülésére. Tele van vele a net. Egyszer a te faladon is megosztottam egy cikket, melyben erről volt szó.

HÖLGYEM: És miért?

VIRÁG ANDRÁS: Mit miért?

HÖLGYEM: Miért osztottad meg?

VIRÁG ANDRÁS: Gondoltam, hátha... valamit...

HÖLGYEM: Aha... s ez... ez rég volt?

VIRÁG ANDRÁS: Rég!

HÖLGYEM: S most? Most mást gondolsz?

VIRÁG ANDRÁS: Nem gondolok semmit. S nem értem, mitől lettél te egyszerre ilyen békülős, vagy mi a szösz!? Csak nem ezek *(a hivatalnokok felé int)* töltötték meg a fejed? Mert mondani aztán tudnak! Maholnap arra ébrednek, hogy hazahozol egy tarajos gótét házasságterápiás céllal!

HÖLGYEM: Nem is rossz ötlet!

VIRÁG ANDRÁS: Na, abból nem kérek!

HÖLGYEM: Pedig valami kellene, ami kimozdít a holdpontról...

VIRÁG ANDRÁS: Köszönöm szépen, én nagyon jól megvagyok ezen a holdponton... *(tagoltan, megnyomva a hold a szót)*. És te is... *(kezével mutat, mintha két égitestre)* Egyik holdpont..., másik holdpont...

HÖLGYEM: Megint bagatellizálsz... Hát jó, akkor ne erőltessük...

VIRÁG ANDRÁS: *(felugrik a padról, erősen színpadiasan)* Erről próbáltalak meggyőzni! És sikerült?! Atyaég, alig hiszem!! Házasságunk során először meg tudtalak győzni valamiről, hipp-hipp! Ezek szerint nincs még minden veszve! Van még remény! Ó, igen! Köszönöm, Simogatórium, köszönöm!

HÖLGYEM: Képes vagy bármit is komolyan venni a karriereden kívül?

VIRÁG ANDRÁS: *(„normál” hangra váltva)* Arról, hogy téged komolyan vegyelek, te szoktattál le!

HÖLGYEM: *(most ő ül le a padra)* Egy jót veszekedni sem lehet veled!

VIRÁG ANDRÁS: Jót veszekedni?? Hát az meg mi fán terem? Á, akkor ezután így köszönök: Jó veszekedést kívánok, hölgyem!

HÖLGYEM: A magánynál a veszekedés is jobb...

VIRÁG ANDRÁS: Te magad mondtad, milyen jó, hogy békén hagylak, mert így legalább jut időd a barátnőidre..., hogy újabban többet jársz társaságba...

HÖLGYEM: Nem gondolod, hogy ez pótcselekvés is lehet, mint nálad a tabletezés?

VIRÁG ANDRÁS: Ó-ó! Kezdtél lélekelemezni! Csak ezt ne, kérlek!

HÖLGYEM: Az előbb ki beszélt a szétfejlődésről??

VIRÁG ANDRÁS: Már bánom is...

HÖLGYEM: Nem lehetne, hogy adjunk még egy esélyt magunknak? Hanem válás lesz belőle!

VIRÁG ANDRÁS: *(határozottan)* Én válni nem akarok!
HÖLGYEM: Miért?
VIRÁG ANDRÁS: Jó így nekem! S különben is...
HÖLGYEM: Különben is a válás kikezdhethi szakmai jó híred, mi? Ez az elsődleges szempont?
VIRÁG ANDRÁS: Ó, drágám, átlátsz rajtam, mint mindig! Kár, hogy belém nem látsz...
HÖLGYEM: Az a gond veled, hogy nem vagy jóban az animusoddal!
VIRÁG ANDRÁS: *(komolytalanul)* Mi bajod az anusommal?
HÖLGYEM: *(türelmesen magyaráz)* Animus. Vagyis a férfiúi mivolt. Szerintem az nem teljesedett ki benned valamiért...
VIRÁG ANDRÁS: Aha, ezt te is a Facebookról szedted, mint én a szétfejlődést, mi?
HÖLGYEM: Én csak igyekszem megérteni, hogy mi zajlik bennünk!
VIRÁG ANDRÁS: Elméletileg tehát tökéletesen tisztában vagyunk azzal, hogy mi a bajunk, s azzal is, hogy mit kellene tenni. Gyakorlatban azonban megette a fene az egészséget...
HÖLGYEM: Lehetnél egy kicsit pozitívabb! Régen az tetszett benned leginkább, hogy olyan könnyen tudtál lelkesedni...
VIRÁG ANDRÁS: Akkor még volt, amiért...
HÖLGYEM: *(megcsendesedve)* Valamikor azt hittem, ismerlek. Most már látom, egyre kevésbé...
VIRÁG ANDRÁS: Azt hiszem, nem ez a gond, drágám! Hanem az, hogy nem változtam úgy, ahogy te remélted...
HÖLGYEM: Én pedig nem maradtam olyan, ahogy te remélted...
VIRÁG ANDRÁS: *(felnevet)* Helyes a diagnózis! Mondom, teóriából jeles!
HÖLGYEM: Túl sok elvárással fogtunk neki a házasságnak...
VIRÁG ANDRÁS: Aha...
HÖLGYEM: Nem csoda, hogy csőd lett belőle...
VIRÁG ANDRÁS: Na, kezdünk rátérni a helyes útra! Csődeljárás?
HÖLGYEM: Tényleg ennyire reménytelen?
VIRÁG ANDRÁS: *(elkomolyodva)* Mit vársz tőlem? Jó ideig te voltál az, aki lepattintott engem, aki azt mondta, ki-ki magának, most pedig jössz ezzel a helyes utas szöveggel? S még higgyem is, hogy nem átverni akarsz...
HÖLGYEM: *(szembeáll a férjével, szomorúan)* Miért akarnálak átverni?
VIRÁG ANDRÁS: Egy ideje nem tudom úgy elindítani a gépet, hogy ne jöjjön valami reklám erről a rohadt Simogatóriumról. Eljövök ide, erre megjelenysz te is...
HÖLGYEM: *(közelebb lép a férjéhez, kezét bizonytalanul ráteszi a vállára)* Azt kérdezted, mit várok tőled. Semmit. Csak egy kicsi nyitottságot.
VIRÁG ANDRÁS: *(továbbra is elutasító hangnemben beszél, de a kezét nem löki félre)* Ez jól kezdődik! Semmit... csak... Ezeketől a csakoktól félek én...

HÖLGYEM: Szóval, ha már itt vagyunk, mi lenne, ha tényleg kipróbálnánk egy közös simogatást? Hátha az összehozna...

VIRÁG ANDRÁS: Nana! Nem lesz ez túl erős?!

HÖLGYEM: Olyan sokat kérek?

VIRÁG ANDRÁS: *(még tiltakozik, de látszik, hogy beadja a derekát)* Ha te kérsz valamire, az csakis sok lehet...

HÖLGYEM: *(unszolva)* Ó, gyere, na! Csak próbáljuk meg...

VIRÁG ANDRÁS: *(kivár, hümmög, majd legyint)* Űsse kő, valahogy kibírom, ha a kiszemelt állat is kibír minket...

HÖLGYEM: *(szenvédélyes-lelkesen)* Ó, Csöpi olyan cuki, majd meglátod, egészen elolvad tőle az ember!

VIRÁG ANDRÁS: Jó-jó, de ezek itt *(int a hivatalnokok felé)* azt hablatyolták, hogy az efféle pancser kezdőknek, mint én, nem való elsőre más, csak mű...

HÖLGYEM: *(egészen közel hajol a férjéhez, át is öleli)* Hátha meg tudjuk győzni őket, hogy megérdemeljük... Ha meglátják, milyen jól szót tudtunk érteni...

VIRÁG ANDRÁS: *(lefejt az asszony kezét)* Na, azért annyira ne siessünk, kérem! *(az ajtó felé tekint)* Egyáltalán hol vannak ezek, miért késnek? Szándékosan hagytak magunkra? Hogy itt mi gyötörhessük nyugodtan egymást? Ki tudja, hallgatóznak, s röhögnek rajtunk!

HÖLGYEM: Ugyan már, miket gondolsz róluk?!

VIRÁG ANDRÁS: Nem sok jót...

HÖLGYEM: Cigiznek, kedvesem! Lazítanak.

VIRÁG ANDRÁS: Jó-jó, de így itt hagyni minket? Ez is a tortúra része?

HÖLGYEM: Ugyan már!

VIRÁG ANDRÁS: Mondom én, hogy ti leszerveztétek előre a dolgot...

HÖLGYEM: Miket beszélsz?

VIRÁG ANDRÁS: Csak gondolkodom. Mert az már mégsem természetes, hogy így eltűnjenek.

HÖLGYEM: Nem tűntek el, itt jönnek, nézd!

HIVATALNOK: *(belép, utána a kollégái is)* Na, mi a helyzet? Jutottak valamire?

VIRÁG ANDRÁS: Hát...

KONZULENS: Maradjunk a műbárány-programnál *(Virág Andrásra mutat)*, illetve Csöpinél *(Hölgyre mutat.)*?

KASSZÁSNŐ: *(elfoglalja helyét a fülkében)* De akkor az elkülönítés extra költségeket eredményez!

VIRÁG ANDRÁS: *(bizonytalanul)* Ö... ö..., mi arra gondoltunk...

HIVATALNOK: Gondoltak?

VIRÁG ANDRÁS: *(szégyenlősen)* Ö... igen... azt gondoltuk, hogy...

HÖLGYEM: *(közbeszól, hogy véget vessen férje nyögdecslésének)* Felmerült, kérem, hogy esetleg közösen simogatnánk.

KONZULENS: *(látványosan meglepődve)* Atyaé! Közösen?! Jó, hogy nem egymást!

VIRÁG ANDRÁS: Na de kérem!

KASSZÁSNŐ: (*kollégái felé*) Ettől tartottam! Nem megmondtam, hogy ne hagyjuk itt sokáig őket, mert ez sül ki belőle?!

HIVATALNOK: (*vontatottan, elgondolkodva*) Közösen! Hát..., nem tudom, kérem... Ilyenre még nem volt példa...

VIRÁG ANDRÁS: Nem?

HIVATALNOK: Olyanra igen, hogy férj és feleség együtt jön..., de aztán kiválasztja ki-ki magának a simogatni valót, s elvonulnak. Érdekes, hogy a férjek gyakrabban választanak emlőst, míg a feleségek hullőfélét...

VIRÁG ANDRÁS: Csakugyan?

HIVATALNOK: Szóval, amint mondtam, ilyesmi előfordult olykor, de hogy közösen akarjanak simogatni... Hm! Elég különös kérés... Nem is tudom, összeegyeztethető-e intézményünk szabályzatával.

VIRÁG ANDRÁS: Hogyan?

HIVATALNOK: (*mintha meg se hallotta volna Virág András értetlenkedő kérdését, a kollégájához fordulva*) Szerinted lehetséges ez?

KONZULENS: Nem is tudom, mit mondjak! Ilyennel még nem találkoztunk, s ezért, ugye, egy kicsit tanácstalanok vagyunk...

HÖLGYEM: Megértem önöket... Talán nem is kellene erőltetnünk...

KASSZÁSNŐ: Nem tudjuk, hogy mit szólnának az állatok... Ahhoz vannak szokva, hogy egy ember simogatja őket... Lehet, hogy megzavarná őket két ember jelenléte... Hiszen ők is érző lények...

HÖLGYEM: Igen, valóban!

HIVATALNOK: De azért vizsgáljuk meg a lehetőséget!

KONZULENS: Igen. Mert sok mindentől függ!

VIRÁG ANDRÁS: Például?

KONZULENS: Például, hogy mit szeretnének simogatni.

HÖLGYEM: Mi Csöpire gondoltunk!

VIRÁG ANDRÁS: Mi? ...Te!

HIVATALNOK: Lassabban a testtel, kérem! Mielőtt újra összekapnának: Csöpi csak szólóprogramot vállal!

VIRÁG ANDRÁS: Vállal?

HIVATALNOK: Csöpi szuperegőjú kutya. Nem véletlenül került hozzánk!

KASSZÁSNŐ: (*közbeszól*) Ne kérdezzük meg esetleg a főnököt?

KONZULENS: Tudod jól, hogy nem szereti, ha zavarjuk!

KASSZÁSNŐ: Jó-jó, de ez különleges eset! Vis maior!

HIVATALNOK: Mi is kontroll alatt tudjuk tartani a helyzetet, kérem! (*Virágékhoz*) Önök is beláthatják, hogy Csöpi nem jöhet szóba. De ha kicsit rugalmasak...

HÖLGYEM: Rugalmasak leszünk, kérem!

KONZULENS: Szerintem arra a műbárány-programra ketten is bemehetnek!

KASSZÁSNŐ: Bégetéssel? Babolással? S akkor ennek hogy kell kiszámolni a díjszabását? Szorzok mindent kettővel?

HIVATALNOK: Nem lesz ez túlzás? A bégetés még hagyján, de a műbáránybaboltatás az egy olyan extra...

HÖLGYEM: Ezúttal beérjük extrák nélkül is!

VIRÁG ANDRÁS: Be-be! Csak haladjunk már!

KONZULENS: Ne sietessen, kérem! Nem elég, hogy lehetetlen kérésekkel állnak elő, még siettetnek is!

HIVATALNOK: Bizony, itt a sietés katasztrofális következményekkel járhat!

HÖLGYEM: Valóban?

KONZULENS: Bizony! Hiányoznak a hatástanulmányok, így nem tudhatjuk, hogy mire számíthatunk...

VIRÁG ANDRÁS: (*bosszankodva*) Bonyolítani, azt tudják, a helyzetet! Nem mind egy annak a nyavalyás műbáránynak, hogy egy simogatja, vagy kettő?

HIVATALNOK: (*méltatlankodva*) Nyavalyásnak nevezni azt a műbárányt a legnagyobb tévedés!

KONZULENS: Két személy esetén egészen más értékeket mutat majd a hőmérséklet, a páratartalom, a szén-dioxid-kibocsátás...

VIRÁG ANDRÁS: (*gorombán*) Nem mindegy a műbáránynak a szén-dioxid-kibocsátás?

HIVATALNOK: Lehet, hogy annak sem mindegy, de főként önöknek nem! Ha az említett értékek jelentősen eltérnek a standardtól, akkor esetleg nem olyan lesz a simogatás hatása, amilyen elvárható volna...

KASSZÁSNŐ: Igen! A végén még reklamálni tetszenek, s visszakérik a pénzüket!

HÖLGYEM: (*esdeklőn közelebb lép az alkalmazottakhoz*) De kérem, nekünk most nem is annyira az a bárány fontos, hanem az, hogy együtt lehessünk!

KONZULENS: Akkor miért nem mennek haza?

VIRÁG ANDRÁS: (*meglepetten*) Hogy? Nem, azt azért nem...!

HÖLGYEM: Kell valami, ami kimozdít...

HIVATALNOK: Megértettük, kérem! Eszközként akarják felhasználni műbárányunkat. Ezzel kicsit degradálják, de... de...

KASSZÁSNŐ: Akkor számoljak felárat? Fájdalomdíjat?

KONZULENS: Azt hiszem, attól eltekinthetünk. De az állapotfelmérésnek alaposnak kell lennie. Nem csúszhat hiba a számításba...

HIVATALNOK: Egyáltalán van két személyre kidolgozott kérdőívünk?

KONZULENS: Nincs. De úgy érzem, rendelkezünk annyi szakmai tapasztalattal, hogy megbirkózzunk a feladattal. Kollégák, számítok a segítségükre!

VIRÁG ANDRÁS: De kérem, én már túl vagyok a kérdőíven. A feleségem, aki itt visszatérő kliens, meg pláné!

KONZULENS: De azok személyi kérdőívek voltak! Ha párban kívánnak simogatni, értelemszerűen egészen más kérdések merülnek fel!

VIRÁG ANDRÁS: (*méltatlankodva*) Na, persze...

HÖLGYEM: Hagyd drágám, ezt ők jobban tudják!

HIVATALNOK: Hangsúlyozni szeretnénk, hogy önökkel most kivételt teszünk!

VIRÁG ANDRÁS: Milyen kedves...

KONZULENS: *(homlokát súrolja, gondolkodik, papírlapot vesz elő)* Szóval, kérem, szerintem az első és legfontosabb kérdés az, hogy mindketten akarják-e simogatni azt a műbárányt.

HÖLGYEM: Természetesen! *(Virág András bólint, Konzulens jegyzetel)*

KONZULENS: Továbbá: ugyanazt a műbárányt akarják-e simogatni?

VIRÁG ANDRÁS: *(háborogva)* De kérem, az előbbi kérdés is erre vonatkozott!

HIVATALNOK: *(élesen közbeszól)* Valóban? Higgye el, mi nagyon jól tudjuk, mire vonatkoznak az általunk feltett kérdések!

KONZULENS: Kérem, haladjunk! Tudják-e, hogyan kell simogatni a műbárányt?

HÖLGYEM: Tudjuk!

KONZULENS *(Virág András felé)* Ön is?

VIRÁG ANDRÁS: Igen.

KONZULENS: Simogatott ön már műbárányt?

VIRÁG ANDRÁS: Nem.

KONZULENS: Akkor honnan tudja, hogy tud?

VIRÁG ANDRÁS: *(háborogva)* Simogatni mindenki tud, kérem!

KONZULENS: Műbárányt is?

KASSZÁSNŐ: *(közbeszól)* Kalkuláljam egy gyorstanfolyam árát?

HIVATALNOK: Azt hiszem, eltekinthetünk ettől. A kedves hölgynek van már tapasztalata, így ő esetleg segíthet a férjnek.

KONZULENS: Igen, de ez felvet egy újabb kérdést!

HÖLGYEM: Valóban?

KONZULENS: Bizony! Partnerek önök a simogatásban?

VIRÁG ANDRÁS: Ezt hogy érti?

KONZULENS: Hogyhogy hogy értem? Partnerek vagy nem partnerek? Azt a bárányt simogathatja két idegen is, egymástól függetlenül! Egyszerűen megsztoznak a simogatófelületen, és kész! Hanem pedig...

HÖLGYEM: Partnerek, partnerek!

VIRÁG ANDRÁS: *(kétkedőn ingatja fejét)* Hát...

KASSZÁSNŐ: *(közbeszól)* Mert nem mindegy a díjszabás!

VIRÁG ANDRÁS: *(morcosan)* Melyik olcsóbb?

KASSZÁSNŐ: A partneri. Ugye? *(a Konzulensre néz, az bólint)*

VIRÁG ANDRÁS: Akkor legyen az...

HÖLGYEM: *(sértetten)* Remélem, nem azért választottad a partnerit, mert olcsóbb...

VIRÁG ANDRÁS: *(ironikusan)* Uggyan, dehhhogy!!

KONZULENS: Akkor haladjunk! Idéz-e fel önökben kellemetlen élményeket a báránybégetés?

HIVATALNOK: *(fontoskodva)* Ez így nem tűnik olyan fontos kérdésnek. Inkább úgy kellene kérdeznünk, hogy idéz-e fel közös emlékeket a báránybégetés!

KONZULENS: Helyes a meglátás, kolléga! Szóval, vannak-e közös élményeik a bányabégetéssel kapcsolatban?

HÖLGYEM: Nincsenek..., azt hiszem, nincsenek. (*Virág András a fejét ingatja*)

KONZULENS: (*megcsóválja a fejét*) Kár, bizony kár!

VIRÁG ANDRÁS: Már mért lenne kár?

HIVATALNOK: Mert egészen más eredménnyel számolhatnánk, ha ez a bégetés elindítana önökben valamit...

VIRÁG ANDRÁS: Túl szép volna...

KONZULENS: Mindegy. Haladjunk. Lássuk csak, kérem: jelezzék, hogy a három válaszlehetőség közül önökre melyik jellemző. (*közben lázasan körmöl*) A bányatrágya önök számára: undorító, semleges vagy kívánatos?

HÖLGYEM: Semleges. (*Férje felé fordul*) Ugye, semleges?

VIRÁG ANDRÁS: (*azt hiszi, így könnyebben megúszhatja*) Persze, persze!

HIVATALNOK: (*élesen*) Semleges? Hát akkor mégis mit várnak a baboltatástól??

VIRÁG ANDRÁS: (*kajánul*) Mi, őszintén szólva, nem sokat...

HIVATALNOK: (*szigorúan*) Több felelősséget és komolyságot várnánk, kérem!

HÖLGYEM: Igen, igen...

KONZULENS: Mert a legfontosabb még hátravan! (*fontoskodó arccal*) Saját felelősségre kijelentik-e, hogy a simogatást követően, annak hatására nem fognak kárt tenni egymásban, sem a műbányában!?

HÖLGYEM: Természetesen, kérem!

VIRÁG ANDRÁS: Eddig sem tettünk kárt egymásban... pedig...

KASSZÁSNŐ: De eddig nem is simogattak közösen...

VIRÁG ANDRÁS: A simogatástól elvileg nyugodtabbnak, békésebbnek kellene lennünk, nemdebár??

KONZULENS: De igen, ez a szólósimogatás esetében mindig is így történik. De amint jeleztük, a páros simogatás esetében még nincs tapasztalatunk, s nem árt, ha megteszünk minden óvintézkedést...

HÖLGYEM: Saját felelősségre kijelentjük, hogy nem.

KONZULENS: Egymásban sem, a műbányában sem?

VIRÁG ANDRÁS: Egyikben sem.

KONZULENS: (*magyarázkodóan*) Csak azért, mert nekünk a berendezési tárgyaink épségét is biztosítanunk kell...

HÖLGYEM: Természetesen!

KONZULENS: És az önökét is, akár önmagukkal szemben is...

VIRÁG ANDRÁS: (*tagoltan*) Nem fogunk kárt tenni sem önmagunkban, sem egymásban!

HIVATALNOK: Rendben, kérem! Így legyen. Legalábbis addig, amíg intézményünk területén tartózkodnak. Miután már hazamentek, hogy ott mit csinálnak, az már minket nem érdekel.

HÖLGYEM: Értjük...

KONZULENS: Nos, akkor már csak egy részletkérdés van hátra. Kesztyűben vagy szabad kézzel óhajtják simogatni a műbányát?

KASSZÁSNŐ: Príma minőségű simogatókesztyűink vannak. Latex, bőr, szilikon... Ha tetszenek óhajtani... Sajnos a farkcsóválós, amit az imént a főnök említett, még nincs raktáron, de talán majd legközelebb.

HÖLGYEM: Szabad kézzel. Ugye, drágám?

VIRÁG ANDRÁS: Legyen úgy...

HIVATALNOK: Ebben az esetben utólag fertőtlenítenünk kell a simogatási felületet...

KASSZÁSNŐ: *(folytatja a gondolatot)*... aminek szintén van egy kis költségvonzata.

VIRÁG ANDRÁS: Nem baj, kérem, csak már fogjunk neki! *(Az órájára néz.)* Mindjárt kifutok az időből. Ötől még van egy tárgyalásom!

KONZULENS: Azt hiszem, már mondtuk önnek, hogy sietősen ezt nem lehet. Csak megfelelő lelki rákészüléssel.

VIRÁG ANDRÁS: *(legyint)* Igen, igen!

KONZULENS: A kérdőívvel lassan megvolnánk – ha a kollégáim is egyetérteneek. *(Azok bólintanak, Virágék szemmel láthatóan megkönnyebbülnek.)* Kérem, lássák el kézjegyükkel itt. *(Virágék aláírják.)*

KONZULENS: Helyes, kérem! Akkor oda lehet járulni a kasszához befizetésre.

VIRÁG ANDRÁS: Igen. Akkor mennyi is lesz?

KASSZÁSNŐ: Lássuk csak... páros műbáránysimogatás babolással és bégetéssel, az annyi mint... ö... ö... *(lapjait forgatja)* nos, erre nincs meghatározott díjszabásunk, de... értelemszerűen beszorozzuk a szimplát kettővel, s akkor levonunk egy keveset... ö... ö... igen, a partneri kedvezményt, ugye, az annyi mint... annyi mint... száznegyven.

VIRÁG ANDRÁS: De én már befizettem hetvenötöt!

KASSZÁSNŐ: Tehetünk mi arról, hogy ön annyira határozatlan és elhamarkodott?

VIRÁG ANDRÁS: De hát csak nem mondja, hogy akkor az a pénz elúszik?

KASSZÁSNŐ: *(gúnyosan)* Képzeld, egyszer egy barátom megvásárolt öt bála szárított eukaliptuszlevelet, s csak utána jött rá, hogy nincs is koalamacskója. Gondolhatja, hogy ő sem kapta vissza a pénzét...

VIRÁG ANDRÁS: Na de kérem!

HÖLGYEM: Hagyd, drágám, ne problémázzunk! Fizetem inkább én!

VIRÁG ANDRÁS: Van nekem pénzem, nem azért mondom... csak... *(elhallgat, legyint)* Na, mindegy, veszett több Mohácsnál...

KASSZÁSNŐ: Na úgy, úgy! *(átveszi a pénzt)*

HIVATALNOK: Nos, kérem, akkor foglaljanak helyet az Elkülönítőben.

VIRÁG ANDRÁS: *(gyanakodva)* Az meg mi a szösz?

HÖLGYEM: Gyere, kedvesem. Én úgy hívom, hogy a süketszoba. Ott kell elcsendesedni, ráhangolódni. Közben a berendezés vérnyomást mér, meg cukrot, meg...

VIRÁG ANDRÁS: Micsoda?

HÖLGYEM: Be van építve minden az ülésbe. Nézd csak!

HIVATALNOK: Úgy bizony!

(Virág András bizalmatlanul néz, a Hivatalnok jóindulatúan betuszkolja az Elkülönítőbe, s ráhelyez a halántékára valami gumitappancsokat, melyekből drótok lógnak le. Hangtalanul. Ugyanígy az asszonnyal is. Aztán rájuk csukja az üvegajtót. Majd megkönnyebbülten felsóhajt, s visszaül a helyére. Kollégáit is csendre inti, aztán újra Virágék felé fordulva többször szájára teszi az ujját. Csend, ráhangolódás... Virágék rezzenéstelen, ünnepélyes arccal ülnek, a hivatal dolgozói visszamennek fülkéikbe, s tabletjükbe, telefonjukba merülnek.)

KONZULENS: *(kb. egypercnyi csend után előjön)* Na lássuk, mit mutatnak a műszerek!

HIVATALNOK: *(poénkodva)* Csak nem bolondulnak el attól, hogy ketten mentek be?

KONZULENS: *(rátesz egy lapáttal)* Lehet, hogy a páros jelenéstől a gépek is kiakadnak? Nem tudják feldolgozni az adatokat...?

KASSZÁSNŐ: A főnök mindig mondogatta, hogy az egy jobb, mint a kettő...

HIVATALNOK: Igen, a kettőből mindig bonyodalmak származnak...

KONZULENS: Ugyan, kérem! A műszerekben mindig, minden körülményekben meg lehet bízni! Az emberekről ugyanez nem mondható el... *(Kinyitja az Elkülönítő ajtaját, Virágékhoz)* Kérem, jöjjenek ki!

HIVATALNOK: *(Konzulenssel együtt bemegy)* Na lássuk csak! *(kollégájával együtt egy monitort bámulnak)*

HÖLGYEM ÉS VIRÁG ANDRÁS: *(aggódón, egyszerre)* Minden rendben, kérem?

KONZULENS: Igen. Minden a legnagyobb rendben. Azt jelenti, hogy ez a páros izé...

(Ekkor beviharzik, mint a szélvész, az Igazgató, energikus, elegáns. Esetleg – rendező választására bízva – nem fizikai valóságában jelenik meg, csupán a kivetítőn a képe, mintha egy videóértekezletre jelentkezett volna be, hangja felülről jön, parancsoló, már-már robotikus.)

IGAZGATÓ: *(alkalmazottai felé)* Minden rendben? Minden igényét kielégítik a kedves klienseknek, ugyebár?

HIVATALNOK: Természetesen, Igazgató úr!

HÖLGYEM: *(kedvesen)* Ó, Igazgató úr, milyen kedves!

VIRÁG ANDRÁS: *(biccent)* Üdvözlöm.

IGAZGATÓ: Á, ha nem tévedek, ön új még nálunk! Jól érzi magát?

VIRÁG ANDRÁS: *(kimérten)* Köszönöm, hát...

IGAZGATÓ: Milyen programot választott?

VIRÁG ANDRÁS: Páros simogatást igényeltünk, egy műbárány-programot...

IGAZGATÓ: *(mint akit kigyó mart meg)* Micsodát? Páros simogatást?

HÖLGYEM: Igen, véletlenül talákoztunk itt a férjemmel, s gondoltuk, ha már így adódott, kipróbáljuk párban, hátha...

IGAZGATÓ: (*ingerült, méltatlankodó hangon közbevág*) Na de kérem, mindennek van határa! Még hogy párban? Mit gondolnak önök a mi intézményünkéről? (*az alkalmazottakhoz fordul*) Remélem, elmagyarázták nekik, hogy az szabályzatellenes!

KONZULENS: Hát, mi próbáltuk...

VIRÁG ANDRÁS: Mit próbáltak? Hisz meg voltunk egyezve! Az összeget is befizettem már! Másodszor!

IGAZGATÓ: Hogyan?

KASSZÁSNŐ: (*megalázkodva magyarul*) Nézze, főnök, a hölgy régi kliensünk, gondoltuk, kivételt teszünk...

HIVATALNOK: (*makogva*) Csak egy egyszerű kis műbárány-programot...

IGAZGATÓ: (*vészjóslóan*) Csak egy egyszerű kis műbárány-programot, mi? Elment maguknak az esze? Tudhatták volna, hogy azt nem lehet!

HÖLGYEM: Miért, kérem?

IGAZGATÓ: (*kimérten, elutasítóan*) Rontaná a cég hírnevét!

VIRÁG ANDRÁS: (*csodálkozva*) Hogyan?

IGAZGATÓ: Nem kupleráj ez, kérem, hanem Simogatórium!

HÖLGYEM: De milyen hangnem ez, kérem?

IGAZGATÓ: Elnézést, hölgyem, de az önök óhaja túlment minden határon! Ezért ragadtattam el magam.

VIRÁG ANDRÁS: Túlment minden határon?

IGAZGATÓ: Igen. A simogatás egyéni tevékenység. Ha ezt nem képesek felfogni, akkor nem értik a simogatás lényegét. Akkor itt nincs mit keresniük!

KASSZÁSNŐ: (*a háttérből*) Bizony, az egy jobb, mint a kettő! Eddig nem értettem, miért...

KONZULENS: Igen, az Igazgató úr megmondta!

VIRÁG ANDRÁS: Pedig a műszerek jó értékeket mutattak! Nemde? (*igazolással a Hivatalnokra néz*)

HIVATALNOK: Hát... ö... azok... igen...

IGAZGATÓ: A műszerek? Azok tévedhetnek! Ezért van szükség az emberre! (*öntelten*) Az ember józan ítélőképességére...

HÖLGYEM: (*zavarban*) Eddig mindig egyedül voltam itt, és meg sem fordult volna a fejemben... Ha itt nem találom a férjem...

VIRÁG ANDRÁS: Na, akkor én vagyok a hibás? Ám legyen, valakinek hibásnak is kell lennie!

IGAZGATÓ: (*békítően*) Hagyják, kérem! A Simogatórium a béke szigete! Szerencsére a kellő időben érkeztem, hogy megakadályozzak egy... egy ilyen zsenáns esetet...

HIVATALNOK: (*rátromfól*) Igen, egy... egy katasztrófát!

IGAZGATÓ: (*szigorúan leinti a hivatalnokot, folytatja a gondolatmenetét*) ...de immáron borítsunk rá fátylat! Szerencsére nem történt semmi jóvátehetetlen!

HÖLGYEM: (*motyogva*) Szerencsére...

IGAZGATÓ: Önök továbbra is megbecsült klienseink, külön-külön! *(jelentőség-
teljesen egyikükről a másikukra néz)* Kérem tehát, vegyék igénybe szolgál-
tatásainkat: szingli-módban!

VIRÁG ANDRÁS: Köszönjük, igazán kedves... Akkor mi lesz a páros
műbárányprogram árával, amit már befizettem?

IGAZGATÓ: Mi a pénzügyekben maximálisan korrekten szoktunk eljárni!
(Kasszásnőre néz) Igaz?

KASSZÁSNŐ: Igaz, igaz!

IGAZGATÓ: Nos, akkor kérem, számítsa bele az úr által befizetett összeget az
ezután kiválasztandó program árába!

KASSZÁSNŐ: Százalékolás nélkül?

IGAZGATÓ: Százalékolás nélkül!

HÖLGYEM: *(elragadtatva)* Ezért ilyen jó a híre ennek az intézménynek, mert
ilyen az Igazgatója!

KONZULENS: *(előbbre lép)* Térjünk vissza akkor az eredeti preferenciákhoz?
A Hölgynek Csöpi, a kutya, mint máskor is, az úrnak, ki először van
itt...

IGAZGATÓ: *(közbeszól)* Ezt már önökre bízom! De ha javasolhatom, tanulmá-
nyozzák ezeket az új prospektusokat is *(aktatáskájából dossziét vesz elő)*,
bennük legújabb ajánlatainkkal. Nem akartam ezzel kezdeni, de ma már
simogatásra sajnos nem kerülhet sor, legjobb esetben holnap!

TÖBBIEK: *(egyszerre, csodálkozva)* Hogyan?

IGAZGATÓ: *(kissé kedvetlenül)* Sajnálom, de megjelent egy sürgősségi ren-
delet: ezután aki simogatni akar, annak orvos által kiállított alkal-
massági igazolást kell felmutatnia. És nem akármilyen orvos, hanem
szakorvos. Minisztériumi engedéllyel rendelkező simogatóológus. De a
minisztériumban vannak nekem jó embereim: berendezünk itt a
hivatalban egy vizsgálószobát, ismerek egy orvost, aki a szakenge-
dély beszerzésének folyamatát elindította már, holnaptól nálunk fog
rendelni.

KASSZÁSNŐ, KONZULENS, HIVATALNOK: *(elismerően)* Húha!

IGAZGATÓ: Így, aki betér hozzánk simogatni, itt helyben beszerezheti az
alkalmassági igazolást. Nem kell klinikákra járkálnia, sorban állnia...

KONZULENS: Főnök! Ezt... ezt... ezt igazán jól megszervezte!

HIVATALNOK: De mégis hogy gondolta el, Igazgató úr? Hol fér itt el a sok
műszer, a sok... ö... ö... a sok..., s különben is annak idő kell, amíg beren-
dezzük, meg... meg minden!

IGAZGATÓ: Tudhatná, hogy nem a műszerek a fontosak, hanem a pecsét s az
aláírás.

KONZULENS: *(élénken helyesel)* Így van, így van!

IGAZGATÓ: Az alkalmassági igazolás csak egy kis közjáték. Nem kell nagy
húhót csapni miatta!

VIRÁG ANDRÁS: *(morogva)* Alkalmassági igazolás! Megáll az ember esze!

HÖLGYEM: Ne morgolódj, drágám! Ha ez a minisztériumi rendelet, akkor ez a minisztériumi rendelet! Inkább legyünk hálásak az Igazgató úrnak, hogy ilyen gyorsan intézkedett!

HIVATALNOK: Igen, az Igazgató úr mindig gyorsan intézkedik!

HÖLGYEM: Azt hiszem, mi akkor most mehetnénk is...

VIRÁG ANDRÁS: (*morogva*) Na, végre egy jó ötlet!

HÖLGYEM: (*rosszallóan a férjére néz, majd folytatja*) ...és majd holnap jelentke-zünk.

IGAZGATÓ: Rendben, kérem! Biztosíthatom önöket, hogy az orvosi vizsgálat csupán minimális ideig fog tartani!

VIRÁG ANDRÁS: Minimálisat? Mint a kérdőív?

IGAZGATÓ: (*elereszti füle mellett a közbeszóló kérdést, folytatja gondolatmenetét*) Mert mi tudjuk, hogy a kedves kliens ideje drága! Hogy az idő pénz!

KASSZÁSNŐ: (*közbeszól*) Erről jut eszembe! Tudnom kellene, hogy az orvosi konzultáció bevételeiből...

IGAZGATÓ: (*közbevág*) Hagyjuk most azt, kérem! Ha a kedves kliens nem óhajtja tanulmányozni prospektusainkat újabb ajánlatok igénybevitel-ért, akkor úgy helyes, ha útjára engedjük.

VIRÁG ANDRÁS: (*az órájára néz, morogva*) Ami azt illeti, lassan le is járt az óra szabadidőm...

HÖLGYEM: Gyere, drágám... azaz...

VIRÁG ANDRÁS: (*kajánul vigyorogva*) Te műkörmöt építeni..., én meg... én meg...

IGAZGATÓ: És akkor holnap várjuk! Még egyszer biztosíthatom önöket: gyorsan, hatékonyan fog menni minden!

HÖLGYEM: Rendben, itt leszünk!

IGAZGATÓ: (*bizalmaskodón*) Csak arra kérem önöket, azt a páros simogatást felejtsek el...

VIRÁG ANDRÁS: Persze, persze...

IGAZGATÓ: A páros simogatás ósdi, divatjamúlt, dekadens, hagyjuk hát! Követni kell a trendet, kérem!

HÖLGYEM: Milyen igaza van!

IGAZGATÓ: Na, minden jót, a holnapi viszontlátásra!

VIRÁGÉK: Viszontlátásra!

(*Függöny*)

TÓTH ÁGNES

Csak semmi malőr

vígjáték két felvonásban

A történet napjainkban játszódik, egy erdélyi kisváros szeretetotthonában. Lakóit, akik között „álruhás”, kleptomániás, pletykás, szenilis, süket és költői lelkű egyének vannak, nehezen tartja kézben az igazgató, ráadásul az otthonba érkező fiatal újságíró egy beszélgetést kihallgatva mindent félreért, és ebből óriási bonyodalom kerekedik. Többek között a tiszteletest fehérműloppással, a vezetőséget és a doktornőt gyógyszerkereskedéssel vádolják, a takarítónőről lehull a lepel, a halott pedig megsértődik, és a saját lábán távozik.

Szereplők: GÁLFI MAMA, 73 éves pletykafészek

GÁLFI TATA, a férje, 75 éves, felesége elviselhetetlen természete miatt iszik

GIZELLE, 55 éves, magas, sovány, arisztokratikus, mindenkit lenéz

PIRIKE, 65 éves, nagyothall, amiből félreértések adódnak

PUPI, 38 éves púpos fiatalember, gyönyörű verseket ír

IGAZGATÓ, 40 éves, szemüveges, állandó szélmalomharcot folytat az öregekkel

TISZTELETES, 50 éves, kövérkés ember, jó humora segíti át a nehézségeken

DOKTORNŐ, 33 éves, időnként rángatja a nyakát

ÚJSÁGÍRÓNŐ, 25 éves, csinos, még nem elég tapasztalt

JOLÁNKA NÉNI, 80 éves, szenilis, nagyothalló időzített bomba

FIATAL KUKTASEGÉD, időnként megjelenik, hogy a konyháról ellopott kanalakat visszaszerezze

TÓTH ÁGNES (1946, Nagyvárad) újságíró, prózaíró, költő. 1990-től a Bihari Napló riportere, szerkesztője. 1994-től 2002-ig a Duna Televízió váradi tudósítója. Több gyermekvers- és prózakötete jelent meg, Csupabohócok című bohózatát 1995-ben mutatta be a váradi bábszínház. Legújabb kötete: Ábécé-parádé (versek kisiskolásoknak, Várad, 2015).

Első felvonás

Társalgó, középen kanapé. Azon üldögél Gálfi mama kötögetve, babos kendőben, nagy zsebű parkettruhában, lábán vastag gyapjúharisnya. Balra tőle Pirike szunyókál, ősz hajjal, pongyolában, könyvvvel a kezében. Szája tátva, szemüvege az orra hegyére csúszott. Előttük dohányzóasztal, két oldalán egy-egy fotellel. A jobb oldali fotelben Pupi ül, előtte a dohányzóasztalon sakktábla. Ujjaival türelmetlenül dobol az állán.

A háttérben középen kétszárnyas teraszajtó nyílik az udvarra. Tőle balra két számozott ajtó: 1, 2. A bal oldali fal mellett telefonasztal, rajta telefon és rádió. Felette nagy tükör. A teraszajtótól jobbra filodendron, melynek hatalmas levelei szinte

eltakarják az alatta lévő fotelt. A jobb oldali falon nyílik az ebédlő ajtaja, ahonnan néha tányércsörömpölés és kanálzörgés szűrődik ki.

(Rádióban: „Szeressük egymást, gyerekek”)

GÁLFI MAMA: (Bőszén kötöget, leteszi a kötést, feláll, elindul a rádió felé.) Na, elzárom ezt a zenélő dobozt. Így ni. Elég volt. Még hogy szeressük egymást. Csak lakott volna egy ugyanilyen öregotthonban a dalszöveg írója, akkor nem írt volna ekkora marhaságot! (Ránéz a karórájára és elhúzza a száját.) Megvan a véleményem a drágalátos Gizelle ügyvédnőről. Nem ereszkedik le hozzánk ónagysága. Még ki sem jött a szobájából. Nem ám! Egész nap csak festi meg púderezzi a képét és mindenféle ékszereket aggat magára, amitől úgy zörög, mint a macska farkára kötött üres konzervdoboz!

PIRIKE: (Felkapja a fejét, pislog, feltolja lecsúszott pápaszemét és rikácsolva érdeklődik.) Mi van? Miről beszél, Gálfiné? Kicsit elszundítottam. Mondja hangosabban!

GÁLFI MAMA: (Kiabál.) Gizelle ügyvédnőről beszéllek, ki másról? Le merem fogadni, hogy még mindig alszik. Tizenegy óra. Ronda egy úri szokása van. Mi a véleménye róla, Pirike?

PIRIKE: (Feláll, nyújtózkodik, tornáztatja a két karját, tapogatja a derekát.) Hát, ami igaz, az igaz. Tudja, kedves Gálfiné, az én megboldogult uram, Isten nyugtassa, nagyon kedvelte a finom, intelligens nőket, az Úr bocsássa meg neki, de ha élne és meglátná Gizellét, rögtön tudná, hogy nem úrinő! Mert egy úrinő, kérem szépen, nem így néz ki és nem így viselkedik. Nem ám. És hiába is mondja el annyiszor a tiszteletes úr, hogy hagyjuk rá, és nézzük el a bogarait, mert szenilis, én akkor sem bírom elviselni. Aki szenilis, az szenilis is marad. Nincs igazam?

GÁLFI MAMA: De mennyire, hogy igaza van, Pirike. Úgy van, ahogy mondja. Aki szenilis, az hülye is marad. Mint például Antal úr is, az öreg fűszeres, akit Nagyváradról hoztak ide hozzánk. Emlékszik rá, igaz? Na, hát Antal úr is szenilis volt! Azt állította, hogy a tiszteletes úr ellopta tőle mind a hat gatyáját, meg a tíz pár zokniját.

PIRIKE: Igen, emlékszem. És arra is, hogy szegény tiszteletesünk hiába is mondta neki, hogy Anti bácsi drága, hogy képzeli rólam, hogy lopok, hiszen nem is jönne rá az én száz kilomra a maga negyvennyolc kilós testére szabott gatyá, a kis méretű zoknikról nem is beszélve, de Antal úr csak kötötte az ebet a karóhoz, hogy de igenis a tiszteletes úr fújta meg a holmiit, aki a pokolra fog kerülni, mert egy nagy gazember.

GÁLFI MAMA: És még a halálos ágyán sem bocsátott meg szegény lelkészünknek, pedig az sírva könyörgött az öregnek. Hát ennyit a szenilitásról. Akkor inkább legyen az ember púpos! (Hirtelen észbe kap, hogy ott van a púpos Pupi, ijedten a szája elé kapja a kezét, s behúzza a nyakát.)

PUPI: *(Magából kikelve felugrik a fotelból és az asszonyokra mutat.)* Vagy inkább legyen szerencsejátékos, mint maga, Gálfiné, aki eljátszotta a tetőt a feje felől! Vagy legyen tök siket, mint Pirike néni, esetleg hülye, mint az öreg Jolán barátnőjük ott fenn az emeleten. *(A mennyezet felé mutat kiabálva és hadonászva, majd mérgesen lesepri a sakkfigurákat.)* Ne az én púppal foglalkozzon, maga vén szarkeverő! Foglalkozzék inkább azzal a bütykös lábával!

GÁLFI MAMA: *(fájdalmasan)* Jaj, jaj, Istenem, ne is emlegesse, rettenetesen hasogat a bütyköm, meg az egész lábam! *(Lehajolva dörzsölgeti.)* Meglátják, időváltozás lesz!

PUPI: Időváltozás, időváltozás. Ezt hajtogatja már egy hete, maga vén levelibéka, mégsem változott az idő egy hangyányit sem.

GÁLFI MAMA: Na és akkor mi van? A maga púpja is hazudott a múltkor! Megesküdött, hogy azért nyilall, mert esni fog. Én meg három napig nem mertem meglocsolni a begóniákat, nehogy kirothadjanak. El is kókadtak.

(Ebben a pillanatban nyílik a 3-as ajtó és dúdolgatva kilibeg Gizelle ügyvédnő magas sarkú bojtos papucsban. Ötven év körüli. Magas, sovány. Testére színes, nagyvirágos selyem pongyola feszül, vörös hajában hajcsavarók ágaskodnak, nyakában láncok, fülében hosszú függők lógnak, karján karkötők zörögnek. Nagyon erősen van kifestve.)

GÁLFI MAMA: Na, végre megjött az ügyvédnő. Nem hiszek a szememnek. Fel méltóztatott kelni és elvegyülni közöttünk.

GIZELLE: *(Trallalázva körbelibegi a társaságot.)* Igen, fel méltóztatott kelni. Van valami kifogása, Gálfiné? El ne mondja, mert nem érdekel! Ah, jut eszembe, nem kerestek telefonon? Nem? Akkor talán majd később. *(Felsőbbrendűen körülnéz.)* Ő, képzeljék, azt álmodtam, hogy egy csodálatos márványpalota lépcsőjén lépegettem felfelé, egyre feljebb, egyre feljebb *(Karját hattyúszárnyként lebegtetve emelgeti, mutatva, milyen magasra lépegetett álmában.)*

GÁLFI MAMA: Ez azt jelenti, hogy ki fogja törni a lábát!

GIZELLE: Érdekes, a múltkor azt álmodtam, hogy a polgármester úrral táncoltam, és maga akkor is azt mondta, hogy ki fogom törni a lábam. De ezt én nem veszem be! Maga csak azért mond ilyeneket, mert irigyli az intellektüellemet. Mindenki azt irigyli, ami nincs neki. Most pedig megyek villásreggelizni. Maga, Gálfiné, csak kötögesse tovább Itália térképét. Agyő. *(Előkelően bevonul az ebédlőbe. Ajtócsapódás.)*

GÁLFI MAMA: *(Felugrik, utána mutat, felháborodva, elnyújtott hangon.)* Na, mit szólnak? A naccsága délben fog reggelizni. Nem tartja be a házirendet. Mindig ilyenkor libeg elő. Tíz óráig húzza a lóbőrt, tizenegyig meg festi magát. Úgy néz ki, mint egy utcanó! Pfúj!

PUPI: *(Magából kikelve kiabál, miközben a sakkfigurákat próbálja felszedni a szőnyegről.)* Nem értem magát, Gálfiné. Mi a fenének foglalkozik annyit az ügyvédnővel? Minden nap ugyanez a szöveg. Nem unja még? A fene egye meg ezt a szeretetotthont! Hát hol itt a szeretet, mi? Hol? Megmondaná valaki?

GÁLFI MAMA: Maga csak fogja be a száját, púposkám! Tudjuk ám itt mind, hogy maga titokban szerelmes az ügyvédnőbe. Neki írogatja azokat a dilettáns, szemérmetlen szerelmes verseket. Pfúj! Pedig Gizelle legalább tizenöt évvel öregebb magánál.

PUPI: Kikérem magamnak! Érett 38 éves férfiember vagyok és abba szeretek bele, akibe akarok. Érti? *(Rikácsol és felpattan a földről. Fájós lábizületei miatt kissé táncosan ugrabugrál a kanapé körül, Gálfi mama orra előtt hadonászva.)* De maga, maga, Gálfiné, egy vén satrafa, aki még annyit sem ért a költészethez, mint a rozsdás kötőtűje! És a verseim cseppet sem dilettánsak. Még Pirike néni is sírva fakadt, amikor felolvastam.

GÁLFI MAMA: Persze, hogy sírva fakadt. Siket. Mikor maga odaért a versben, hogy „reszkető kezed tenyerembe rejtem”, azt értette, hogy „a reszelőt kedden kenyerembe rejtem”. Sírva fakadt, mert ezt súgta az urának, amikor lesittelték orrvadászatért. *(Pupi mérgesen visszaiül a fotelbe.)*

PIRIKE: *(Felpattan a kanapéről és felháborodva rikácsol.)* Kikérem magamnak a gyanúsítgatást! Sem tepertőt, sem kenyeret nem csentem el kedden! Csak szombaton rejtettem a zsebembe egy lekváros buktát, amihez semmi köze, maga kiállhatatlan vén pletykafészek! Hárpia! *(Szífogva tapogatja köténye zsebet, kivesz egy buktát és beleharap, aztán tüntetően hátat fordít a kanapén Gálfi mamának.)*

GIZELLE: *(Ebédlőből jön, kekszet rágcsál.)* Imádom a sajtos omlettet. Nem kerestek telefonon?

GÁLFI MAMA: Nem, nem keresték, hogy a fene essen abba a telefonba, meg magába! Na, most elejtettem maga miatt a pamutgombolyagomat, mászhatok utána az asztal alá. *(Négykézláb bemászik a dohányzóasztalka alá, hogy kihalássza onnan a gombolyagot.)* Jaj, a térdem, jaj, a derekam!

GIZELLE: *(Gúnyosan szemléli az öreglány hátsófelét.)* Olyan nagy hátsórésze van magának, Gálfiné, mint egy búbos kemence. Most jól fenéken billenthetném, de nem szennyezem be a papucsomat. Emlékszik még, Gálfiné, arra a csodálatos versre, amit nekem írt Pupi? Ugye emlékszik? „Reszkető kezed tenyerembe rejtem, / Félelmed szirmai rendre lefejttem. / Meztelen valód fehéren bomoljon, / Hullámos szép hajad vállamra omoljon.” *(Szavalás közben kiszedegeti és zsebre teszi a hajcsavarókat a hajából és megrázza a leomló lokniit.)* Ugye, milyen gyönyörű? Ó, istenkém, ez a Pupi egy zseni! Egy jobb sorsra érdemes drága fiú! Jöjjön, kedves Pupi, kíséren el egy sétára a kertben! Olyan ragyogó idő van. Elmondhatja közben néhány szép versét. Tudja, mennyire imádom őket.

PUPI (*Feláll, megcsókolja a feléje nyújtott kezét.*) Már jövök is, szép hölgyem. Ja, Gálfiné, mondja meg Gálfi tatának, hogy másfél órát vártam rá, mert visszavágót akart adni sakkban! Tovább nem várok, adieu!

GÁLFI MAMA: Micsoda groteszk látványt nyújtanak ezek együtt. Mint egy kérdőjel meg egy felkiáltójel. De úgy tűnik, ez egy cseppet sem zavarja őket. (*Felemelkedik a kanapéről és körbeandalog a társalgóban.*) Jöjjön, kedves Pupi, kísérjen el egy sétára a kertben. Olyan ragyogó idő van. Elmondhatja közben néhány szép versét. Tudja, mennyire imádom őket. Trallala, nagy dolgok vannak itt alakulóban. Még hogy szép versek! Egy frászt!

PIRIKE: Maga, Gálfiné, csak ne bántsa Pupit! Ő igazi tehetség. Szerencséje volt, hogy a tiszteletes úr behozta az otthonba, és meggyógyította. Most már nincs szüksége a tolókocsira sem. Szegény Pupi már régen meghalt volna, ha a szomszédai nem találnak rá. Akkor már öt napja nem evett, a víz is befagyott a pincelakásában, ahol a csontvelőgyulladás miatt moccanni sem tudott. Amióta meghalt az anyja, nem maradt senkije, aki ápolta volna.

GÁLFI MAMA: Lárifári, hülye alak. Nem tud megfogni. Magának is megvan a maga baja, Pirike, meg szegény Jolánnak is ott fent az emeleten. Neki három gyereke van, mégse látogatta meg négy év alatt egyik sem. Pedig vaksira dolgozta magát a hímzésekkel, hogy özvegyen fel tudja nevelni őket, ráadásul az egyik fia milliomos. Azt mondják, a rendszerváltás után gazdagodott meg benzinüzérkedésből. Volt olyan nap, hogy háromszor is átment Magyarországra tele tankkal...

PIRIKE: Maga, Gálfiné, csak törődjön a maga dolgával, és ne analizáljon másokat. Elegendem van abból, hogy mindenbe beleüti az orrát és mindenkire sérteget. Az emeletről sem jön le senki a társalgóba maga miatt. Már mindenkire megbántott. Inkább ülnek fent és bámulják a tévét, mint hogy lejöjjenek beszélgetni. Jobb lenne, ha inkább a konyhán segítene mosogatni a lányoknak, ha már ennyire unja magát.

GÁLFI MAMA: Maga csak ne mondja meg nekem, mit csináljak és mit ne. Éppen elég volt nyolc évig mosogatnom a drágalátos Popeszku naccságánál, aki pont olyan volt, mint Gizelle, reggeltől estig hajtott, hogy a fene ott egye meg a fajtáját, ahol van, a hét osztályával. A férje megyei párttitkár volt, azért tartotta magát olyan nagyra. Hogy mi mindenük volt ezeknek. Miközben mindenki éhezett és jegyre kapta az élelmiszert, nekik tele volt a hűtőjük minden földi jóval. De nehogy azt higgye, hogy adott nekem valamit is belőle!

PIRIKE: Kötögesse azt a sálat tovább, mert jövőre sem készül el vele. Én meg addig olvasok. Hova is tettem azt a levelet? (*A könyv lapjai közt keresi a levelet, majd megleli, áhítatos képpel olvassa némán.*)

FIATAL KUKTASEGÉD: (*Fehér kötényben, fehér sapkában érkezik, kivágja az ajtót. Gálfi mamához.*) Most megvagy, te vén szarka! Azt hiszed, nem láttam, hogy reggelinél megint zsebre tetted a cifra nyelű kiskanalat?

(Gálfi mama felugrik a kanapéről és az egyik fotel mögé áll, de a kukta elkapja. Kicsit birkóznak, aztán a fiatalember benyúl Gálfi mama zsebébe és kiveszi a kanalat. Felmutatja, rázza az öreglány orra előtt.)

FIATAL KUKTASEGÉD: Ha még egyszer találok valamit magánál, amit a konyháról gyűjt be, ledugom a torkán. Megértette?

GÁLFI MAMA: Micsoda szemtelenség! Még hogy én lopok. Csak tudnám, ki dugta azt a nyamvadt kanalat a zsebembe. *(Odahajol hátulról Pirikéhez.)* Mit olvas, Pirike? Valami romantika?

PIRIKE: Ábel írta Amerikából.

GÁLFI MAMA: Ábel Amerikából? Azt olvastam.

PIRIKE: Micsoda? Maga elolvasta? Amíg a fürdőszobában voltam, kivette a fiókomból, mi?

GÁLFI MAMA: Nem a fiókjából, hanem a könyvtárból.

PIRIKE: Miket hord itt össze. Ezt nem Tamási, hanem a fiam, Ábriska, Floridából!

GÁLFI MAMA: Jesszusom, magának van egy fia? Három éve élünk itt össze-zárva és még sosem említette.

PIRIKE: Maga mindenkiről tudni akar, aztán meg felhasználja ellenük. Képes kutakodni mások szobájában, mások holmii között. Azt hiszi, nem láttam? Csak saját magáról hallgat nagyokat, mint akinek vaj van a fején. De egy szép napon úgylis kiderül. Nem mondok magának semmit. Punktum! *(A levelet visszat teszi a könyvbe, a melléhez szorítja, és tüntetően hátat fordít Gálfi mamának.)*

GÁLFI MAMA: Nana, csak lassan a testtel! Maga engem csak ne gyanúsítgasson. Törődjék a maga dolgával. És mondja meg a tiszteletes úrnak, hogy hozasson a hollandokkal magának meg Jolánka barátnőjének, ott fenn az emeleten, egy jó erős hallókészüléket, mert már rekedtre ordítottam magam. A múltkor is, a házi istentisztelet végén, amikor a tiszteletes úr felkért, mondjuk el a Miatyánkot, maga kijelentette, hogy nem kér fánkot! Az egész istentisztelet röhögésbe fulladt.

PIRIKE: Mit kell ezen röhögni? Utálok a fánkot, olajos, élesztős, felpuffadok tőle. És ne keverje bele Jolánkát. Mi készülék nélkül is jól megértjük egymást. Nem úgy, mint ahogy maga meg az ura.

GÁLFI MAMA: A nyavalya törje ki az uramat! Le merem fogadni, hogy megint az otthon gazdaságában tesz-vesz. Főleg azóta vetette bele magát a munkába, amióta megszakították a nyugdíjfolyósítását. Az igazgató úr már háromszor is írt a Nyugdíjhivatalba, meg a Munkaügyi Minisztériumba, hogy hat hónapja elmaradtak az öreg pénzével, de még nem kapott választ. Az én uram meg úgy érzi, le kell dolgoznia az ellátását. És képzelje, mit csinált a vén hülye. Koporsót fabrikált magának az asztalosműhelyben. Egy szép nagy koporsót a hulladék deszkákból. Kipolitúrozta, kifényezte, és még a nevét is ráírta az oldalára aranyozott betűkkel.

Amikor belefeküdt, hogy kipróbálja, majd kitört a frász. Most a padláson tartja, hogy ne lássam, és meghagyta a tiszteletes úrnak, hogy abban temessék el. Az meg szavát adta, hogy úgy lesz.

(Énekszó hallatszik: „Ott fogsz majd sírni, ahol senki se lát”, és a teraszajtón, a kertből bejön a társalgóba Gálfi tata. Olyan, mint egy vén vagány. Fején kék baseballsapka, fehér póló és farmernadrág van rajta. Hóna alatt lécek, kezében kalapács.)

GÁLFI MAMA: Ördögöt a falra! Már itt is van Gálfi uraság némi késéssel. Pupi nem várta meg.

GÁLFI TATA: Üdvözetem, vén satrafák! Na, ki került ma terítékre, halljam. Megint Gizelle önagsága, vagy talán jómagam? Képzeljék, kikeltek a kispulykák a tojásokból, amiket a kotló alá ültettem. Igaz, hogy csak három az ötből, de ennek is nagyon örülök. De az a bestia nyúl nem felfalt fialás után három kölykét a hatból? Na de jól a fejére koppintottam. Most mi a fenét bámulnak? Adják inkább ide a cipőjüket, hogy sarkaljam meg! Bár ahogy elnézem magukat, az ülepük hamarabb kopik el, mint a cipősarkuk.

GÁLFI MAMA: Elég volt a kötekedésből, vén pernahajder. Menj inkább a dolgozóra és igyekezz vissza, mert Pupi nem fog többet veled sakkozni. Ma is elbolondítottad szegény párát. Másfél órát várt rád, mert azt mondtad, visszavágót akarsz játszani. Még jó, hogy a nagyságos Gizelle elfoglaltságot adott neki. Elhívta sétálni. Mit szólsz hozzá? Te nem hívsz el engem?

GÁLFI TATA: Eltaláltad. Szeretném, ha minden ragyogna. Azt mondja az igazgató úr, hogy újságíró jön az otthonba. A hölgyek is vakarják ki egy kicsit magukat!

PIRIKE: Újságíró jön az otthonba? Jézusom! Akkor biztosan rólam is fog írni, és akkor elküldöm a lapot Ábriskámnak Amerikába, hadd lássa, milyen híres lettem.

GÁLFI MAMA: Még hogy híres. Egy frászt. Mitől lenne híres egy siket vénaszony meg egy csomó szenilis vénember?

GÁLFI TATA: Szenilis az öreganyád. Szerintem inkább az érdekli a riportert, hogy mivel támogatnak minket a hollandok.

GÁLFI MAMA: Az igazgató feleségének a sok csiricsáré ruhájával.

GÁLFI TATA: Mit jár a szád annyit? A te télikabátod is tőlük van. Meg a drága gyógyszer az érszűkületedre. Az is, ami rajtam van. Ezek mind jó cuccok, arról a porcelán nippről nem is beszélve, amit lenyúltál az igazgató úr komódjáról. Megyek, megjavítom a kerítést. Mondják meg Pupinak, hogy egy óra múlva itt vagyok és megmattolom!

GÁLFI MAMA: Még hogy siet vissza, ha csbukot kap, leküldi a torkán és estig nem kerül elő. Pedig megmondta a doktornő, hogy az öregnek árt a pia. Rossz a szíve és magas a vérnyomása.

(Ebben a pillanatban az ebédlőben megkondul háromszor a kolomp. Pirike feláll és elindul az ebédlőajtó felé.)

PIRIKE: Na, hála Istennek, kész az ebéd! Maga nem jön, Gálfiné? Most elcsenhetné a cifra nyelű villát is. *(Ki, az ebédlő felé.)*

GÁLFI MAMA: *(Utánakiabál.)* Ne gyanúsítgasson, mert elmondom, hogy lopja a buktát! *(Ekkor lép be az udvarról Pupi és Gizelle.)* No lám, jön már befelé a furcsa szerelmespár is: a kérdőjel meg a drágalátos felkiáltójele.

GIZELLE: *(Pupiba kapaszkodva, nevetgél és kis virágcsokrot szorongat a kezében.)* Nem kerestek telefonon? Akkor talán majd később. Köszönöm a szép délelőttöt, Pupika, és a virágokat is. Maga egy igazi lovag. Jöjjön, drágám, menjünk ebédelni! Estére pedig írja le nekem a gyönyörű verseit. Majd beteszem az imakönyvembe.

GÁLFI MAMA: Ó, imakönyve is van?

PUPI: Ne sértesse Gizellét, maga vén irigy pulyka, mert velem gyűlik meg a baja. Jöjjön, kedves Gizelle, ebédelni. Ne törődjön ezzel a vén boszorkánnyal.

GÁLFI MAMA: A kis Frankenstein! *(Úgy tesz, mintha kirázná a hideg.)* Brrrr. *(Összecsomagolja a köténvalót és ravaszul körülmélel.)* Tiszta a levegő. Végre megnézem azt a titkos fiókocskát a nagyságos ügyvédnö íróasztalában. *(Feláll és besettenkedik a 2-es számú szobába.)*

ÚJSÁGÍRÓNŐ: Hahó, itt a sajtó! Van itt valaki? Hát persze, hogy nincs. Megmondta a portás, hogy késni fog az igazgató. Ez az egyik legjobb öregotthon a megyében, és két nap múlva ünnepli fennállásának tizedik évfordulóját. Hát ezért vagyok itt.

(Az újságíró megpihen a filodendron nagy levelei alatt. Pár másodperc múlva, nagy hangzavar közepette és erősen hadonászva, balról a társalgóba lép az otthon hórihorgas, negyven év körüli igazgatója, mögötte a szelíd, gömbölyű hasú tiszteletes és egy harminc körüli, aránylag csinos, fehér köpenyes nő, aki időnként idegesen félrerántja a nyakát. Az ebédlőbe igyekeznek, de az igazgató hirtelen elállja az útjukat. Az újságírónt nem veszik észre.)

IGAZGATÓ: Mint az otthon igazgatója, büszkén mondhatom önnek, tiszteletes úr, és magácskának, kedves doktorkisasszony, hogy az emeleten kialakított gyengélkedőt szépen rendbe tettük holland barátaink segítségével, és az öregeket segédeszközökkel is elláttuk. Ennek ellenére néhányuk miatt nagyon nyugtalan vagyok. Szeretném, ha nem lenne miattuk semmi malőr! Megértették? Csak semmi malőr! Maga, tiszteletes úr, hasson oda jobban lelkileg, ön pedig, kedves doktornő, az egészségüket óvja, minden tudásával. És kérem, vigyázzanak jobban Jolánkára, ott az emeleten. Az öreglány állandóan azt hangoztatja, hogy lopjuk a segélyt, amit a hollandoktól kapunk.

TISZTELETES: Mintha bármit is lehetne tenni! Jolánka néni már csak olyan, mint Anti bácsi volt, az öreg fűszeres, akit Nagyváradról hoztunk ide tavaly. Az is állandóan azt hangoztatta, hogy még egy ilyen gazember tiszteletest, mint amilyen én vagyok, nem látott, mert elloptam tőle hat gatyáját és tíz pár zokniját. Már a személyzet is tudta. Majd lesült a képemről a bőr! A doktornő is megmondhatja.

DOKTORNŐ: *(Panaszkodva és a fejét jobbra rángatva.)* Így van. Itt az én doktori tudásom sem segít. Nekem ugyanis azt vágja állandóan a fejemhez Jolánka, hogy lopom a betegektől a drága holland gyógyszert, és feketén eladom a helybelieknek.

IGAZGATÓ: Hát ez elég nagy baj. Holnap újságíró érkezik az otthonba. Riportot akar írni rólunk. Leszünk mi bajban! És akkor még Gizelléről nem is beszéltem. A tizenöt bentlakó közül ez a két öreglány két bomba. Persze nem szexbomba, he-he-he.

DOKTORNŐ: Gizellére ne legyen gondja az igazgató úrnak. Mostanában jól viseli magát. Jót tett neki a szerelem. *(Kétszer egymás után jobbra rántja fejét.)*

IGAZGATÓ: Tudják, még most is ég a fülem, ha eszembe jut, hogy a tavaly látogatóba érkezett kisjenői tiszteletes asszonyt Gizelle prostituálnak nézte és közölte vele, jól tudja, hogy azután lopta meg a német nagykövetet, miután leitatta, de legyen nyugodt, majd ő megvédi a bíróságon, mert Erdélyben ő a legjobb ügyvéd.

TISZTELETES: *(Gurgulázva nevet.)* Azt én sem felejttem el egyhamar, igazgató úr. Még szerencse, hogy a kisjenői tiszteletes asszonynak jó humorérzéke van és kitűnő pszichológus. Így hát megígérte Gizellének, hogy felhagy a lopással meg az ősi mesterséggel, és azt is megígérte, hogy hamarosan telefonálni fog neki, hogy mint védőügyvédjével megbeszélje az ügyet. Jaj, bár ne tette volna, mert azóta Gizelle minden öt percben megkérdezi, nem keresték-e telefonon, és ez a többiekre igen rossz hatással van. Csak tudnám, hogy az igazgató úr miért nem utaltatja be végre a pszichiátriai intézetbe.

IGAZGATÓ: Nem tehetem. Tudja jól, hogy milyen nagy vagyont testált ránk az ügyvédnő, azzal a feltétellel, hogy élete végéig itt élhessen. Bevallom, én csak Jolánkától rettegek, mert mi lesz, ha előveszi a rögeszméjét és tele-tömi az újságíró fejét azzal, hogy mi kilopjuk a húst az öregek tányérjából, hogy két teherautó ruhát elemeltünk, én pedig hazavittem az otthonnak adományozott színes tévét és az automata mosógépet, a damaszt ágyneműkről nem is beszélve.

TISZTELETES: Ne aggódjon, igazgató úr! Megbeszélésem a feleségemmel, hogy arra a pár napra, amíg a riporter itt tartózkodik, lakjon nálunk Jolánka néni. Így majd nem fognak találkozni, és mindannyian elkerüljük a kellemetlenséget. Meglátja, nem lesz semmi malőr.

IGAZGATÓ: Nagyszerű, nagyszerű, igazán mondom, ez éppen olyan, mintha én mennék pár nap szabadságra, és már a gondolattól is tíz évet fiatalod-

tam. Hű, milyen finom illatokat érzek. Jöjjön doktornő, jöjjön tiszteleteském, menjünk be az ebédlőbe! *(Átöleli a doktornő vállát és mindhárman bevonulnak az ebédlőbe.)*

ÚJSÁGÍRÓNŐ: Micsoda eget verő disznóság folyik itt! Még szerencse, hogy hamarabb érkeztem. Okvetlenül beszélnem kell Jolánkával, mielőtt még elviszik innen. Micsoda egy maffia!

(A fiatal nő előkotorja a táskájából apró kezitükrét és rúzsát. Kicsit bemázolja durcás ajkát, és éppen ki akar lépni a dísznövény mögül, amikor észreveszi, hogy kinyílik a 2-es ajtó. Gálfi mama kidugja a fejét, óvatosan körülkémlel, aztán hirtelen kilép. A kezében lévő sárga borítékot diadalittasan meglengeti és fújtatva indul az újságíró nő irányába, az pedig ijedten húzódik vissza a levelek mögé.)

GÁLFI MAMA: Ó, te bűdös csalo! Te festett madárijesztő! Most elkaptalak! Na várj csak, előlem nem menekülsz, te, te értelmiségi, te!

(Valahol cigányzene szól. Az udvarról behallatszik a tyúkok kotkodácsolása. A konyhából pedig az evőeszközök zörgése és egy alt hangú nőszemély hangja: „Százszor megmondtam, hogy csak annyi szelet kenyeret vegyenek ki a kosárból, amennyit meg tudnak enni. Micsoda dolog beleharapni, aztán otthagyni. Mindennap egy rakás friss kenyeret kell a disznók elé dobnom. És igyekezzenek befejezni az étkezést, mert nem fogok estig mosogatni maguk után!” Nyílik az ebédlő ajtaja és Gizelle libben ki rajta. Tánclépésekkel libeg keresztül a termen, karjait pillészárnyként emelgetve, miközben dúdolgatva szaval.)

GIZELLE: „Reszkető kezed tenyerembe rejtem, / Félelmed szirmait rendre lefejtem, / meztelen valód fehéren bomoljon, / hullámos szép hajad vállamra omoljon... la-la-la-lala” *(Megperdül a sarka körül, megcsókol egy papírlapot, amin a vers van, a keblére szorítja, aztán belép a 2-es szobába és becsukja az ajtót.)*

(Hamarosan kilép az ebédlőből Gálfi mama is. Kezében veder, felmosórongy, seprű, körülkémlel, odasettenkedik Gizelle szobájához, ajtóra tapasztott füllel hallgatózik, majd szorosan az ügyvéd nő ajtaja elé rakja a takarítóeszközöket, a seprűt pedig keresztbe teszi az ajtó előtt.)

GÁLFI MAMA: Na, sikerült elemelnem a kamrából a seprűt, a vödröt meg a felmosórongyot. A nagyságos ügyvéd nő, ha majd kijön, jól belebotlik! Már alig várom. Most pedig kötögetek egy kicsit, mert az mindig megnyugtat. Látom, szállingózik már kifelé az ebédlőből Pupi meg Pirike is. Milyen elégedett pofát vág a púpos kis Rómeó. Na, majd meglátjuk, hogy egy óra múlva hogyan hervad le a szerelmetes mosoly az ajkáról. *(Elégedetten tapogatja meg a zsebét, amiből jócskán kikandikál a sárga borí-*

ték széle, és mint aki jól végezte dolgát, lehuppan megszokott helyére, a kanapéra, előkotorja a szatyrából a kötnivalót és folytatja a kötögetést, miközben vidáman énekel.) „Nem csak a húszéveseké a világ...”

(Ekkor kivágódik az ebédlő ajtaja és kirobog a Fiatal kuktasegéd. Egyenesen Gálfi mamához megy, annak zsebébe nyúl és diadalittasan kihalsz egy villát.)

FIATAL KUKTASEGÉD: Szégyellje magát, vén szarka. Ez a villa nem a maga zsebébe, hanem a mosogatóba megy! Maga meg a sittre, ha megint rajtakapom. Megértette?

GÁLFI MAMA: Ne fenyegetsen, mert magába döföm a kötőtűmet. Fogalmam sincs, hogy került ez a villa a zsebembe. Valaki beledugta, mikor nem figyeltem oda.

FIATAL KUKTASEGÉD: Az a valaki a maga keze volt. Jó lesz, ha elbeszélget vele. *(El.)*

(Lassan beszállingózik az ebédlőből a társalgóba Pirike néni, majd Pupi. Pupi továbbra is a sakkgúrákat tologatja, Pirike leül Gálfi mama mellé és olvasgat, Gálfi mama meg jókedvűen énekel és kötöget, időnként hátra-hátrapislogva a 2-es ajtó felé.)

PIRIKE: Ahogy a mi kedves Borbálánk főz, az egy istenáldása.

PUPI: Hagyja már abba a kornyikálást, Gálfiné, mert elered az eső! Inkább azt mondja meg, hol van az ura? Még ebédelni sem jött.

GÁLFI MAMA: Legalább több maradt magának. De nem tagadom, most már én is ideges vagyok. Remélem, nem itta le magát a sárga földig, mint a múlt héten. Tudja, minden fusit elvállal az otthonon kívül is, aztán a csbukot leküldi a torkán. Jobban érzi magát odakinn, mint idebent. Ma biztos megint megvette a lottót is. Arról ábrándozik, hogy megüti a főnyereményt és akkor veszünk egy kis kertés házat.

PIRIKE: Jól hallottam? Kertés házat mondott? Hát igen. A lottón biztosabb egy ház árát megnyerni, mint a piramisjátékon. Azt hiszi, viszontlátja valaha is a pénzét? Hát téved. Stoica urat, a nagy szélhámosság atyját ma kísérték át a börtönből a tárgyalásra. Hallottam a híradóban. Több ezer becsapott ember meg majd szétverte a bíróság épületét! Mind a pénzüket követelik. De sohanapján fogják viszontlátni.

GÁLFI MAMA: Csak ne tartson itt nekem erkölcsi prédikációt! Nem tud maga semmit a kinti életről, meg a nagy inflációról. Itt él már tíz éve a jó meleg falak között biztonságban, ahol etetik, itatják, öltöztetik és ápolják, ha kell. De én és az öregem olyan kevés nyugdíjat kaptunk, hogy alig telt belőle lakbérre, tüzelőre meg gyógyszerre. Ennivalóra szinte semmi nem maradt. Piramisjáték vagy sem, a végén úgyis itt kötöttünk volna ki, mert kénytelenek lettünk volna felzabálni a házat a fejünk felől. *(Feláll, leteszi a kötést és elindul a telefonasztalhoz, a kancsóból vizet tölt magának)*

és iszik, majd az udvar felé nézve felkiált.) Nézzék már, ott jön lihegve az igazgatónk! Még sose láttam ilyen feldúltnak. Valami történhetett.

(Az udvarról kiabálás hallatszik be. Kétségbeesett ábrázattal berobog az Igazgató, hóna alatt zilált iratcsomót szorongatva.)

IGAZGATÓ: A fene egye meg, a nyavalya törje ki! Hát ilyen nincs! Ilyen nincs! Megáll az eszem! Teljesen meg vagyok zavarodva. Amióta kineveztek igazgatónak, ilyen rohadt napom még nem volt a bűdös életben!

GÁLFI MAMA: *(Ijedten ugrik hozzá, belekapaszkodik a karjába.)* Mi az, mi történt, igazgató úr?

IGAZGATÓ: Hogy mi történt? Fogózzanak meg! De jól fogózzanak meg, mert olyat mondok, hogy eldőlnék! Főleg maga, Gálfiné.

PUPI: Mondja már meg, az isten szerelmére, hogy mi a fene történt!

IGAZGATÓ: Képzelmek, most kaptam a hírt, hogy meghalt Gálfi tata.

Képzelmek... Alig tíz perce közölték velem, hogy az öreg elhunyt...

GÁLFI MAMA: *(Jajveszélve.)* Jaj, jaj, én édes uram, kedves öreg párom! *(A szívéhez kap és aléltan hanyatlik a kanapéra.)*

PUPI: Szent ég, hozzanak vizet, gyorsan, gyorsan! Hé, öreganyám!

(Odaugranak Gálfi mamához, pofozgatják, legyezgetik, míg magához nem tér, aztán mély megrendüléssel bámulnak egymásra.)

MINDENKI EGYSZERRE: Istenem, uram! Szegény Gálfi tata. Nem fog már nekünk többet énekelni.

GÁLFI TATA: *(Düldöngélve jön.)* „Ott fogsz majd sírni, ahol senki se lát, / Százszor megcsókolsz majd egy szál ibolyát. / Akkor már késő...” Na mi van, mi a fenét bámulnak olyan megrökönyödve, mi? Mi ez a gyászos gyülekezet? Ki a fenét temetnek, he?

PUPI: Magát gyászoljuk, Gálfi tata, éppen hogy magát, az úristenit a részeges fajtájának.

GÁLFI TATA: Mit beszélnek ezek itten, igazgatókám, he? Mondja, be vannak ezek rúgva? Hogy lehetséges, amikor maga betiltotta itten a piálást, dirikém?

IGAZGATÓ: Jó, hogy jön, öregem! Van egy kis probléma. Valamelyik marha, ott fenn a nyugdíjosztályon, lehúzta magát tévedésből az élők listájáról. Azért nem folyósítják már fél éve a nyugdíját. Most telefonáltak, hogy maga meghalt, ne is várjuk a pénzét.

GÁLFI TATA: *(Ordít.)* Hogy a kutya úristenit a rohadt zsványoknak! Direkt likvidáltak, hogy valamelyik pernahajder közülük ily módon tudja használni azt a szégyentelenül kevés nyugdíjamat, amit a román kormány negyven keservesen ledolgozott évem után odalökött nekem. Híjnye a nemjőjét, majd adok én nekik, hogy megemlegetik! Jézus Mária, igazgatókám,

de hiszen én nem is tudok jól románul! Régi magyar ember vagyok én, kérem, aki itt ragadt, csak a nyelv nem ragadt rám. Hát hogy a fenébe fogom én azokat ott fent a minisztériumban lekutyapicsázni, he?

IGAZGATÓ: Elkíséri az otthon ügyvédje. Megfogalmazzuk a kérvényt, csatoljuk a szükséges iratokat és magát mint élő dokumentumot. Most pedig megkérem, hogy tartsa be a házi szabályzatot és ne piáljon, mert bizonyisten kirúgom innen, ha elintéztük a feltámadását, aztán mehet egy üres boroshordóba lakni. Megértette, vén szeszakázán?

GÁLFI TATA: Megértettem, nem vagyok hülye, de inkább a feleségemmel beszélje meg a dolgot, mert miatta vagyok kénytelen inni.

GÁLFI MAMA: Mondtam, hogy ne ferd az ördögöt a falra, te hülye vénember, de te nem hallgattál rám! Mi a fenének fabrikáltál koporsót magadnak? He? A nyavalya törjön ki! Kilelt a hideg, amikor belefeküdtél.

GÁLFI TATA: Ki kellett próbálnom, hogy kényelmes-e. Csak nem gondolod, hogy asztalos létemre egy államilag elfuserált ládában fogok örök nyugalomra térni? És ne vartyogj itt nekem, és ne lökdöss, mert behúzok neked egyet, te, te, piramisjátékos! Akkor nem tört ki a nyavalya, amikor eljátszottad a tetőt a fejünk felől, mi? Csak most vagy ilyen túlérzékeny? Hajléktalanná váltunk miattad, és ha a tiszteletes úr nem hoz be ide minket az állomás váróterméből, ahol már egy hete aludtunk, akkor már régen megfagyunk és éhen haltunk volna! Úgyhogy ne kerepelj itt nekem és ne mondd meg, mit csináljak, mert lekeverek neked egy akkora balegyenest, hogy áttöröd a falat!

GÁLFI MAMA: A fene a nagy pofádat, már megint ittál! Attól vagy ilyen bátor, mi? Na, majd kapsz te a tiszteletes úrtól ezért, meglásd!

GÁLFI TATA: Mit köze ehhez a tiszteletesnek? Neki ott van a Jóisten kapaszkodónak, nekem meg a jó kis borocska, he-he-he. Nana, csak ne lökdöss, öreglány, mert ha én meglöklek, meg sem állsz a baromfiudvarig!

PUPI: *(Túlkiabálja az öregeket és táncikálva közéjük furakodik.)* Elég volt a veszekedésből! Jöjjön tata, játszunk le azt a sakkpartit, mielőtt még szokása szerint elalszik! Ide üljön a dohányzóasztalhoz!

(Gálfi tata kihúzza a mellét, megfordítja baseballsapkáját a fején, majd Pupihoz lép és kétszer megsimogatja a púpját.)

GÁLFI TATA: Remélem, Pupikám, nem haragszik, ha én most megsimogatom a púpját? Háromszor egymás után. Így ni! Azt mondják, ez szerencsét hoz. Ha ez igaz, akkor én most megverem magát! *(Leül Pupival szemben és sakkozni kezdenek.)*

(A rádióban halk zene szól. Pirike a levelét olvassa. Gálfi mama öklét rázza a párja felé, morogva, aztán megtapogatja a sárga borítékot, ami kikandikál a zsebéből, és jelentőségteljesen bólogatva elvigyorodik.)

GÁLFI MAMA: *(Fenyegetően a férje felé.)* Jön még kutyára dér!

(Gálfi tata felemelkedik a székről, de Pupi visszanyomja.)

PUPI: Hagyja a fenébe az öreglányt, hadd dühöngje ki magát, addig úgysem lesz nyugtunk tőle.

(Balról bejön nyakát meg-megrántva a doktornő egy orvosságos tálcával, vérnyomásmérővel. A tálcát a telefonasztalra teszi.)

GÁLFI TATA: Na, megjött a drága doktorkisasszony. Már csak ő hiányzott a boldogságomhoz. Állandóan rángatja a nyakát, méregeti a vérnyomáso-
mat, teletöm keserű pirulákkal és megtilt minden földi jót, élen a borocskával.

DOKTORNŐ: Szép jó napot kívánok mindenkinek. Remélem, jól vannak. Pirike, magával kezdem. *(Kiabál.)* Mondom, Pirike, magával kezdem. Gyorsan, gyorsan, tűrje fel a ruhája ujját! Úgy, úgy. Nos, Pirike, hamarosan jobban fog hallani.

PIRIKE: *(Fejét rázva.)* Téved! Semmit sem fogok vallani. Kérdezze meg Gálfinét. Neki sem árultam el semmit Ábelről meg Amerikáról.

DOKTORNŐ: Hogy jön ide Tamási Áron?

PIRIKE: Milyen Áron? Én Ábelről, a fiamról beszélek.

DOKTORNŐ: Jól van, jól van, nyugodjon meg. Majd minden rendbe jön. A tiszteletes mondta, hogy kap halláserősítő szerkezetet.

PIRIKE: A tiszteletes téved. A vallás nem erősíti a szervezetet. Legfeljebb a lelket.

DOKTORNŐ: Na most már elég volt. Fejezze be a kabarét, jó? Ami sok, az sok. Azért annyira hülye nem vagyok! Legfeljebb leszek, ha belegabalyodom ebbe a hülye párbeszédbe! *(Gálfi mamához fordul.)* Adja a karját, Gálfi mama! Atyaisten! Mi van magával? Ma nagyon magas a vérnyomása! Egészen a plafonon van!

GÁLFI MAMA: Még csodálkozik, hogy magas? Hát már hogyan lenne az, amikor ma vesztettem el az uramat. Az igazgató úr hozta meg a halálhírét. Ezek után még elvárja, hogy jól legyek?

DOKTORNŐ: Mondja, Gálfiné, maga ivott?

GÁLFI MAMA: Nem én ittam, hanem a drágalátos párom, akit eltettek láb alól.

GÁLFI TATA: Igen, igen. Igaza van az asszonynak. Engem, így, ahogy vagyok, teljes életnagyságban a túlvilágra küldtek a hivatalos szervek, hukk, és úgy nézzen rám a kedves doktorkisasszony, hogy én már nem is létezem! Persze azért néhány fröccsöt felhajtok önhatalmúlag, he-he, hukk. Egy hullát ugyanis senki sem szokott felelősségre vonni piálásért. *(Közben a Doktornő Gálfi tata felé indul.)* És nagyon kérem kiskegyedet, ne nyúljon

hozzám! Ha maga orvos, akkor tudnia kell, hogy a halottaknak nincs vérnyomásuk. Hess, hess innen! Hukk! *(Ellökdösi maga mellől a doktornőt.)*

DOKTORNŐ: *(Többször félrerántja a fejét.)* Mi a fene van magukkal? Meg vannak húzatra? Be vannak rúgva? Jelenteni fogom az igazgató úrnak, miket hordtak itt össze!

PUPI: Nem kell jelentenie. Az igazgató úr már dél óta tudja, hogy Gálfi tata nincs az élők sorában.

GÁLFI MAMA: Persze, hogy tudja, hiszen ő hozta meg a halálhírét.

DOKTORNŐ: *(Rángatja rettenetesen a fejét, ideges.)* Hát persze. Naná, hogy ő hozta meg a halálhírét. Én meg ugye egy részeg hullával beszélgetek itt, aki elhunyt alkalmából éppen hülyére veri Pupit sakkban. Csak nem képzelik, hogy hagyom magam kikészíteni?! Nem én! Én ugyanis már bevettem a nyugtatóimat. Sőt, dupla adagot vettem be... Engem aztán nem fognak kicsinálni, mint az elődömet, a szegény Emília doktor asszonyt! Ahhoz korábban kell felkelniük... *(Benyúl a zsebébe és még bekapdos pár pirulát. Idegesen körülnéz, és mert nincs kin levezetnie a mérget, dühösen rámutat a seprűre, vederre és felmosórongyra, ami a Gizelle ajtaja előtt áll.)* Ki hagyta a takarítóeszközöket éppen itt a társalgóban, ahol a vendégeket is fogadni szoktuk? Halljam, ki hagyta itt?

GÁLFI MAMA: Hát a takarítónő, ki más

DOKTORNŐ: Az ki van zárva. A takarítónő ma szabadnapos, mert meghalt az anyósa.

GÁLFI MAMA: Akkor jó napja van. Ennek ellenére, a takarítónő ott van benn a szobában! Nekem eliheti! De már nyílik is az ajtaja.

(Ebben a pillanatban lép ki Gizelle a szobájából, megbotlik a vödörben, és nagy csörömpölés közepette hasra vágódik.)

GIZELLE: *(sikítva)* Segítség, segítség! Eltörött a lábam, jaj, eltörött a lábam!

GÁLFI MAMA: Na látja! Én megjósoltam, hogy el fog törni, de maga nem hitte el.

(A doktornő odaugrik Gizelléhez, felsegíti és megtapogatja a lábát.)

DOKTORNŐ: Nyugodjon meg, Gizelle, nem tört el, csak egy kis zúzódás van a térdén.

GÁLFI MAMA: Hogy én milyen peches vagyok.

(Gizelle vészjóslón Gálfi mama felé sántikál. A haja loknikban himbálózik a fején, a pongyolája szétnyílik és kilátszik sovány mellcsontja. Hisztérikusan visít.)

GIZELLE: Le merem fogadni, hogy a maga műve volt az egész, vén csoroszlya! Azért csinálta, mert féltékeny rám! Irigyli az én intellektüellemet! *(A zse-*

bébe nyúl és egy marék hajcsavarót vág Gálfi mamához.) Be fogom perelni szándékos testi sértésért!

DOKTORNŐ: Gizelle, megkérem, hogy csillapodjék le, aztán küldje ki a szobájából a takarítónőt, mert beszédem van vele.

GIZELLE: *(Csodálkozva.)* Milyen takarítónőt? Nincs itt semmiféle takarítónő.

GÁLFI MAMA: *(Felugrik, izgatottan kiabál és Gizellére mutat.)* Dehogy nincs! Nagyon is van! Mégpedig itt áll előttünk, teljes életnagyságban! Mert a takarítónő nem más, mint maga Gizelle, akinek az igazi neve Boros Mariska! Maga, drágaságom, csak egy szimpla cseléd, aki egy Gizelle nevű ügyvédnőnél szolgált évekig, míg az meg nem halt!

PIRIKE: *(Felugrik.)* Jesszusom, meghalt a takarítónő?

GÁLFI MAMA: Nem, dehogyis halt meg. Még csak most kelt igazán életre! Ez a levél a bizonyíték! Felolvasom maguknak, győződjenek meg róla! *(Izgatottan előhalássza a zsebéből a sárga borítékot, és a benne lévő levelet a síri csendben olvassa.)* „Alulírott Szentpéteri Gizelle ügyvédnő, született 1930. június 20-án Marosvásárhelyen, értelmem teljes birtokában kijelentem, hogy nem lévén senki élő rokonom, halálom után Boros Mariska takarítónőmre hagyom ruháimat és ékszereimet, két évtizedes hűséges munkájáért és segítőkészségéért, amiért betegségemben ápolt. Kérem Barnabás Jenő tiszteltes urat, vegye be szeretetotthonába a beteg, magányos asszonyt, és élete végéig gondozza őt. Eltartásáért cserébe az egyházra testálok háromszobás magánházamat berendezéssel együtt, valamint tíz hektár földemet és nyolc holstein tehenemet. Keltezés: 1993. december 8. Aláírás: Szentpéteri Gizelle ügyvéd.”

(Gizelle felsikolt és eldől, mint egy hosszú nyelű partvis. Nagy puffanás. Mindenki döbbenten ugrik fel, Pupi ijedten Gizelléhez táncikál. Letérdel hozzá, átöleli a vállát és megemeli a fejét.)

PUPI: Jaj, kedvesem, drága Gizellém, illatos orgonaszálam, ne hagyjon itt! Térjen magához, hiszen nincs semmi baj. Ez a Gálfiné egy abnormális, rosszmájú, irigy vénasszony, aki mindent kitalál, hogy lejárássa a maga nagyszerű és nemes érdemeit. Csak nem fog miatta megfutamodni!

(A Doktornő előkotor a zsebéből egy üvegcset, kidugaszolja, és letérdelve párszor elhúzgálja Gizelle orra előtt.)

DOKTORNŐ: Ébredés, Gizelle! Gyorsan, gyorsan! Úgy, úgy. Na végre. Kinyitotta a szemét.

GIZELLE: *(Felül. Kábán a homlokához nyúl.)* Ah, nem kerestek telefonon? Nem? Akkor talán majd később. Kérem, segítsenek felállni, le akarok feküdni. Nagyon rosszul vagyok.

GÁLFI MAMA: Ravasz dög! Szimuláns, csaló!

DOKTORNŐ: Fogja be a száját, Gálfiné, maga vén bajkeverő! Már így is túlfeszítette a húrt. Most bevisszük az ügyvédnőt a szobájába. Pupi, segítsen, legyen szíves.

(Gizellét betámogatják a szobájába.)

GÁLFI MAMA: Még hogy intellektüell! Csak egy cseléd! De én lelepleztem végre. Hiába, nekem jó orrom van. Engem ne csapjon be és ne nézzen le egy ilyen... ilyen takarítónó!

(Pirike és Gálfi tata felállnak, a Gizelle ajtajához mennek és hallgatóznak.)

GÁLFI MAMA: Na, mi van? Mi a fene ütött magukba? Nem is örülnek? Hiszen ezután nem fog lenézni minket az álnagysága, és nem kell eltűrjünk a hisztériás allűrjeit sem. Hát nem értik?

PIRIKE: *(Hátraszól.)* Maga nem ért semmit, Gálfiné. Maga csak egy gátlástalan tolvaj! Lopja mások iratait. Fel kéne jelenteni! Szégyellje magát! Mostantól kulcsra fogom zárni az ajtómat!

GÁLFI MAMA: Miért? Maga is álnéven tartózkodik az otthonban?

(Kinyílik a Gizelle ajtaja és kijön a doktornő és Pupi.)

PIRIKE: Hogy van a szegény ügyvédnő?

GÁLFI TATA: Hogy van a mi Gizellénk?

DOKTORNŐ: Hál' Istennek, jobban. Adtam neki nyugtató injekciót. Remélem, reggelre helyrejön.

GÁLFI MAMA *(dohogva)* Forduljanak fel! Még hogy ügyvédnő, még hogy a mi Gizellénk! Hát nem most bizonyítottam be, hogy csak egy szimpla takarítónő? Egy cseléd!

DOKTORNŐ: *(Gálfi mamához fordul és dühösen rákiabál.)* Szégyellje magát, Gálfi mama! Majdnem megölte szegényt. Ő nagyon beteg. Ezt mindenki tudja, még a tiszteletes és az igazgató úr is. Úgyhogy maga itt semmi újat nem mondott nekünk, csak bebizonyította, hogy illegálisan kutat mások holmija között és nem átallja zsebre vágni azokat. Ezért még számolunk, ha megjön az igazgató úr!

GÁLFI MAMA: De hát, de hát, én nem akartam rosszat. Én csak kiderítettem és felfedtem az igazságot. Hát nem értik? Senki nem érti?

GÁLFI TATA: *(Közel lép a feleségéhez, felháborodva megragadja a két vállát és rázza.)* Ide figyelj, asszony! Itt csak te vagy az egyedül, aki nem ért semmit! Ez éppen olyan, mintha most valaki kiderítette volna rólad, és a szemedbe vágná itt, mindenki előtt, hogy te, Gálfi Mihályné született Borbély Sarolta, köztisztviselőként álló asszony, 1944-ben lelőttél egy orosz katonát és elástad a kertedben. Akkor hogy éreznéd magad, mi?

GÁLFI MAMA: *(Felsikolt, arcát eltakarja.)* Jaj, hallgass, öreg, hallgass! Én nem vagyok bűnös. Az önvédelem volt. Meg akart erőszakolni. Ha csak egy kicsit is szeretsz, mint akkor, amikor segítettél elásni, akkor hallgass! *(Halálos csend. Mindenki dermedten áll.)*

GÁLFI TATA: *(Észbe kap, a térdére csap, és erőltetetten hahotázni kezd.)* Hehehe, ezt aztán jól bevették! Ezt aztán mind elhitték, nem mondom, nagyszerű egy színészpár vagyunk mi, anyukám, nem igaz? Én mondom, hogy hozzánk képest Gizelle egy di-dilettáns, harmadosztályú, színésznőcske, he-he-he-he. *(Sírásba fullad a nevetése, letérdel Gálfi mama elé és átöleli az öregasszony térdét. A válluk rázkódik a zokogástól.)*

(Ekkor mindenki óriási rémületére egy idegen, az Újságíró lép elő a filodendron mögül, nyakában fényképezőgéppel.)

ÚJSÁGÍRÓNŐ: Jó napot! Újságíró vagyok. Pár órája érkeztem. *(Érdeklődve tekint a földön térdeplő öregekre és rájuk mutat.)* Úgy látom, megzavartam valamit. Megmagyaráznák?

DOKTORNŐ: Á, izééé, dehogyis zavart meg. *(Kétszer is félrerántja a nyakát.)* Tudja, mi ezt a jelenetet már napok óta próbáljuk. Készülünk egy drámával az öregek napjára, ami egybeesik az otthon fennállásának tizedik évfordulójával.

(Mindenki ugyanúgy áll, a rémülettől földbe gyökerezve. Gálfiék a földön térdepelnek és ijedten néznek fel. Az újságíró előkapja a fényképezőgépét és rájuk villantja a vakut.)

ÚJSÁGÍRÓNŐ: Nagyszerű, akkor a katarzis pillanatát máris sikerült megörökítenem. Gratulálok. Bevallom, hogy ilyen élethűen előadott drámát még profi színészekről sem láttam.

DOKTORNŐ: *(Felsegíti Gálfiékat a földről.)* Álljanak fel, Gálfi tata. Mára befejeztük a próbát. Foglaljanak helyet, mindjárt hozok egy kis üdítőt. Megérdemlik. Engedjék meg, hogy bemutassam maguknak az újságírónőt.

ÚJSÁGÍRÓNŐ: Kelemen Klára vagyok a Szóbeszédttől.

DOKTORNŐ: Örvendünk. Igaz, hogy csak holnapra vártuk, de így is jó. *(Fejrángatás.)*

ÚJSÁGÍRÓNŐ: És megmondanák a mű címét?

DOKTORNŐ: Hááát, nem is tudom, elárulhatom-e... *(Zavartan körülnéz, segítséget várva.)* Talán Pupi megmondja, ha akarja, persze.

PUPI: A darab címe: Csak semmi malőr! És ha nem tart túl nagyképűnek, elárulom, hogy én írtam. Ez tulajdonképpen egy tragikomédia, és valahol egy erdélyi kisváros szeretetotthonában játszódik, a romániai rendszerváltás után. A mű az otthon közösségének életét mutatja be, néhány

szereplőn keresztül, akiknek jelenét a tragikus múltjuk beárnyékolja, de összefognak, és közös erővel megpróbálnak egy derűsebb világot teremteni itt maguknak, amiben nagy segítségükre van az otthon vezetősége.

DOKTORNŐ: Igen. Így van. És bevallom, nagyon meglepett a Pupi tehetsége, de különösen az a lelkesedés, amivel az öregek fogadták a darabot. Ez változatosságot hozott eddigi egyhangú életükbe. Valósággal megittasodtak.

GÁLFI TATA: *(Odalép az újságíróhoz.)* Így van. Valósággal meg vagyok ittasodva, sőt, be vagyok rúgva, hukk. Persze csak a szerepemben, he-he-he. Tudja, én egy olyan örökmozgó vén ezermestert alakítok, aki még a saját koporsóját is elkészíti, hogy abban temessék el, sőt ki is próbálja, elég kényelmes-e. Persze ez a felesége szerint rossz előjel, ami be is igazolódik, mert az öreget a hivatalos szervek tévedésből halottnak nyilvánítják és törlik a nyugdíjasok listájáról. Így szegény fél évig nem kapja meg a pénzét, aminek ugye az otthon igazgatója sem örül, hiszen ennek az összegnek a nyolcvan százalékát az elhunyt élelmezésére kéne fordítani. Az öreg ezek után felutazik Bukarestbe, a Munkaügyi Minisztériumba, ott dühösen az asztalra csap és azt ordítja: „Hogy a kutya úristen szakajtsa magukra az eget, a hétszentségit! Én igenis élek, itt vagyok, és addig el nem megyek, míg vissza nem írnak az élők sorába, a nyugdíjasok listájára, és ki nem fizetik nekem fél évre visszamenőleg a nyugdíjamat!” Na, aszondja erre a miniszter: „Hát, tata, én még olyan halottat nem láttam, aki a személyi igazolványát lengeti az orrom előtt és csapkodja az asztalomat. Úgyhogy elhiszem, hogy maga él.” És akkor az öreg visszatér az otthonba, ahol már várják a kiscsirkék, a veteményes- és virágoskert, az asztalosműhely és az otthonbeli rigolyás öregek, no meg persze az ő hitvese, akivel már nagyon sok viszontagságon mentek át. Ezeket egy ügy kapcsán kirobbanóan elevenítik fel, mintegy katarzisként, ahogy kiskegyed is mondta.

ÚJSÁGÍRÓNŐ: Nahát, el vagyok ragadtatva! Igazán nem gondoltam, hogy ilyen nagyszerű élményben lesz részem.

DOKTORNŐ: Jöjjön, hölgyem, az ebédlőbe, faljon valamit, igyon egy kis üdítőt vagy kávét, én addig elkészítem magának éjszakára a vendégszobát, hiszen úgy értesültem, hogy néhány napot a körünkben szándékozik tölteni!

ÚJSÁGÍRÓNŐ: Köszönöm, doktornő. Tudja, traktorral jöttem vagy tíz kilométert, és igencsak lerázta bennem a reggelit. *(Követi a doktornőt az ebédlőbe, az ajtóból visszafordul, hamiskásan Gálfi tatára kacsint, integet neki, majd eltűnik az ajtó mögött.)*

GÁLFI TATA: Na, végre elmentek. *(Pupihoz lép és megszorítja a kezét.)* Köszönöm, Pupikám, köszönöm. Sosem felejttem el, amit értem tett.

PUPI: Ne szorongassa a kezem, öreg! Csak nem engedhetem meg, hogy csorba essék az otthon hírnevén, pár idegileg terhelt ember miatt, akik csak

őrlődnek a mindennapok egyhangúságában, reumától, vérnyomástól és más nyavalyáktól gyötörve, akiknek nincsenek céljaik, akik már egy mástól sem kapnak szeretetet, és ettől még jobban bediliznek. Éppen ezért elhatároztam, hogy változtatnunk kell az eddigi szokásokon. Én tényleg írok egy színdarabot. Még ma éjjel hozzáfogok, és esküszöm, hogy el fogjuk játszani. Bebizonyítjuk, hogy még használhatók vagyunk. Aztán megjutalmazzuk magunkat egy-egy kirándulással, hétfégi szalonnasütéssel itt a kertben, megünnepeljük majd egymás születés- és névnapját.

(Aláfestő hangulatzene a párbeszéd végéig.)

GÁLFI TATA: És néhány nagyfröccsöt is felhajtunk az én feltámadásom alkalmából. Persze ha sikerül elintéznem...

PUPI: Néhány hónap múlva beköszönt a 2014. év. Mulatsággal, tánccal fogunk ünnepelni. Remélem, a vezetőség is támogatni fog minket.

GÁLFI TATA: Hogyne. Néhány mankóval, hogy össze ne essünk tánc közben, he-he-he...

GÁLFI MAMA: Nagyszerű, nagyszerű! Majd szépen felöltözünk, és én segítek mindenkinek megcsinálni a frizuráját. Apropos, maguk tudták, hogy Gizelle az Boros Mariska?

PUPI: Igen, tudtuk, de nem akartuk magának megmondani a ronda nagy szája miatt, nehogy még többet macerálja. A doktornő szerint személyiségzavara van egy korábbi súlyos betegsége miatt, és nagy sokk érte az ügyvédnő halálakor. Most azt képzelem, hogy ő Szentpéteri ügyvédnő. Bár bevallom, magam sem tudom, hogy valóban így van-e, vagy csak megjátssza magát és közben jót mulat rajtunk. De majd hamarosan fényt derítetek rá. Addig fogadjuk el olyannak, amilyen.

GÁLFI MAMA: A fene egye meg magukat! Jól kitoltak velem. Hogy nézek ezentúl a Gizelle szemébe?

PIRIKE: Majd abban a napszemüvegben, amit a doktornőtől csent el.

GÁLFI MAMA: Még mindig jobb, mint ha hallókészüléken keresztül kéne néznem.

PIRIKE: Ne sértegetsen többet a siketségemmel! Amikor kibújt a bokorból az a nő, úgy megijedtem, hogy rögtön kidugult a fülem.

(Az ebédlőből kijön a doktornő, tálcán poharakat, üdítőt hoz, majd odaszól Pirikének.)

DOKTORNŐ: Pirike, az ebédlőben felejtette a levelét.

PIRIKE *(megrökönyödve)* Ki ejtette le a kenyérét?

(Kitör a nevetés, felszabadultan, a sok izgalom után. A szín sötétedik, esteledik.)

DOKTORNŐ: *(Átadja Pirikének a levelet.)* Nem a kenyerét, hanem a levelét. Itt van, tegye el. Most pedig térjenek nyugovóra. És ne felejtsek el bevenni a gyógyszereiket. És Pupi, kérem, ne felejtsem el holnapra legalább egy jelet írni. Holnap mindenképpen folytatnunk kell a próbát. *(Hátrales az ebédlő felé, ahol az újságírónőt hagyta.)* Holnap nem akarok semmi malórt! Megértették? Semmi malórt! Hát akkor szép álmokat mindenkinek!

GÁLFI TATA: Csak nehogy velem álmodjanak! Azt mondják, halottal álmodni esőt jelent... he-he-he... hukk.

(Pirike az 1-es szobába megy, a Gálfi házaspár és Pupi balra a színpalak mögé, az emeletre.)

DOKTORNŐ: *(Rágyújt, mélyen leszívja a füstöt, kiengedi, aztán belerogy az egyik fotelbe és felfelé nézve így fohászkodik.)* Uram, könyörgöm, adj egy kis nyugalmat!

(Nyílik a 2-es ajtó. Kidugja borzos fejét Gizelle, és csukott szemmel, kábán kiszól, amitől a doktornő összerезzenve a szívéhez kap.)

GIZELLE: Nem kerestek telefonon? Nem? Akkor talán majd később.

Második felvonás

(Halk gyászzene szól. A társalgó közepén alacsony dobogón koporsó van, fehér lepellel letakarva, nem látszik, ki fekszik benne. A koporsó bal oldalán a Gálfi házaspár, Pirike, a jobb oldalán Pupi, az Igazgató és a Doktornő. A koporsó fejénél a Tiszteletes. Mindenki szépen fel van öltözve. Lehajtott fővel, összekulcsolt kézzel állnak. Zene elhallgat.)

TISZTELETES: És most, testvéreim, imádkozzunk elhunyt testvérünkért!

PUPI: Állj! Vissza az egész! Micsoda dolog ez? A halott ott áll a koporsó mellett. Fel vagyok háborodva! Gálfi tata, maga nem tanulta meg a szerepét. Így nem lehet próbálni! Mindjárt nyakunkon a bemutató, és maga ott áll kinn élve, amikor benn kéne feküdjön holtan!

GÁLFI TATA: *(Hadonászik.)* Maga csak ne akarja, hogy én meghaljak, jó? Ha mindenáron temetést akar, akkor legyen maga a halott!

PUPI: De Gálfi tata, ez csak egy színjáték.

GÁLFI TATA: Ez egy horror. A nézőket ki fogja törni a nyavalya. Vegye tudomásul, hogy azért sem halok meg! Ha mindenáron lakót akar a ládába, feküdjék bele maga!

(Nyílik a 2-es ajtó és kilibeg Gizelle, loknis hajjal, fekete estélyiben.)

PUPI: Rendben van, Gálfi úr, azazhogy még sincs rendben, merthogy a púpomtól nem tudok hanyatt feküdni, sajnos. És eszem ágában sincs átírni a darabot. Még mit nem! Egész éjjel körmöltem. Úgyhogy szépen megkérem, vállalja el az elhunyt szerepét. Hisz maga a főszereplő!

GÁLFI TATA: Én aztán nem!

GIZELLE: Majd én, majd én! A Pupi kedvéért vállalom, hogy én legyek a halott főszereplő! Máris bemászom a ládába. *(A koporsóhoz lép, felemeli a leplet és kecsesen bemászik. Hanyatt fekszik, lehunyja a szemét és összekulcsolja a kezét a mellén.)* Így, jó lesz Pupika?

TISZTELETES: *(Idegesen Pupihoz lép és rázza az írott szöveget annak orra előtt.)* Na jó, jó, szerző úr, de ezek után mi legyen ezzel a szöveggel, amit a kezemben tartok, mi? Nézze meg ezt az oldalt! Maga, Pupi, azt írja itt, hogy az elhunyt kiváló asztalosmester volt, és ezt a koporsót, amiben most itt fekszik, a saját két bütykös kezével fabrikálta, és gyászolja özvegye, Sarolta...

ÚJSÁGÍRÓNŐ: Helló, helló mindenkinek! Itt a sajtó! De gyönyörű napunk... *(Meglátja a koporsót és a szívéhez kapva felsikolt.)* Uramisten, hiszen ez... ez... itt a koporsóban Gizelle ügyvédnő. Mikor halt meg? Az este még beszéltem vele. Elmesélte az életét. Nagyon sok ügyfele volt. A legtöbb prostituált és meglopott nagykövet. Sokat emlegetett egy Boros Mariskát. Valami híres színésznő vagy konzumnő lehetett... Lefényképezem.

(Előveszi a fényképezőgépet és rávillant a koporsóra. Katt. Abban a pillanatban Gizelle hirtelen felül, az újságíró nő sikoltva az Igazgató karjaiba ájul.)

GIZELLE: Ne villantsa a vakut a szemembe, jó? Több tiszteletet kérek elhunyt mivoltomnak. Érti? Ah, mondják, nem kerestek telefonon? Nem?... Biztos? Akkor talán majd később... Nem maradok tovább ebben a kényelmetlen falárában. Töri a hátamat. Tehettek volna bele szivacsot! *(Mászik kifelé a koporsóból és lelkesen kiabál.)* Van egy zseniális ötletem! Hagyjuk ki ezt a szörnyű jelenetet! Az öregek úgyis mindig a halálra gondolnak, ne fokozzuk ezt még jobban. Szóval arra gondoltam, hogy temetés helyett legyen inkább esküvő. Kezdjük a 2014-es évet vidáman! Volt már savanyú évünk éppen elég! Pupika drága, megkérem, írja át a darabnak ezt a részét... Mondjuk, szeressen egymásba az otthon két lakója. Egy költő és egy ügyvédnő, és házasodjanak össze szilveszterkor. Na, mit szól hozzá?

PUPI: Rendben van, Gizelle kedvesem. A magácska kedvéért átírom ezt a részt. Legyen hát esküvő!

TISZTELETES: Nagyszerű, nagyszerű! Igaza van a nagyságos asszonynak. Én is jobban szeretek esketni, mint temetni. Akkor most megkérem az igazi elhunytat, hogy jöjjön és segítsen kivinni ezt a rohadt ládát. Hallja, Gálfi tata, magához beszélek!

GÁLFI TATA: *(Odamegy, megfogják a tiszteletessel a koporsót és viszik kifelé, miközben Gálfi tata rákiált Gizellére.)* Micsoda pimaszság csak úgy ukmukfukk befeküdni a más koporsójába, mi?

GIZELLE: Máskor tűzzön rá egy cédulát, hogy foglalt!

ÚJSÁGÍRÓNŐ: Nahát, én meg azt hittem, hogy ez egy igazi ravatal. Teljesen összezavartak.

DOKTORNŐ: De hát én megmondtam az újságíróknak, hogy mi most minden nap próbálunk.

ÚJSÁGÍRÓNŐ: Próbálnak hát. Próbálnak engem átverni!

DOKTORNŐ: *(Rángatja a fejét.)* Higgye el, hogy mi itt és most a Pupi színdarabját próbáljuk!

ÚJSÁGÍRÓ: Igazán? Na ne mondja! És véletlenül nem az én figyelmemet próbálják elterelni valakiről? Például Jolánka néniről, aki tud az otthonbeli lopásokról, és akit el akarnak távolítani innen, nehogy kikotyogja a sajtónak a bűnösök nevét?

DOKTORNŐ: Mi itt semmiféle lopásról nem tudunk. Jolánkát pedig felejtse el, mert ő fekvőbeteg, akit nem lehet zavarni.

(Ebben a pillanatban balról betipeg Jolánka néni. Kezében kis görbebot. A haja a feje búbján borzos kontyocskában összefogva, melyből ősz szálak meredeznek szerte. Kissé előregörnyedt. Hálóingére piros tréningfelsőt vett. Papucs nélkül van. Egyik lábán kék, a másikon fehér zokni trottyosodik.)

JOLÁNKA: *(sipítva)* Mi van, mi van? Miről van szó? Mi ez a nagy csoportosulás? Miért vannak itt ilyen sokan? Halljam, halljam!

IGAZGATÓ: *(Fájdalmasan feljajdul a fotelben és a fejéhez kap.)* Jézus, Mária, Szent József! Már csak ő hiányzott a boldogságomhoz!

DOKTORNŐ: *(Erősen rángatja a nyakát):* Ez nem lehet igaz! Ezt nem hiszem el! A tegnap még ülni is alig tudott. Én vagyok az orvos, tudom, mit beszélek.

PIRIKE: *(Odaszalad Jolánkához és megöleli)* Jaj, Jolánka! Az én kedves, öreg barátnőm! Jaj, de örülök, hogy meggyógyult!

GÁLFI MAMA: Na, lesz még egy siketünk. Meg leszünk áldva!

JOLÁNKA: *(Előretipeg, már középen áll. Kicsit reszket, de azért harcias. Botjával körbemutat, majd a padlót koppintgatva sipítva szól.)* Na mi az? Miért gyűltek itt össze ennyien? Segélyt osztanak? Mennyit kapok?

DOKTORNŐ: *(kiabál)* Egy jó kis fejmosást fog kapni, amiért engedély nélkül fel mert kelni. Érti? Megmondtam, hogy pihennie kell! Maga olyanokat csinál, amit nem szabad!

JOLÁNKA: A doktornő is olyanokat csinál, amit nem szabad! Lopja a betegektől a gyógyszert és feketén eladja!

DOKTORNŐ: *(Rángatja a fejét.)* De Jolánka, az isten szerelmére, miről beszél?

JOLÁNKA: Arról a nagy nejlonszáknyi gyógyszerről beszélek, amit akkor vitt el, amikor a tiszteletes úr a teherautónyi segélyruhát meg élelmiszert.

DOKTORNŐ: *(az Újságíróhoz)* Nagyon kérem a riporternőt, ne figyeljen rá.

Egy árva szó sem igaz abból, amit összehord.

ÚJSÁGÍRÓNŐ: Akkor talán Jolánka is a darab egyik szereplője, és most próbálja a szöveget?

IGAZGATÓ: *(kapva az alkalmon)* Igen, igen. Ő a legnagyobb főszereplő! *(Felugrik, izgatottan járkál, hadonászik, Jolánkára bökö.)* Egy ütődött szenilis siket vénasszonyt játszik, akit a mocsokból kapartunk ki, és akinek az a rögeszméje, hogy a doktornő lop, meg... a... meg... a...

JOLÁNKA: *(közbeváág, hadonászik a botjával)* Meg maga. Mert nem csak a doktornő lop. Itt mindenki lop. De legtöbbet az igazgató. Még a nagy színes tévét és az ótomata mosógépet is elemelte, a finom damaszt ágyneműkről nem is beszélve! *(Ekkor érkezik vissza Gálfi tata és a tiszteletes.)* Jön már a tiszteletes úr! Kérdezzék csak meg tőle. Ő is tud a lopásokról!

TISZTELETES: *(A torkához kap ijedten.)* Te jószágos Úristen! Ez nem lehet igaz! Megjött Anti bácsi mása. Végünk van!

ÚJSÁGÍRÓNŐ: Én is azt hiszem. Jobb, ha őszintén beismerik a lopásokat, vagy magyarázattal szolgálnak, mert nem akarok igazságtalanul vádaskodni.

(Mindenkori dermedten áll egy nagy kupacban, egymásba kapaszkodva. Olyanok, mint egy ijedt csoportkép. Az újságíró leveles válláról a fényképezőgépet.)

ÚJSÁGÍRÓNŐ: És most, hogy ilyen szépen együtt vannak, csinállok magukról egy jó kis csoportképet. Figyelem! Most repül a kismadár! Katt és még egy katt. És kész is van a fényképecske.

JOLÁNKA: *(A villanásra nagyot szökken, aztán harciasan az újságíró felé indul, botjával felé bökdösve.)* Megvagy, te büdös tolvaj! Te elvetemedett, pimasz perszóna, te! Volt pofád ellopni a drága fényképezőgépet, amit még szegény megboldogult Lajosomtól kaptam Szovátán! *(Elkapja a masinát és rángatja, miközben az újságíró a gépet a szíjánál fogva húzza vissza és levegő után kapkodva teljesen megrökönyödött ábrázatot vág.)*

ÚJSÁGÍRÓNŐ: Hé, hé, lassan a testtel! Ez a szerkesztőség tulajdona. Tönkre ne tegye itt nekem, mert leverik rajtam az árát. Segítsen már valaki! Igazgató úr, ne tátsa ott a száját, mentsen meg az öreglány karmaiból!

IGAZGATÓ: *(Odaugrik és lefogja Jolánkát.)* Jövök már. Tiszteletes úr, kérem, legyen szíves segítsen maga is. Vigyük fel Jolánt az emeletre! Doktornő, jöjjön velünk és adjon Jolánkának egy erős nyugtatót.

(A két férfi megfogja az öregasszonyt, egyik a hóna alá nyúl, a másik a lábát fogja, úgy vonszolják kifelé, arra, amerről jött. Az öregasszony tiltakozva rúgkapál, sipít. Az egyik zokni leesik a lábáról.)

JOLÁNKA: Hagyjanak békén! Én nem csináltam semmit. Azt a nőt fogják el, aki fényképezőgépeket szokott lopni! Az enyémet is ellopta! Itt mindenki lop! Fel fogom jelenteni magukat. Fogják meg a tolvajt!

IGAZGATÓ: *(A kanyarból ziláltan visszafordul és lihegve odakiált az újságírónek.)* Ahogy elrendeztük Jolánkát, azonnal visszajövök. Kérem, várjon meg!

(Eltűnnek Jolánkával. A társalgóban zűrzavar. Mindenki összevissza kiabál.)

GÁLFI TATA: Te jó ég, ez a Jolán éppen olyan szenilis lett, mint Antal úr volt, az öreg fűszeres, akit Váradról hoztak ide tavaly. Az is lopással gyanúsította a tiszteletes urat.

GIZELLE: Ezt hívják rögeszmének. Ugye, Pupika? Maga művelt ember, tudnia kell.

PUPI: Igen, igaza van, kedvesem. Ez igen súlyos mentális betegség. Sajnos Jolánkán kívül ismerek még mást is, akinek rögeszméje van. *(A kisasztalról felvesz egy dossziét és lapokat oszt szét a jelenlevők között.)* Figyelem, figyelem! Ezek a szerepeik. Tanulmányozzák át a szöveget, aztán jön a próbaolvasás. És figyelmesen olvassák a szöveget, mert nézőnk is lesz az újságíró személyében. Úgy ám! Már helyet is foglalt körünkben. Olvasópróbát tartunk. Maga is, Pirike! Hányszor mondjam még el? *(Rákiált Pirikére, aki nem figyel, mert éppen egy kenyérdarabot majszol, amit a zsebéből halászott elő.)* Pirike, vegye elő a példányát!

PIRIKE: *(Hátratántorodik.)* Mit ordibál itt, mint a fába szorult féreg! Mondtam, hogy kidugult a fülem!

PUPI: Nagyon örülök. Egy nagy kő esett le a szívemről. Akkor most megkérdezem, akarják-e, hogy fellépjünk a darabbal, vagy sem. Most szóljon az, aki ki akar szállni.

PIRIKE: Ki akar itt válni? Hát nem arról volt szó, hogy össze akarnak házasodni, mi?

GÁLFI MAMA: Még jó, hogy kidugult a füle. Képzelem, mi lenne akkor, ha süket lenne. Én azt hiszem, senki nem akar kiszállni. Vágjunk hát bele, rendező úr!

PUPI: Ez a helyes beszéd. Nem fogunk meghátrálni. Sikerre visszük a darabot!

GIZELLE *(tapsol)*: Jaj, de jó, jaj, de jó! Úgy örülök. Mire várunk még? Kezdjük el a próbát, Pupika. *(Fürtjeit igazítja.)* Alig várom, hogy szerepeljek.

GÁLFI MAMA: Maga könnyen beszél. Magának van a leghálásabb szerepe. Fiatal, szerelmes ügyvédnőt alakít. Úgy látszik, még a darabban is értelmiségi szerep jutott magának. Szóval egy szerelmes ügyvédnőt alakít, akit feleségül fog venni egy nagyszerű emberke, egy költő, aki szereti magát. De mi? Mi itt mind a siketet, a szenilist, meg a ronda nagyszájú vénasszonyokat fogjuk eljátszani, akik egész nap csak pletykálnak és szapulják egymást. Csak Gálfi tatának vannak jó tulajdonságai, mert ő

itt igazi hőst alakít, bár szerintem kissé pipogya, mert a saját feltámadását sem képes egyedül elintézni...

GÁLFI TATA: (*Le-fel sétál, mint egy beképzelt kakas.*) Köszönöm a bókot, asszonyom. Én igazán meg vagyok elégedve a szerepemmel. Pupi igazi művész, mert jól eltalálta a jellememet. Ha sikerül elintézni a feltámadásomat, majd fizetek neki egy áldomást.

GÁLFI MAMA: (*Felugrik és mellbe löki az öreget.*) Ki nem hagynál egy alkalmat sem, hogy öblögesd a torkod, mi?

GÁLFI TATA (*Hátat fordít az öregasszonynak.*) Ezt a megjegyzést meg sem hallottam. És ne lökdöss, mert pórul jársz.

GÁLFI MAMA: Mondja, Pupi, nem írná hozzá azt is, hogy a Gálfi házaspár megnyerte a lottón a főnyereményt és itt hagyott csapot-papot? Vettek egy szép kis házat, kertecskével, és minden vasárnap vendégül látják a költőt a feleségével.

PUPI: Nem árulok el többet. Még mit nem! Ha most elmondom, mi fog történni, akkor lelövöm a poént. Várja csak ki a sorát! Most pedig megkérem Gizellét, kezdje el összeolvasni a szövegét Gálfi mamával, aztán majd a többiek is bekapcsolódnak. Kezdés!

GIZELLE: (*Beleolvas a lapba, feláll és körbeandalogva a társalgót, áhítatosan szavalni kezd.*) „Ha megérinted a kidöntött fákat / Fészkeikre a madarak visszazállnak / Kifésülöd hajamból a múltat / Sikongva a magasba hullnak / A folyót forrásához tereled vissza / Tisztuljon a szennyezett föld, ha issza / Megtörve senki meg ne lásson / Jegenye szobor vagy a tájon / Állsz szakadék szélén, magadra várva / S úgy mész keresztül, mintha a híd állna.”

PUPI: Ez nem a próbaszöveg! Kérem, a verseimet most tegye el, majd más alkalommal felolvashatja. Kérem.

GIZELLE: (*Gizelle legalulra rakja a verset. Olvas.*) Ah, képzeljék, azt álmodtam, hogy egy csodálatos márványpalota lépcsőjén lépegettem fölfelé, egyre feljebb, egyre feljebb. (*Karját emelgetve mutatja.*)

GÁLFI MAMA: (*olvas*) Ez azt jelenti, hogy ki fogja törni a lábát!

GIZELLE: (*olvas*) Érdekes, a múltkor azt álmodtam, hogy a polgármester úrral táncoltam, és maga akkor is azt jósolta, hogy ki fogom törni a lábam. De ezt én nem veszem be. Nem ám. Maga csak azért mond ilyeneket, mert irigyli az én intellektuélletem! Mindenki azt irigyli, ami nincs neki. (*Hirtelen Gálfi mama felé fordul és szövegen kívül ráförmed.*) Vén szarkeverő! Szűkagyú proli! Ki nem állom magát!

GÁLFI MAMA: (*Felugrik és erősen meglöki Gizellét.*) Kölcsönös!

PUPI: Állj! Ez nem volt a szövegben. Megkérem magukat, hogy ne improvizáljanak.

GIZELLE: (*izgatottan*) Mondja, Pupi, mikor jön már az a jelenet, amikor a költő megkéri az ügyvédnő kezét?

PUPI: Legyen türelemmel! Az is meglesz. Csakhogy van itt egy kis probléma.

GIZELLE: Mi az? Mi az? Mondja gyorsan!

PUPI: Tudja, kedves hölgyem, az egyetlen bökkenő az, hogy a költő egy Boros Mariska nevű, szorgos kezű egyszerű asszonyba szerelmes, és nem Gizelle ügyvédnőbe. Úgyhogy el kell döntenie, hogy az ügyvédnő szerepét választja-e, avagy a Boros Mariskáét.

(Mély csend. Mindenki meglepetten áll, de legjobban Gizelle van megdöbbenve. Hápog, tátog, nyekereg.)

GIZELLE: *(hebegve)* De... de... de... háát... én... én nem is tudom, mit mondjak. *(Kétségbeesve tapogatja az arcát, haját, nyakát, mellét, a kezét, amin karkötők zörögnek. Egyet levesz, nézi, mi van a belsejébe vésve.)* De hiszen ez, ez a karkötő az én kezemen a Gizelle ügyvédnőé, bele van vésve a neve. És én viselem.

PUPI: *(Gizelléhez lép, megfogja a kezét és a bal oldali fali tükörhöz vezeti.)* Jöjjön, kedvesem, és nézzen bele a tükörbe! Nos, kit lát a tükörben? Halljuk!

GIZELLE *(Belemered a tükörbe, megérinti tükörképét, majd megtapintja a sajátját.)* Én, én ezt nem értem. Ne haragudjanak, de én semmit nem értek. Fel nem foghatom, hogy ez a Boros Mariska, aki visszanéz rám a tükörből, miért festette ki ennyire erősen az arcát? Úgy néz ki, mint egy izé, mint egy útszéli nő. Jaj, Istenem! *(Előveszi a zsebéből a zsebkendőjét, megköpködi és próbálja ledörzsölgetni a pirosítót az arcáról.)* Ezt máris le kell törölnöm. Pfű, pfű, már le is dörzsöltem a pirosítót. Érdekes, ha nincs rajtam az a sok festék, éppen olyan vagyok, mint régen. Igen, igen! *(Csak áll bávatagon és mosolyogva nézi magát a tükörben.)*

GÁLFI TATA: *(Pupihoz lép, megrázza a kezét.)* Híjnye, a hétszentségit! Maga aztán egy zseniális pszichiáter, Pupikám, hallja-e. Le a kalappal maga előtt! Csak legyen nagyon óvatos! Túlságosan könnyen megy ez a nagy átváltozás.

PUPI: *(Gizelléhez)* Bemutatkozna, a kedvemért, kedves hölgyem?

GIZELLE: *(Kicsit bizonytalanul és szégyenlősen, de egyszerű, tiszta hangon.)* Engedjék meg, hogy bemutatkozzam. Boros Mária varrónő és bejárónő vagyok. Húsz évig dolgoztam Szentpéteri Gizelle ügyvédnőnél, akinek gyönyörű könyvtára volt és megengedte, hogy olvassam a világirodalom nagyjait. Ott szerettem meg a költészetet. Valósággal a versek rabja lettem, és Pupi levett a lábamról a tehetségével. Tudniuk kell, hogy a versei igazi gyöngyszemek.

GÁLFI MAMA: Na hál' istennek! Hatalmas kő esett le a szívemről. Megszabadultam végre a gőgös és hisztériás ügyvédnőcskétől!

GIZELLE: *(Fenyegetően lép egyet Gálfi mama felé.)* Mindjárt megrúgom, maga vén kleptomániás szipirtyó!

PUPI: *(Visszatartja Gizellét.)* Elég legyen! Békéljenek meg egymással, hiszen ha jól hallottam, most már ugyanazt a társadalmi réteget képviselik mind-

ketten. *(Lapozza a papírokat, aztán kihalász egyet és Gizelléhez lép.)* Vegye elő a harmincnyolcadik oldalt, kedvesem, és válaszoljon a kérdésemre. *(Gizelle lapozgat, megtalálja, beleolvass és mézédés mosollyal néz Pupira.)*

PUPI: *(Megfogja Gizelle kezét, mélyen a szemébe néz.)* Engedje meg, hogy megkérjem a kezét. Hozzám jön feleségül, Mária?

GIZELLE: Igen, igen! Ezer örömmel, hiszen szeretem, szeretem!

(Átölelik egymást és pár másodpercig úgy maradnak.)

GÁLFI MAMA: *(Izgatottan felugrik és indul kifelé.)* Megyek és elmondom mindenkinek a nagy újságot. Le fog esni az álluk.

PUPI: *(Gyorsan kibontakozik az ölelésből és elkapja Gálfi mama gallérját.)* Maga, Gálfiné, csak üljön az ülepén és ne menjen sehová! Elfelejtette, hogy ez itt csak egy színdarab? Ezt a jelenetet még ki kell dolgozni. Még nem tökéletes. Most pedig térjenek nyugovóra! Befejeztük a próbaolvasást. Éjjel tovább kell írnom a darabot. Holnap majd folytatjuk.

PIRIKE: Jó éjt, szép álmokat! *(Bemegy a szobájába.)*

(Gálfi tata pipára gyújt, eregeti a füstöt, nagy léptekkel le-fel járkál. Halk aláfes-tő zene.)

GÁLFI TATA: Én azt mondom, hogy az élet a legszebb és legizgalmasabb szerep, és még lámpaláza sincs tőle az embernek. Legfeljebb zsebláza. He-he-he.

GÁLFI MAMA: *(Összepakolja a kötést. Gálfi tatához lép.)* Na jössz, te vén perna-hajder? Tegyük el magunkat holnapra.

(Egymásba karolnak és elballagnak bal felé, ahonnan fel lehet menni az emeletre.)

GIZELLE: *(A tükörben nézegeti magát mosolyogva. Körbeforog, nézegeti magát minden oldalról.)* Örülök, hogy újjászülehettem. Igazán. És most megyek az ágyamba, hogy holnap pihenten tudjak próbálni. Álmodjon rólam, Pupi. Viszlát, jó éjt maguknak! *(Bemegy a 2-es szobába.)*

(Pupi a dohányzóasztalon a lapokat rendezgeti.)

ÚJSÁGÍRÓNÓ: *(Tapsol.)* Nagyszerű, nagyszerű! Gratulálok, szerző úr. Jó életíze van a darabjának. Maga aztán nem semmi. Igazán örülök, hogy megismertem. Mondja, kedves Pupi, nincs véletlenül egy újságíró számára is szerep ebben a darabban?

PUPI: Már hogyne volna. Magácska egy fiatal, csinos újságírónt alakít, aki váratlanul érkezik az otthonba és egy nagy levelű filodendron mögül lesi ki az öregotthon közösségének az életét, melyet igencsak félreértelmez.

Aztán megírja, fényképekkel hitelesíti az eseményeket és nagy sikert arat vele. Beutazza a világot és lassan elfelejt minket. *(A háttér fokozatosan sötétülni kezd.)* Gazdag, élménydús élete lesz, és mert a Jóisten hosszú életet szánt magának, szépen megöregszik. És akkor egy napon a kezébe kerül a rólunk írt riportja. Újraolvassa, és abban a pillanatban meg fogja érteni a lényegét... És most, ha megbocsát, hölgyem, megyek lepihenni. Egész éjjel írtam, úgyhogy nagyon fárasztó volt a napom.

(Pupi kezét csókol az újságíróknak, majd balra távozik. Már csak az Újságíró áll megvilágítva.)

ÚJSÁGÍRÓNŐ: Istenem, micsoda egy zűrzavaros napom volt! Teljesen kikészültem. *(Az órájára néz.)* Már tíz óra van? Mennem kell a szállásomra. *(A filodendronhoz lép, felemeli a kényeztetőasztalját és lassan kilép az udvarra nyíló teraszajtón.)*

(A kerek reflektorfényben, ott, ahol az előbb az újságíró állt, most egy kék pamutzokni van megvilágítva, ahogy trotyyosan hever a földön. Rövid, hatásos csend, aztán nyílik a 2-es ajtó, kidugja borzos fejét Gizelle, és felhangzik ismerős, affektáló hangja.)

GIZELLE: Mondják, nem kerestek telefonon? Nem? Akkor talán majd később

(Függöny)

UJVÁROSSY LÁSZLÓ

„Médiummasszás” avagy művészeti kutatás a PKE művészeti tanszékén

Művészet

A 20. század művészetéről írva Fiedler egyik mondását idézi Werner Hofmann: „A művészet nem a tapasztalat meghamisítása, hanem annak kibővítése”¹. A modern alkotók ezt teszik a művészet és a nem művészet határán két ősrégi eszmény-elképzelés szerepéhez juttatásával: „*az egyik az ösztönök, a tudat alatti, művészetén kívüli életformáló erőire hivatkozik; mely szét akarja feszíteni a műalkotás esztétikai izoláltságát, beleolvastván a művet az élet közvetlen folyamatába.*”² Itt Hofmann a dadaista és a szürrealista tendenciákra gondol. A másik eszmény vagy elképzelés az előzőkkel éppen ellentétes irányú, ebben a formateremtésnek – írja – „*nem szabad feloldódnia az életben, nem szabad, hogy az élet káosza úrrá lehessen rajta, ellenkezőleg [...] A művésznek a forma teremtőjévé kell válnia, akinek cselekvési tere az egész valóság*”³ (lásd konstruktivizmus, De Stijl, Bauhaus). A posztmodern utáni valóságunk vizuális művészetében gyakran újra megjelenik a fent kijelölt két modern szerepkör, parafrázisok formájában. A dadaista és a bauhausi modell még mindig az oktatás tárgya, ráadásul az oktatóknak is tanulniuk kell, hogy a ma feladatait ne a tegnap eszközeivel és fogalmai alapján akarják elvégezni.⁴ Az újfajta vizuális kommunikációs eszközök és jelenségek egyre gyorsabb terjedésével életbe lépnek új esztétikák, új kutatási területek, egy nyomdahiba is változásokat hozhat, amint McLuhan könyve a *Médium üzenet* (*The Medium is the Message*) cím helyett *Médiummasszás* (*The Medium is the Massage*) lett.⁵

A romániai felsőoktatás versenyében a PKE-n működő vizuális művészeti szak immár tizenöt éve állandóan megújulva, a második félévtől új épületben, sikeresen két szakirányt oktat: az alkalmazott grafika területéről tervezőgrafikát, könyvművészetet, tipográfiát, brand design-t és csomagolásművészetet; a másik szakterületen a mozgókép alkalmazása-it animációban, videóban és az intermédiák kutatásában. Ez idő alatt a grafika tanszéknek sikerült bizonyítania, hogy a vizuális kreativitás jelenléte nemcsak a reprezentációt gya-

korló hallgatóknál mutatható ki, hanem azoknál is, akik az ötletet, a vizuális gondolatot tipografikus, tárgyas, informel vagy a montázsvel segítségével, akár intermedialis művekben kivitelezik. A megfigyelőképesség és a vizionálás fejlesztésére a rajzoktatáson kívül professzionális foto- és videostúdió áll a hallgatók rendelkezésére. Nem számít csodának, ha az alternatív megoldások a hagyományos kifejezési területeket számtalan esetben megelőzik, és a kísérletek újszerű eredményekhez vezetnek. A tervezőgrafikai gondol-

1. Fiedler, C., in Werner Hofmann, *A modern művészet alapjai*, Corvina Kiadó, Budapest, 1974, 195.
2. Werner Hofmann, *A modern művészet alapjai*, Corvina Kiadó, Budapest, 1974, 196.
3. Uo.
4. Marshall McLuhan, Quentin Fiore, *Médiummasszás, Egy rakás hatás*, Typotex Kiadó, 2012, 8–9. A mostani „Szorongás Kora” nagyrészt annak tulajdonítható, hogy a ma feladatait a tegnap eszközeivel és fogalmai alapján akarjuk elvégezni.
5. Uo. Utóirat.
6. Témavezető Ujvárossy László DLA, professzor, PKE.
7. Témavezető Bartha Sándor DLA, adjunktus, PKE.

kodás is megköveteli, hogy a hagyományos rajztudás mellett a számítógépes képfajták egyensúlyát ne az önkényesség vezérelje, hanem a mértekre adott válaszokból álljon össze a mű. A mielőbbi eredményesség érdekében a nagyváradi művészeti szak a felvételi vizsgán egy sajátos szűrést, úgynevezett kreativitástesztet vet be, melyből kiderül, hogy a jelentkező mennyire rátermett a kortárs művészeti kihívásokra, a vizuális gondolkozásra és nem utolsósorban a megélhetését biztosító tipográfia és kép együttesének, közvetítő kifejezésének használatára. A bejutottakat a szak számos területén kiváló vezetőtanárok kutatásokban irányítják, és az eredményeket tehetséggondozó projektekkel kiállításokon, a Partiumi Tudományos Diákköri Konferencián (PTDK) vagy a diplomamegvédéseken mutatják be. A 2016/2017-es tanév alapképzésén (BA) éppen úgy, mint a mesterképzésen (MA) talán még kiemelkedőbb sikerek születtek, mint az előző években, ezekről szubjektív megközelítésben jubileumi örömről szeretném tolmácsolni.

A 20. PTDK-n **GYÖRFI MÓNIKA** és **KOVÁCS RAMÓNA** alapképzésen másodéves hallgatóink együttműködtek Györfi Csenge vállalati szoftverfejlesztés és -tervezés szakos (BBTE, MA I.) hallgatóval és a közös kutatási projektjükben *Nyelvoktatás vizuális elemek felhasználásával – Kimchi: koreai–magyar szótanuló applikáció*⁶ címen egy praktikus közönségorientált alkalmazást hoztak létre, amely a vizuális befogadásra hajlamos emberek számára megkönnyítheti a nyelvtanulást. A színes piktogramokat tartalmazó alkalmazásokkal nemcsak a nyelvi információkat lehet mélyebben memorizálni, hanem a tanulásra szánt időt is le lehet rövidíteni. A felhasznált programozási operációs rendszer az Android, használatához nem szükséges internetkapcsolat, minden adatot memóriájában tárol a telefon. Tehát kéznél van, és tanulásra bárhol szabadon felhasználható.

Szintén másodévről **SZŐCS ESZTER** a konferencián *A kiterjesztett valóság technikai vívmányának beépítése a tipográfia oktatásába*⁷ címmel a tipográfia újszerű tanításának alkalmazásáról beszélt. Amint a dolgozat címe is mutatja, témája az *Augmented Reality*, vagyis a valós térnek a komputer által szimulált módon generált látványbeli, virtuális kiterjesztése, nyugaton már harminc évre tekint vissza, nálunk ez a technológia még mindig igen új. Az első valóságélményt nyújtó

Kovács Ramóna / Györfi Mónika: *Kimchi: koreai–magyar szótanuló, applikáció*

AR rendszerek a '90-es években jelentek meg, előnyük abból áll, hogy a befogadót egy teljesebb interaktív pozícióba hozzák és a valóságot más dimenzióba helyezett élményben részesítik. Eszter előadásában hangoztatja, hogy egy olyan médiumot szeretne létrehozni, amely „módosítja az észlelés hagyományos, általunk ismert formáit és egy komplex élményt biztosít, összeköti a digitálist az analóggal, a valóst a virtuálissal, ezáltal pedig egy teljesen új dimenziót” valósítana meg mind a tervezőgrafika területein, mind távlatban a tipográfia oktatásában.

Ugyancsak a kiterjesztett valóság applikáció alkalmazásával foglalkozott **SARKADI IMOLA**⁸, de ő a könyvtervezés területén kísérletezett. Diplomamunkájában Lewis Carroll *Alice Csodaországban* című meséjét dolgozta fel úgy, hogy az olvasó Alice helyébe lépve az okostelefon képernyőjén nézhette a fantáziatörténet Csodaországának virtuális látványanimációit. A fent említett AR digitális technológiával a hagyományosan szerkesztett könyvbe mozgókép animációkat ágyazott, ezzel megújítva az olvasás hagyományos élményét. Szándéka szerint „mozgóképes illusztrációk szimultán módon élvezhetők magával az olvasással”, így a történet hatását egy új értelemmel és dimenzióval bővítette ki. Használati utasításként Imola a következőket ajánlja: le kell tölteni az „Aurasma” alkalmazást, regisztrálni kell, és rákeresni a „*wonderland book*”-ra, majd a kamerával fókuszálni a könyvbe szerkesztett szem piktogramokra. A teljes képernyős megtekintéshez az animációt kell érinteni. Azt is hangsúlyozza, hogy ezúttal nem a kisgyerekeket szólítaná meg, hanem azt a korosztályt, amelynek tagjai már filmen vagy egyéb helyeken találkoztak korábban a mese fantasztikus látványával és érdekeltek a mai virtuális megközelítési módok alkalmazásában.

PÉTER EMŐKE a kiadványtervezésével⁹ időben még régebbre visszanyúlt egy elfeledett irodalmi műhöz, Cyrano de Bergerac barokk költő *Holdbéli utazás* című regényéhez. Cyrano legendás alakjának népszerűsége Edmond Rostand 1894-ben írt drámájának köszönhető,

Sarkadi Imola: Lewis Carroll, Alice's adventures in Wonderland, mozgóképes illusztrációkkal

ezt gyakran előadták színházban, és meg is filmesítették. De kevesen ismerik a költő szatirikus írásait, költeményeit, szabadgondolkodású érveit, mint például „a világot nem az ember kedvéért teremtették, az ember nem a világ középpontja”¹⁰. Emőke a művet Szávai Nándor 1962-es magyar fordítása nyomán fedezte fel, és amikor a Csernus Tibor narratív képeivel illusztrált kötetet kézbe vette, eldöntötte, hogy a mai olvasó számára látványban korszerűsített nyomtatásközeli formába rendezi. Azért is gondolta így, mert Cyrano eszményi világa tele van tudományos felfedezéssel, például: „fél századdal a newtoni törvény megfogalmazása előtt felismerte az általános tömegvonzás lényegét, vagyis a tömeg és a távolság összefüggését”¹¹, képzelőerőjének utópisztikus logikája újszerű találással vonzóvá teheti a 21. században ezt a könyvet.

A mozgóképes kereskedelmi hirdetések piacán **TANKÓ TITANILLA** a hologram hatású doboz¹² reklámjainak kutatásával foglalkozott, ezek figyelemfelkeltése még mindig kiaknázatlan területnek számít. Statikus reklámok készítése után választotta az animációt is felhasználó dobozt,

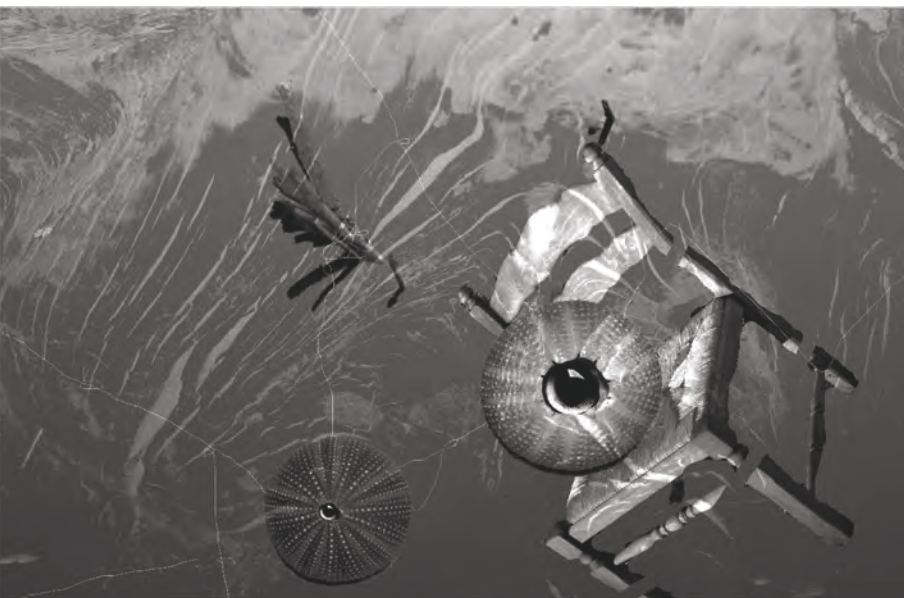
8. Témavezető Bartha Sándor DLA, adjunktus, PKE.

9. Témavezető Ujvárossy László DLA, professzor, PKE.

10. Cyrano de Bergerac, Holdbéli utazás, in Jegyzet, 43.

11. Uo. 44.

12. Témavezető Antik Sándor DLA, professzor, PKE.

melynek alkalmazási területei sokkal széleskörűbbek, mint a plakátéi, így a kirakatoktól a nagy méretű reklámfelületekig több mindent magukban foglalnak, és segédeszközként felhasználhatók a pedagógiában is.

KOLCSÁR SZILÁRD és **VATÁNY SZABOLCS**¹³ mindketten a tipográfia szakterületére vonulva betűtervezéssel kísérleteztek. Kolcsár a diplomáját a *Ligatúrák a tipográfiában* című munkájával nyerte el; megalkotta a *Fifita* (a szónak nincs jelentése, de ez a neve egy híres ausztrál rögbijátékosnak: Andrew Fifita) betűcsaládot, Vátány pedig négy modul felhasználásával kísérletezve létrehozta a *Modiznak* nevezett betűtípusát. Az így nyert font nemcsak a címek, de kisebb lídek szedésére és egy modulkirakó segítségével további fejlesztésre is alkalmas. Az általuk tervezett betűcsaládok rendhagyó újításnak számítanak az erdélyi tervezőgrafikában, folytatva a betűtervezés rég megszakadt gazdag hagyományát.

A játéktervezésben szintén ketten jeleskedtek: **BÁLINT KATALIN** *Sikerpiramis. Társasjáték Maslow alapján* címmel védte meg munkáját, a **SÜTŐ FANNIÉNAK** a címe *Egy társasjáték megalkotásának menete*. A maguk bonyolultságában mindketten izgalmas társasjátékot hoztak létre, Katalin a geometria egyszerűségével elegáns, ízléssel kivitelezett formát alkotott, Fanni a középkori tematikának megfelelő, attraktív vizualitásra összpontosított.

13. Témavezető Bartha Sándor DLA, adjunktus, PKE.

Angyal Olívia:
Tóparti szoba,
animáció, részlet

Vatány Szabolcs:
Modiznak nevezett
modul betűtípus

Grafika szak lévén a képgrafika területéről is érkeztek kísérletezők. Így a *Belső és külső absztrakt szférák* címen **LÁSZLÓ JUDIT**¹⁴ autonóm munkáit az „utánzó művészet” helyett Kandinszkij elvonatkoztatott organikus munkái inspirálták, szimbolikus parafrázisokat hozva létre. Színes kozmikus képeiben „A világ: cseng. A világ: szellemi lények kozmosza.

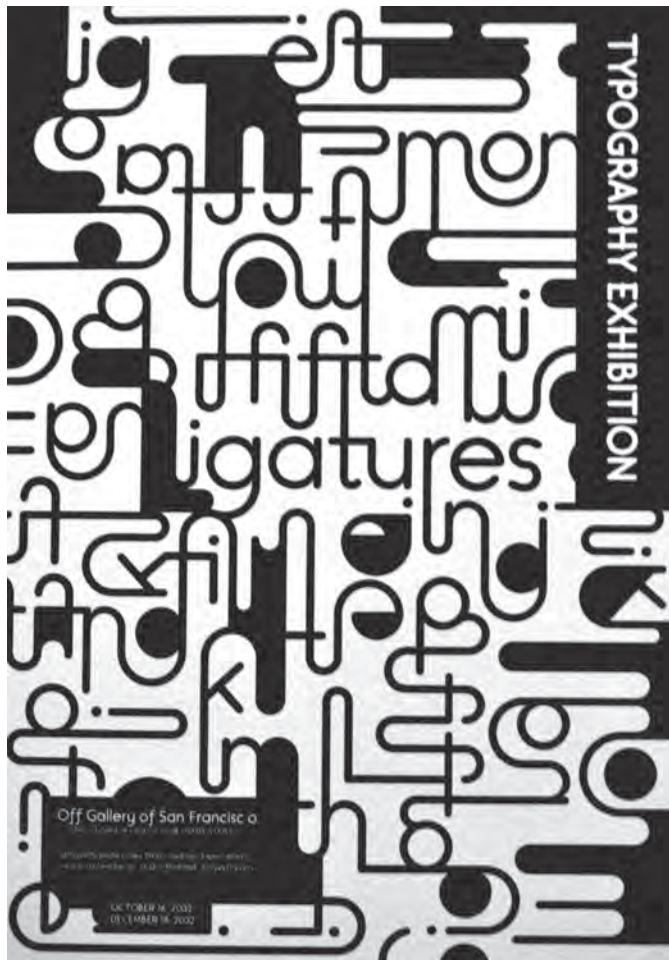
Ekképp a holt anyag: eleven szellem.”¹⁵ László Judit éppen úgy, mint Kandinszkij, hiszi, hogy a belső csengés a makrokozmosztól a mikrovilágig, a vonaltól a foltig mindenben érezhetően benne van, ami „felhatalmazza arra, hogy a művészi eszközöket ne kelljen tárgyi köntösbe öltöztetnie, vagyis lemondhasson a tárgyi tartalmak visszaadásáról.”¹⁶ Kísérletében dominál a dekoratív funkció, az önálló képtől a tűzfalak

László Judit: Belső és külső absztrakt szférák, C-print

Kolcsár Szilárd saját betűtervének reklámja

és belső terek gazdagításáig többféle hasznosítási területe lehetséges.

ANGYAL OLÍVIA vízióinak alkotási folyamataiban úgyszintén montázs-szerű intuitív „automatikus írást”

14. Témavezető Ujvárossy László DLA, professor, PKE.
15. Spinoza, in Werner Hofmann, *A modern művészet alapjai*, Corvina Kiadó, Budapest, 1974, 247.
16. Werner Hofmann, *A modern művészet alapjai*, Corvina Kiadó, Budapest, 1974, 247.

alkalmaz, mely a tudat alatti irracionális mezőből származik. Képei hasznosíthatók az autonóm képgrafikában éppúgy, mint a könyvillusztrációkban, avagy az animációs kisfilmekben. Különös álomszerű *Holdhalászat*on vesz részt. *Bogarakkal a Holdon* vagy a *Gésaportrékkel* figyeli a *Hold ciklusait*. Költői szimbólumai a talált fotók montázsalkotásából születnek. Amint megtalálja szürrealista világának narrációs tematikáját, sikeres alkotóvá válhat.

Az intermédiókkal való kísérletezés ezennel több sikert hozott, mint az előző években. Elsőnek említem **SZABÓ CSONGOR**

*Szabó Csongor
rajzöntő akciója, gép, szén-
por, papír, öntött rajz,
adatlap*

GOR *Kísérleti rajzgépek. Öntött rajz*¹⁷ című munkáját, mellyel az új egyetemi épület garázsába telepedett be. Dolgozatában leírja, hogy a „hasznaltalan” gépi mozgó elemek imádata először Hágában mutatkozott meg nála, amikor megadott problémakörre elkészítette „a kommunizmus fanyar hagyatékát”, első kinetikus interaktív masináját, a *Múltba mártó gépét*. Ezt követően rajzórán megfigyelt jelenségből született meg a diplomamunka ötlete, amikor látta, hogy rajzolás közben a függőleges rajztáblára feszített papíron, melyen megszületik a reprezentáció vonala vagy a modellálás foltja, a szénpor egy része a lap aljára és a táblatartó lécre pereg, közben nyomot hagy a rajzon. A rajznak ez a véletlen része a szakszótárban formátlan, nem ábrázoló anyag, a tárgyi valóságot visszaütató konkrét szénpor. Mint ilyen a nyomhagyás eszköze, médiuma, ezért Csongor úgy gondolta, megalkotja a rajzöntő gépét és az öntött rajzoknak az adatlapját, melyen fel van tüntetve az öntések száma, a papír dőlésszöge, az öntés időtartama, dátuma, a tölcser pozíciója, a beesési magasság. És nem marad más hátra, csak a lapok fixálása.

Az installációk műfajában többen is jeleskedtek. A hallgatók közül voltak, akik személyes indíttatásból autonóm identitásuk keresése közben találtak tematikát, mint **CSEKE EVELYN**. A *Fonott képek* című

17. Témavezető Onucsán Miklós DLA, professor, PKE.

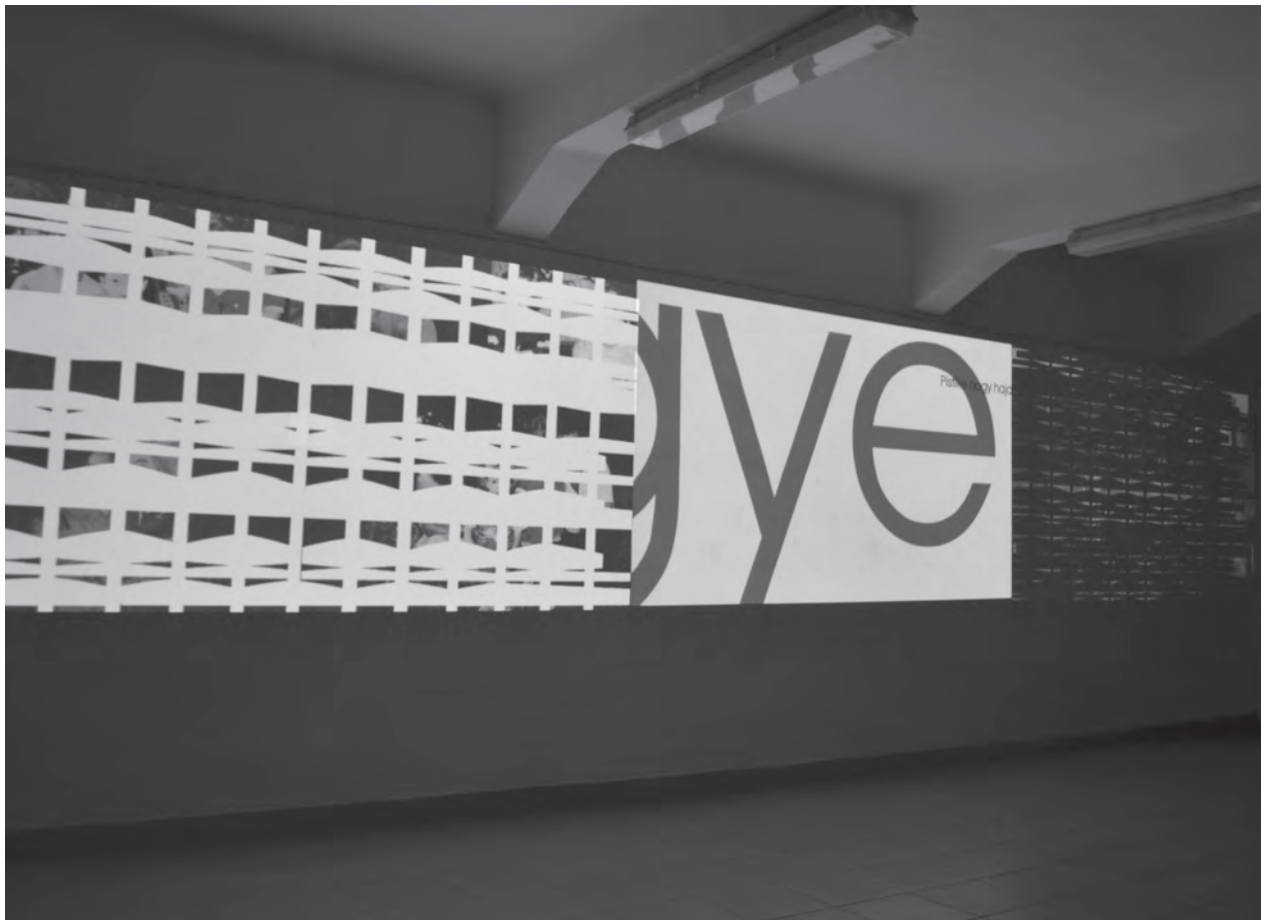

*Berszán Virág:
Dimenzionált történetek,
installáció*

*Marchiş Dóra:
Emlékek érintése,
videórészlet
az installációból*

videoinstallációjában¹⁸ a család nyújtotta szeretet-émlékeit jelképesen – az édesanyja által gyűjtött – kosarakba „fonta”. Most, hogy a gyerekkori nyugalmából kinőve, felnőttként saját család alapítására vágyik, egy háromcsatornás videót készített. Az egyikben a kosár biztonságából való kitekintés érzését próbálta közvetíteni úgy, hogy a fekete kosárfonat

múlt a hátunk mögött van, és körülvesz minket, míg a jelen a kompozíció középpontjában van, abban a középpontban, amely egyesít mindent, ami körülveszi és amibe belemerülünk.”¹⁹

rései mögül időnként a múlt különböző idő- és térszeleteit, képrészleteit kivillantotta. A másodikban az „édes otthon”-ban, azaz a fehér kosárfonatban, a házban, a családban levő élénk vagy halványuló emlékeire gondolt, és végül egy koncept artos fordulattal élve, a kettő közötti térben mozgókép-címekkel, fogalmakkal hitelesítette, vagyis helyettesítette fényképeit. Munkájában a jelen a kompozíció középpontjában van, hiszen amint Vlagyimir Favorszki írja: „A

18. Témavezető Onucsan Miklós DLA, professzor, PKE.

19. Vlagyimir Favorszki, Az idő problémája, in Steve Yates (szerk.), A tér költészet. Fotókritikai antológia, 71–77. Typotext Kiadó, Budapest, 2008, 75.

*Cseke Evelyn:
Fonott képek,
videoinstalláció*

BERSZÁN VIRÁG művészettörténeti kutatásai során jutott el a személyes identitásához, emlékeihez, a fennmaradt tárgyakhoz kapcsolódó történetekhez, s ezeket a *Történetek és látvány-szintek az installációs képalkotásban*²⁰ című művében installálta. Kérdésfelvetése az, hogy a dokumentumokhoz fűződő szubjektivitása hogyan tudja rekonstruálni „a múltat, mely már nem

20. Témavezető Dr. Horváth Gizella docens / Kovács Zoltán asszisztens PKE.

Gyurka Andrea:
A fotogram kreatív lehetőségei,
multimédia-installáció, videó,
4 db fénydoboz

Antal Melinda:
Álomrekonstrukciók,
videoinstalláció

tapasztható, mégis hatással van a jelenre”. A vizuális kivitelezést úgy oldotta meg, hogy a tárgyakra vetített családi fényképeket posztamensekre, hegyesszögben átszelt kockákra nyomtatta, melyek egyik oldalán a történetmesélés verbális nyomata látszik, a kockák tetején pedig a képen látott személlyel együtt járó személyes tárgya (pl. nagypapa kucsmája).

GYURKA ANDREA videoinstallációjában a fotogram és a fotogram videójának kreatív kifejezési lehetőségeit kutatta²¹, mesteri módon. **ANTAL MELINDA** pedig *Álomrekonstrukcióit*²² mutatta be három képernyőn, sikeresen.

MARCHIS DÓRA *Szubjektív emóciók projekciója intermediás eszközökkel*²³ című dolgozatára elsötétített térben készített interaktív installációt, melyben a néző ötféle tárgy érintésére ötfajta emóciót (öröm, bánat, nyugalom, félelem, fájdalom) kiváltó mozgóképet láthat a falon.

Heidegger szavaival élve „a lét értelme az idő maga” mottót is adhatnánk a következő hallgatónk mesteri disszertációjá-

nak. **KÓNYA KINCSTŐT** (MA II.) *Vizuális naplójában*²⁴ az ember és a tér kapcsolata az időfolyamban szinte két éve foglalkoztatja, oly módon, hogy az idő múlását és az észlelt változásokat statikus vizuális állóképekkel kutatta, másként, mint a huszadik századból ismert kísérletező alkotók tették. (Lásd a futurizmus, a neoavangárd folyamatművészete vagy az idő múlását fényképpel és a számsorok rend-

21. Témavezető Antik Sándor DLA, professzor, PKE.

22. Témavezető Antik Sándor DLA, professzor, PKE.

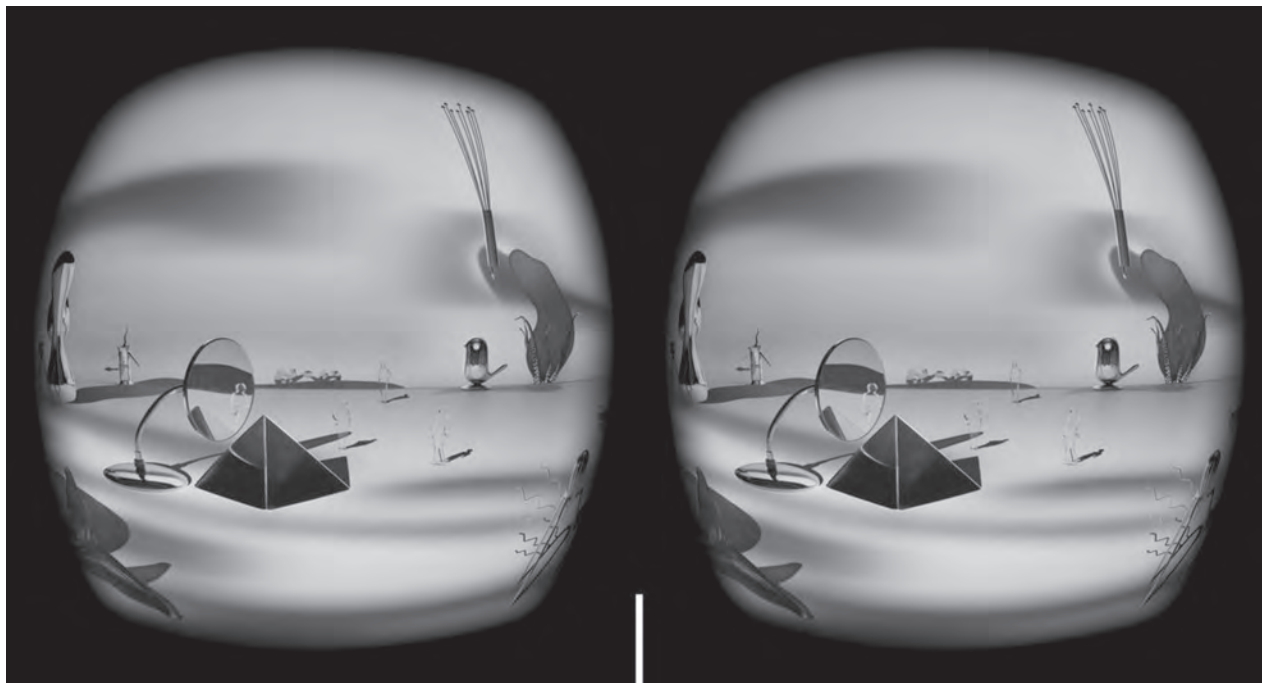
23. Témavezető Balázs Zoltán DLA, adjunktus, PKE.

24. Témavezető Ujvárossy László DLA, professzor, PKE.

szerével dokumentáló Roman Opalka sajátos leképezését stb.) Kincső a digitális képkalkoló eszközök segítségével palimpszeszt-szerűen, a folyam sűrítményét, a rajzokat egymásra helyezve egyetlen vetületként mutatta be. Most a mes-teri megvédésén James Joyce *Ulysses* című regénye főhősé- nek, Mr. Leopold Bloom hétköznapjának történetmesélése

mint a **VARGA ZÉTÉNY BENEDEKÉ.** A háromperces animáció központi problémája *A fény meghatározó szerepe a vizuális művészetekben*²⁷, így a rajzfilmekben is. Sci-fi alapgondolatú szürreális filmjében a fény jelképét

mintájára, az ifjú művész a plafonra függesztett sportkame- rával kétcsatornás videóban saját 24 órás hétköznapját, nap- lószerű időfolyamát véletlenek sorozatában mutatta be, fel- váltva, az éjszakai alvástól a nappali tevékenységekig.

Egy másik figyelemre érdemes kutatási eredmény **FEJSZÉS ARNOLD** (MA II.) *Kétdimenziós képek háromdimenziós virtuális leképezése*²⁵ című vizsgamunkája. Ennek lényege, hogy egy VR sisakot használva a néző betekintést nyer egy kétdimen- zióos festmény látványvilágába és érzékelheti ennek részlete- it, elemeit a háromdimenziós virtuális térben.

Az animációs filmek vetítései sikertörténetnek számítanak, legyen az 2D-s gegfilm, kísérleti film (**MIKLÓS ÁDÁM**²⁶), 3D-s programmal készített rekonstrukció vagy fikciós kisfilmek,

afféle fénytermelő utcai lámpákkal társítja, melyek külalakra világító- eszköznek mutatkoznak, de belül napraforgó tulajdonságú, érző lények. Ezek mint valami élő orga- nizmusok egymásnak adják át az energiát, hogy legyőzzék a sötét hatalmokat.

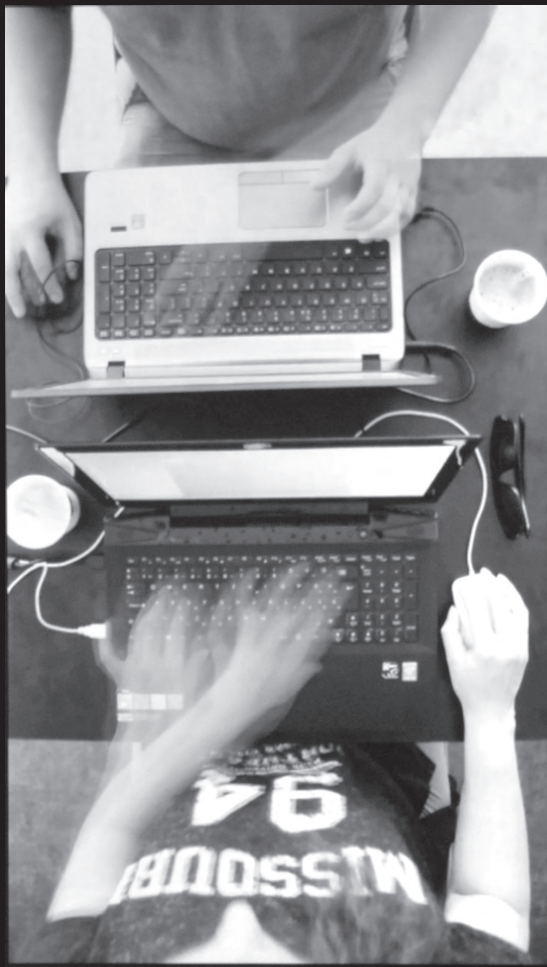
25. Témavezető Antik Sándor DLA, professor, PKE.

26. Témavezető Balázs Zoltán DLA, adjunktus, PKE.

27. Témavezető Balázs Zoltán DLA, adjunktus, PKE

Fejszés Arnold:
Tom Seelbach – Yves Tanguy:
Lerakat – VR sisakos
megjelenítés

Kónya Kincső:
Vizuális napló,
videoinstalláció

BIRÓ ATTILA RÓBERT (MA II.) *Nagyvárad történelmi emlékeinek virtuális rekonstrukciói 3D-ben*²⁸ című dolgozatának eredménye a középkori nagyváradi vár virtuális helyreállítása, háromdimenziós bemutató animációja. Ez a műfaj szintén új lehetőségeket nyithat az archeológiai, a történelmi és kulturális felfedezések területén, hiszen rég feledésbe merült helyszíneket

tud vizuálisan megidézni, egy korszak életét, eseményeit tárhatja fel, szokásait elevenítheti meg. Tudományos kutatók (régészek, történészek, kartográfusok) munkájának, korabeli levéltári dokumentumoknak, metszeteknek a felhasználásával és a technika segítségével hozta létre Biró ezt a kisfilmet.

Befejezésül **LOKODI MELINDA**²⁹ animációjában a geg alkalmazásával kísérletezett, munkájának komikus karaktere a nézőket megnevettette. Kétperces kisfilmje, mely 2D-ben készült, annyira sajátos világot mutatott be, hogy a mókus és a katica karakterének alakja, mozgása és története a melankolikus alkotójukra emlékeztetett. Szándéka szerint a katica mogorvább, míg a mókus tele van jókedvvel, kíváncsisággal. A történet arról szól, hogy a segítőkész mókus a katicabogarat szeretné megszabadítani egy makacs szappanbuborékból, de ez nem sikerül neki semmilyen drasztikus eszközzel, még robbantásos módszerrel sem, mivel a buborék csak belülről pukkantható ki. Közben a feszültség a vágással, a hanggal, valamint a kameramozgással lépésről lépésre fokozódik, a mozgás felgyorsul, végül kiderül, hogy a katicának jó a védőburok. De amint látja a mókus magányát, szenvedését, belülről kiszúrja a burkot és öleléssel ér véget a történet. Mindent összevetve egyértelmű: Melindát az ég is animátornak teremtette.

A felsorolásból helyszűke miatt többen kimaradtak, így Lungu Arnold fotóinstallációja, Bádon József szobor-kísér-

*Lokodi Melinda:
a mókus karakterének
színtanulmánya*

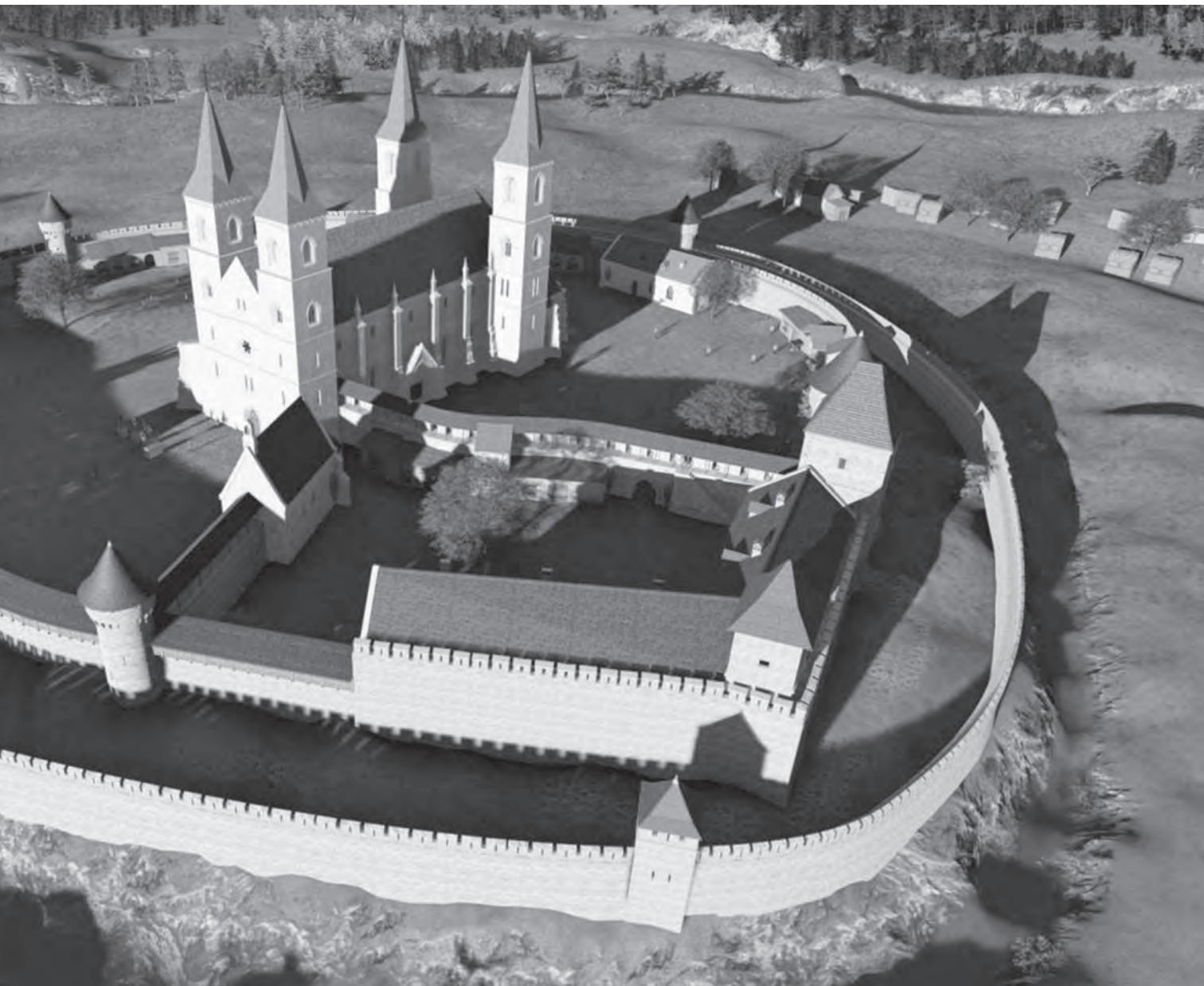
*Biró Attila Róbert:
A középkori nagyváradi
vár 3D-ben készült virtuális
rekonstrukciója*

28. Témavezető Antik Sándor DLA, professzor, PKE.
29. Témavezető Balázs Zoltán DLA, adjunktus, PKE.

lete, Dávid László magyar közmondások alapján készített képverskötete stb. A nagyváradi vizuális művészet szakról tizenöt év után elmondható, hogy a hallgatók művészeti kutatásaival sikerült felzárkózni a művészeti egyetemek minőségi szintjére, ami követhető több jeles művészeti rendezvényen való részvételükkel. Nincs más hátra,

bízunk abban, hogy a fiatalok az életben megállják a helyüket, és magasabbra törve folytatni fogják önállóan azt az utat, amit az alapképzésen vagy a mesterképzésen elkezdtek.

MOLNÁR KINCŐSŐ BERNADETT

Egyéni célok, a nagy egészet alkotó apró kellékeként

„...A cél voltaképp mi is?
A cél, megszűnt a dicső csatának,
A cél halál, az élet küzdelem,
S az ember célja e küzdés maga”

(MADÁCH IMRE: *Az ember tragédiája*)

XIII. szín, az Úr – Ádám)

MOLNÁR KINCŐSŐ BERNADETT (1998, Nagyvárad) az Ady Endre Elméleti Líceum végzős diákja. Tanulmányait bölcsész-karon szeretné folytatni, irodalmat és nyelveket tanulni, hogy fordító és/vagy író lehessen.

A világ adott, csak az emberek jönnek s mennek benne. Váltják egymást nemzedékről nemzedékre. Próbálnak boldogulni, hogy majd elmondhassák magukról, jó életük volt. Azért, hogy ha majd útjuk végén visszatekintenek, ne csak a nosztalgia fesse színesre azokat az életműveket, hanem valóban azok legyenek. Alkossunk és hagyjunk hátra magunk után egy olyan remekművet, mely örök időig az emlékezet szerves része marad! Mellyel felkerül a kézenyomatunk a történelem nagy falára.

Az állandó hadakozások és véget nem érő küzdelmek sora e röpke földi létünk. Egész végig harcolunk egy célért, mindenki a sajátjáért. Ez a szubjektív célokért folytatott küzdelem az az akaraterő, mely társadalmunk mozgatórugója. Nemcsak a jelenkor társadalmáról van itt szó, hanem az idők kezdetétől földön lévő emberről és azokról, akik majd utánunk jönnek. Hiszen „a történelem csak díszlet” (Walter Scott).

Állandó hadakozás, véget nem érő küzdelem. Első gondolatra negatív képet festünk egy harcról (véráztatta csatamező, elesettek, halál, túl drága győzelem). Így pedig gondolatunk egyből a sötét középkorba kalauzol minket. Földi ittlétünk-ről viszont mégsem állítjuk, hogy ilyen szörnyű lenne, persze azt sem, hogy tökéletes.

Állandó hadakozás, véget nem érő küzdelem. Fárasztónak hangzik. Egy biztos, sok kitartás kell hozzá és tényleges motiváció, nem csak valami légből kapott, felszínes indok.

Különben sodródhatunk az árral, de akár úszhatunk is, mi választunk!

Állandó hadakozás, véget nem érő küzdelem. Egy életen át tartó csata, melyről úgy érezhetjük, hogy eltörlül a társadalom és a történelem gigantikus nagysága mellett. Joggal állíthatjuk, hogy egyetlen, kis, parányi vízcsepp is eltörlül a horizonton is túlnyúló óceán mellett. Mégis, ha jobban belegondolunk, az óceán valójában ilyen kis vízcseppekből áll.

Állandó hadakozás, véget nem érő küzdelem. Egy cél, mely még csak nem is kézzel fogható, stabil, szilárd halmazállapotú tárgy. A küzdelem. De mégis hogyan érhetjük el a küzdelmet és tehetjük magunkévá?..

Állandó hadakozás, véget nem érő küzdelem. Bizony előfordul, hogy belefáradunk, hogy nem látjuk az utunkat, mert a lámpás kiesett a

kezünkől és fénye már kialudt. Úgy érezzük, hogy egyedül vagyunk. Egyszerűen megállnánk, ott helyben leülnénk, és nem mozdulnánk tovább. Már csak objektív szemlélőként figyelnénk az események folyását, teljesen kivonnánk magukat az események alakulásából, s csak passzív szereplői lennénk saját színdarabunknak. Hideg, magányos és értelmetlen sors lenne, melyet saját magunk rendeztünk el. Inkább nézzünk körül az állomáson, biztosan kell ott lenni még egy vonatnak, egy új lehetőségnek, utazásnak, kalandnak, mely csak ránk vár. Nyilván az ismeretlen első ránézésre félelemkeltő lehet, de a bátorság nem jelenti azt, hogy semmitől sem félünk, csupán azt, hogy szembenézünk az ismeretlennel, és nem hagyjuk, hogy ezek a démonok megbéklyózzanak minket.

Állandó hadakozás, véget nem érő küzdelem. Senki sem állítja, hogy könnyű, de azt sem, hogy lehetetlen. Az új kihívások, felfedezések, váratlan fordulatok lesznek azok az emlékek, melyekre a későbbiekben melegségtől eltelve gondolsz majd vissza. Majd. Most még a pillanat és a jelen a mi jövőnk. Bár a múltra építkezünk, mégis a saját korunkban, környezetünkben kell boldogulnunk.

Állandó hadakozás, véget nem érő küzdelem. Esmék, eszmények vagy éppen eszményített alakok hajszolása. Olyan dolgokra való törekvés, melyekbe már létrejöttük pillanatában beléjük lett kódolva az elérhetetlenség és a megvalósítá-

suk lehetetlensége. De miért is lenne ez lehetetlen? És hogy kinek a szemszögéből az? Annak az embernek a szemszögéből biztos, aki meg sem próbálja, viszont akkor eleve kudarcra van ítélve. Miért ne lehetne a lehetetlen lehetséges?

Állandó hadakozás, véget nem érő küzdelem. Az állomások az életünkben lehetnek átmenetiek, de az életünk nem. Most kell bizonyítani és valami maradandót alkotni. Mert ez van belekódolva az emberi sorsba, történelembé, társadalomba, a küzdeni akarás, a törekvés valami nagyobb felé, hátrahagyni valamit azoknak, akik itt lesznek utánunk, és büszkén visszavonulni, ha eljön az idő. Ettől ember az ember, hogy küzd, már azóta, hogy kikerült a paradicsomból.

„Mondottam ember: Küzdj, és bízva bízzál!”

*(MADÁCH IMRE: Az ember tragédiája
XV. szín – Az Úr)*

MOZOG NAGY IMRE

Jár a baka, jár (20.)

Részlet a *Fújnak a fák*, *Ides* című önéletírásból

Társadalom

2014-ben, az első világháború kitörésének századik évfordulója táján folytatásban közöltünk részleteket egy nagyváradi postamester frontélményeket megörökítő, torzóban maradt emlékiratából. Újabb sorozatunkat a hadikórházak világából, majd a halálos fejszébét csodával határos módon túlélő fiatalember háború utáni emlékeiből válogattuk. Érmellék, azon belül Albis szülötte 1892. október 8-án látta meg a napvilágot, egy föld nélküli zsellércsalád sokadik gyermekeként. Félbemaradt önéletírása gyermek- és ifjúkorát, az első világháború előtti „boldog”(?) békeidőket, frontélményeit, kései tanulmányait és Trianon után váradi polgárként megélt éveit tartalmazza, 1924-ig bezárólag. A két világháború között nagyváradi, erdélyi lapokban olykor cikkeket, verseket közlő, vitathatatlan íráskészséggel, humorral, végzettségénél magasabb műveltséggel rendelkező tollforgató hagyatéka hiteles dokumentum és lebilincselő olvasmány.

Sz. A.

Addig, amíg Albisról meg Érolasziból a Téglavető utca 4. szám alatti szoba-konyhába vándorolt még az, amit beszerezni nem lehetett – vagy nem kellett, mert jött Piroskával –, nevezetesen: szalmazsákok, ágyneműk, konyhai felszerelések, edények, konyhai asztal négy hokedlivel, én vettem egy kis hárságyat, és amíg össze nem házasodtunk, s a két ágy használhatóvá nem vált, én azon aludtam a konyhában, mert az ott levő csikótűzhelyet könnyebb volt fűteni, egyúttal főzni rajta, ameddig nekem, átmeneti agglegény-életemben addig a pár hétig szükségem volt. Magamat próbáltam élelmezni is, hogy minél többet megtakarítsak az esküvőig gyöngé és fokozatosan romló fizetésemből. Én mindig könnyen túltettem magam az ún. szerzetesi létformán, igyekeztem mindent a szegényes lehetőségek határai közt megoldani, csak arra voltam tekintettel, hogy az utcán, a hivatalban, az emberek között méltó módon, tisztán és az akkori öltözködés normái szerint jelenjek meg. (...)

A Téglavető utcai lakásból egyelőre csak a konyhát használtam 1918 végén, 1919 legelején, ehhez Lukács Ödön helyettes polgármester úr is hozzájárult a maga módján, aki a Sas palotában lévő tisztviselő-étkezdébe szóló, kedvezményes étkeztetésre jogosító igazolványomat egészen karácsonyig nem volt képes nagybecsű szignójával ellátni. Pedig Szentlélek városi jegyző nap nap után odatárta rendkívül elfoglalt – szerintem inkább a forradalomtól begazolt – b. személye elé az igazolasomat, de Lukács Ödön sose volt található az irodájában. Mindig azt mondták, menjek másnap! De minden nap mai nap, másnap a holnap. Az istennek se akart eljönni az a másnap. Közben az irodaszolga állandóan kituszkolt az előszobájából, pedig lett volna ott hely, hogy megvárjam: egyáltalán bejár-e, vagy csak a fizetését markolja föl? Munkabérem ekkor havi 96 korona volt, és ehhez járult 120 korona ún. drágasági pótlék. Ha igazolványomat valaki, valahol, mondjuk, odahaza, éjjel alá tudja vele íratni, ebédenként 4 korona különbséget takarított volna meg nekem. Kedvezmény híján harminc ebédért – napi hét korona 20 fillérért – pontosan összjövedelmemet, azaz 216 koronát kellett volna kifizetnem, és akkor még hol a reggeli és a vacsora, egyebekről nem is szólva? Ő ki-

tartott amellet, hogy „nincs bent”, én meg áttértem az ott-honi kotyvasztásra. Lett volna nekem még járandóságom, ha a forradalom föl nem forgatja a rendet a hivatalokban. Pestről, a Hadigondozótól még járt volna kéthavi ellátmány. Azonkívül még a budapesti 2-es számú postahivataltól is valamiféle fizetési különbözet, amit áthelyezésemig már nem tudtak számfejtetni. December közepére az egyik meg is jött, kifizettem a tartozásaimat, és még maradt annyi, hogy eltengődjem a hó végéig.

Rám ilyesféle következményekkel járt, ami az országban zajlott. Semmi jó, de sok-sok gond. Pedig ekkor már szinte fenntartás nélkül lelkesedtem a polgári forradalom céljaiért, mert mindent készpénznek vettem, amit a rendeletekben olvastam, vagy amiről Károlyi Mihály és a kormány tagjai nyilatkoztak. Elhittem azt is, amit az antant mesterkedéseiről írogattak a lapok, ezért nem tartottam különösen a következményeitől, mert arra gondoltam, nagy naivan, hogy ami csak „mesterkedés”, annak előbb-utóbb elejét lehet venni. A betolakodó idegen csapatok – amelyek közül a románok már Csucsáig értek év végére, ott aztán a Székely Hadosztály fegyveres ellenállása miatt megálltak egy időre – majd csak visszamennek az antant és a Károlyi-kormány közt mindenképpen létrehozandó egyezményben megvont vonalakra. Bíztam benne, hogy a magyarlakta vagy nagyobbbrészt magyarlakta megyéket, városokat nem érheti az elcsatolás veszélye, hiszen önrendelkezésről szónokol mindenki, Wilson is, az antant is. Azt pedig, hogy az erdélyi, sőt a váradi románok mit nyüzsögnek nacionalista gögjükben, magukat győztesnek kikiáltó valóságferdítéseikben, majd eligazítják a nagyhatalmak. És marad valami beleszólni való lehetőségünk talán nekünk is, a forradalmi köztársasági magyar közhatalomnak. Ha a volt Monarchia népei közti ellenségeskedést, némi területi áldozatokkal, nemzetiségi önrendelkezéssel, ide-oda csatlakozással föl lehet oldani, békévé szelídíteni, az csakis kölcsönös haszonnal járhat. Lényeg, hogy megszűnjön a hátrányos megkülönböztetés. A magyar sem rosszabb a világ bármely népénél, amiképp a világ bármely népe se a magyarnál. Csak jöjjön meg végre az eszük, és fogjanak kezét. Mert ez ideig sikerült őket szépen egymás ellen kijátszani, 1848–49-ben is, és a világháború végén is. De ehhez a kézfogáshoz sehogy se pászol a régi

úri magyar módi, se az *Ébredj, román!* kezdetű, nemzeti fölkelésre buzdító harci dal.

1918. november 27-én Nagyváradon sor került a fellázadt katonák demonstrációjára. Lövések dördültek a ködös-nyálkás délutánban. Némi alakulatnál pimaszul bántak a katonákkal, mire egyes csoportjaik letépdesték a nemzeti színű sapkarózsájukat, és vörös szalagot tettek föl. Az összefüggés nyilvánvaló volt a kommunista párt pesti megalakulása, vidéki szervezeteinek létrehozása és a katonák magatartása között. Vörös Gárda megalakulásáért tüntettek! Mintegy 600 katona lövöldözött a levegőbe a laktanyák előtt, a várból odajövet. Egy Lócsey nevű alezredes meleg üdvözléssel próbálta csillapítani a 37-eseket: testvériségről, egyetértésről, hazafiságról szónokolt, de hangját elnyomta a puskaropogás. Egy Bálint Mihály nevű szobafestő közbekiáltott az összetódult civilek közül:

– Ne higgyetek, katonabajtársak, az ígéreteknek! Követeljétek földet! Ha választójogot adhattak 48 óra alatt, sok-sok évi szófecsérlés után, földet is adhatnak azonnal!

Egy hadirokkant katona gyűjtő beszédet mondott:

– Teremtsünk mi rendet az anarchia helyén! Katonai hatalmat a Vörös Gárdának!

A fogdából kiabálni kezdtek a bezárt katonák:

– Szabadítsatok ki bennünket is!

– Gyerünk – szól a kiáltás –, eresszük ki testvéreinket, akiket az úri tisztek csuktak fogdába!

A lázadó katonák szuronyt szegeztek, és irány a fogda. A tisztek próbáltak ellenállni, de csak rábeszéléssel. Egy baka így válaszolt nekik:

– Tiszt urak, köztünk nincs se rabló, se fosztogató! Mi becsületes magyar katonák vagyunk, de elégünk van a tisztai tehetlenségből, a tiszt urak önkényeskedéseiből! Vegyétek le a rangjelzéseiket! Ha megteszik, önök közül válasszuk ki a parancsnokainkat!

A tiszteket kényszeríteni kezdték szuronnal, hogy tűzzék ki a vörös szalagot. Huszonnégy, előzőleg már kiszabadított foglyot a tisztai különítmények elfogtak. Erre a katonák feltörték a fegyverraktárt, gépfegyvereket kerítettek, körülveték az ügyészséget, a huszonnégyet rögtön elengedték.

Este fölkereste a lázadókat Ágoston Péter kormánybiztos, és a katonatanács tagja, Margitta József zászlós. Kérte, hogy a lázadó katonák megbízottja terjessze elő a követeléseiket. Pillanatok alatt kijelölték a legbátrabbat maguk közül, s az a következőket adta elő a Nemzeti Tanács megbízottjainak:

– Uraim! Az élelem rossz, ehetetlen és kevés! A zsold már nem ér semmit! Ölünkben tartott csajkánkból étkezünk, egy étterem nekünk is kijár! Fekhelyünk ócska, toldott-foldott, sodronya lyukas. Rendes fekhelyet kérünk! Legyen mód szabályszerű úton-módon panaszt tenni a meg nem felelő, ellenforradalmi magatartású tisztek ellen! Saját magunk választhassuk meg tisztparancsnokainkat.

Ágoston Péter kijelentette:

– A követelések szerintem jogosak! Teljesítjük őket!

A lázadók erre visszamentek laktanyáikba, kisebb csoportok a városban tüntettek, ezeket a nemzetőrök alakulatai lefegyverezték. A példa ragadós volt, különösen az ifjúság fogékony mindenféle heccre. A katonák követeléseinek

példájára, másnap már közzétették a premontrei főgimnáziumban tanuló diákság követeléseit: „1. Az érettségi eltörlését (noná!); 2. a görög nyelv tanításának megszüntetését; 3. a latinnak csak a felsőbb osztályokban való tanítását; 4. a szigorú tanárok elbocsátását; 5. megfelelőbb tankönyveket; 6. modern tanrendszert.” Nagy kedvem lett volna szatírárt írni a fentiekéről, azzal a címmel, hogy *Mit kíván a diáknemzet!* Ezek ugyanis komolytalan követelések voltak, a potyázás, a nehézségektől való szabadulás szándéka ihlette őket, és jó alkalmat adtak a forradalmi átalakulás ellenségeinek, hogy gúnyolódjanak. Meg is jelent később a lapokban a diákok cáfolata, hogy a fentieket nem ők találták ki, az egész csak a diákság és a forradalom lejáratását célozta. Nem minden pontra áll ez, mert az ún. modern tanrendszer követelése nem lett volna mosolyogni való, ha kifejtik, mit értenek rajta. Ráfért a magyar oktatásügyre a megújulás!

Vasile Goldiș a *Román Nemzeti Komité* nevében kijelentette – miközben meg is kezdődött a végrehajtás –, hogy „a román hadsereg megszállja a román lakosságú megyéket”. A teljes nemzetiségi önkormányzat elvét hangoztatta, egyúttal a magyarlakta megyékben helyi magyar vezetéssel, szabad anyanyelvhasználattal. Bár később is visszaemlékeztek volna a *Román Nemzeti Tanács* tagjai akkor hangoztatott elveikre és ígéreteikre, miután Trianonban szentesítették területfoglalásaik túlnyomó részét!

Etelkák elmesélték, milyen a falvakban a helyzet. Egyik gyűlés a másikat éri, szónokaik a földművelő egyletek szocialista vezetői, de mások is. Mindenki nyugalmat, rendet, fegyelmet hirdet a hordón állva, a legközismertebb fosztogató és rabló bandavezér is. Ki-ki a maga rendjét. Megint beigazolódik az ókori bölcs szava: mindig arról beszélnek legtöbbet, ami nincs. Ha szabadságról, akkor az hiányzik, ha rendről, fegyelemről, akkor abból mutatkozik hiány. A parasztok pedig figyelmeztetgetik egymást bizalmasan: „vigyázzunk emberek, innen is, onnan is fenik a kést a torokunknak!” Szapulják a Nemzeti Tanács által megbízott, funkciót vállaló asszonyokat, még a feministák is: minek ártja bele magát egy nő a közügyekbe, férfinak való az! Egyébiránt a falu közérzete valami olyasmi, hogy „forradalom van, minden a miénk lesz”, de az elosztás, a szétosztás módja még eldöntetlen, ezért addig mindent meg kell őrizni a nemzetőrség segítségével, még a beszolgáltatást is el kell tiltani, mert ki tudja, kié lesz, amit beadunk? Jobb helyen sehol sincs a termés, mint a mi pincénkben, padlásunkon. A spanyolnáthától már beteg a fél falu. Naphosszat szól a harang, állandóan temetnek valakit. Napjában többször is végigkántálják a Fő utcát a temetési menetek, térdig dagasztva a sarat, nem egyszer belefordítva a halottat a vizesárokba. Ez utóbbi oka a spanyolbetegség elleni „általános védekezés”: iszik, vedeli a szeszt, aki még lábon áll. A hullaszállító is, mert az állítólag véd a bacilusok ellen. A kocsmárosnak sokkal jobban fizet a járvány, mint a patikusnak, orvosnak.

December elsején lezajlott a *gyulafehérvári Román Nemzetgyűlés*, azzal a céllal, hogy kimondja Erdély és a magyarországi románlakta területek egyesülését a Román Királysággal, a Tiszáig! Százezer román gyűlt össze, és hozott e szellemen határozatot. Pop-Cicio Ștefan a tömeghez intézett beszédében azt mondta: „a magyarországi románságot arra kényszerítették, hogy vérei ellen harcoljon.” Vasile Goldiș terjesztette elő a határozati javaslatot, amely kimondta Erdély, Bánát és Magyarország összes románjának Romániával való egyesülését, valamint ideiglenes autonómiát a nagyromán alkotmányozó nemzetgyűlésig; teljes szabadságot az összes Románia területén élő más népeknek, anyanyelvű tanítást és öngazgatást is beleértve. Szólásszabadságot, demokratikus uralmi rendszert, általános, egyenlő, titkos és közvetlen választójogot minden 21. életévét betöltött

férfinak és nőnek; egyesülési, gyülekezési és sajtószabadságot; radikális agrárreformot, a nagybirtokok összeírását és felosztását; a nyugati demokráciákhoz hasonló jogok biztosítását a munkásosztálynak; stb. A gyulafehérvári nagygyűlés üdvözölte az egykori Osztrák–Magyar Monarchia felszabadult népeit, a cseheket és a szlovákokat, a déli szlávokat, a német-osztrákokat, lengyeleket, ruténokat. Üdvözetét küldte Bukovinának, amely már előzőleg „egyesült” Romániával, és háláját fejezte ki az antanthatalmaknak, amelyek „megmentették a civilizációt a barbárságtól”. A gyulafehérvári román nagygyűlés elnökségében, résztvevőinek sorában – ismerjük el! – voltak tiszta szándékú demokraták, sőt szocialisták is, a határozati javaslat több pontja az ő nyomásukra és némileg diplomáciai-taktikai okokból került az ott elfogadott szövegbe. De a bőrünkön már 1919-ben megtapasztaltuk, hogy sovíniszta-nacionalista nyomás mindegyre fokozódott, és a trianoni békekötés után nyílt utat kapott. A demokratikus és önrendelkezési jogokról akkor már alig esett szó. Megadásukat – innen, a ’60-as évekből visszatekintve – csak választások előtti kortesfogásnak, állandóan szereplő, kisebbségi szavazatfogó ravaszkodásnak minősíthetem. (...)

A gyulafehérvári határozatok ismeretében Budapestről olyan kormánydirektíva érkezett Váradra, dr. Ágoston Péter címére, hogy „saját legjobb belátása szerint intézkedjék a közérdek és a béke megóvásának szempontjai szerint”. – Ettől legyél okos, Domokos!

Mintha azt mondanák: „Ha rám hallgatsz, azt teszel, amit akarsz!” Egyébként a gyulafehérvári határozat meghozatalában részt vett szocialisták megpróbálták keresztülvinni a királyi román kormányban az ígéretek megvalósítását, ám december 13-án hatalmas munkásellenes akciókra került sor Bukarestben, melyeknek célja a szocialista mozgalom letörése és a munkásvezetők megfélemlítése volt.

Mindeközben, szénhiány miatt, Váradon újra megszűnt a villamosközlekedés. Mackensen német tábornok, aki Bukarestből elvonult, egy ideig Nagyszebenből irritálta a román próbálkozásokat, Nagyváradra érkezett december első napjaiban, már nem emlékszem, pontosan hányadikán. Ő maga a Park szállóban ütött tanyát, 170 ezer katonája vonult át a városon és a megyén, nyugat felé. A német parancsokság a Reáliskola út 4. szám alatt székelt, eladogatták felszerelési tárgyaikat, járműveiket, tehetős civilek valósággal megrohanták őket. A munkanélküli magánalkalmazottak pedig a

Tartuffe-öt bemutató Szigligeti Színház előtt tüntettek, majd a munkás és nemzeti tanácsok gyűlésein tiltakoztak a tervezett román annexió, a gyulafehérvári határozat területi elcsatolásokra vonatkozó pontjai ellen. Mackensen és a kiárusításban jeleskedő német seregei körülbelül egy hétig voltak Váradon, aztán Győr alá költözött át a tábornok a vezérkarával. Egyébiránt jól éltek, míg itt voltak, ettek, ittak, nőknön fetrengtek, oda se neki, vesztett háború!

(Folytatjuk)

A szöveget gondozta és szerkesztette
SZILÁGYI ALADÁR

SZILÁGYI ALADÁR

Széchenyi István Arad-Hegyalján

Induljunk ki egy mustármagnyi epizódból: 1810 augusztusában az Arad-Hegyalján, Világoson állomásozó Liechtenstein huszárezred ifjú főhadnagya, bizonyos gróf Széchenyi István egyebek mellett arról referál atyjának terjedelmes levélben, hogy... szőlőbirtokos lett a közeli Magyarádon. A mindössze 19 esztendősi fiatalember meglepő érettséggel, részletesen tudósítja gróf Széchenyi Ferencet arról, hogy az „aradi kamara prefektusa a hasztalan heverő területnek, melynek műveléséhez az államnak nem volt ereje, részletekben magánosok közt kiosztását kezdeményezte, s többi közt Széchenyinek is juttatott belőle. Elfogadta s máris több ezer frtnyi nyeresége lehetne rajta, ha tovább adná. De ő ezt nem teszi, barátja, Végh szivességére támaszkodva, ki távollétében a gondozást magára vállalta. Egyelőre pusztá a terület; de be fogják ültetni legjava ménesi veszőkkel, melyeket már megszerzett s csak két évig kell várnia, hogy bő szüret jutalmazza fáradságukat. Különben a magyarádit izlése szerint eleibe teszi a ménesinek, mely nagyon is édes és erős, míg amaz jobban itatja magát, zamatja pedig egyforma.” (Zichy Antal *Széchenyi életrajza* alapján.)

Az ifjú Széchenyi István borászati jártasságát mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a Liechtenstein huszárok Világosról való elvezénylése utáni őszön, az 1811-ben szüretelt ménesi szőlőből remekelt vörös aszú magas cukortartalmával tűnt ki, és fél évszázad elteltével, az 1862-es londoni nemzetközi borversenyen elnyerte a nagydíjat. Bortörténeti szempontból sem érdektelen a levélben említett, hagyományokat törő telepítési kísérlet. Ugyanis éppen a világosi várhegy kimagasló nyúlványa képezi azt a „önológiai borválasztó”-gerincet, amelyiktől délre a vörösborok hazája, a *ménesi borvidék* húzódik, a Maros völgyéig, északra pedig len az ettől sokban eltérő talajtani és mikroklímabeli adottságokkal megáldott *magyarádi borvidék*, fel, a Fehér-Körös mentéig, a fehérborok hona.

SZILÁGYI ALADÁR közíró, szerkesztő (1943, Pankotta). Kolozsvárott tanult filozófiát. Publicista, a Kelet-Nyugat egyik alapítója, később főszerkesztője. Elbeszélései, kritikái, tanulmányai különböző hazai és magyarországi lapokban jelentek meg. Az Erport.ro főmunkatársa, a Várad szerkesztője.

A Széchenyiek számára egyébiránt – éppen az apának köszönhetően – Arad-Hegyalja azelőtt sem volt terra incognita. A költői babérokra vágyó galsai jegyző, *Perecsényi Nagy László* uram több levelet váltott gróf Széchenyi Ferencsel. Klasszicista úrilakjának kapuján könyvküldeményekkel is gyakran bezörgetett a lovas küldönc. Egyaránt foglalkozott a nyelvújítás kérdéseivel, grammatikával, a légi tüneményekkel, a magyarok eredetével, régészettel, topográfiával, megírta Arad vármegye monográfiáját, a klasszikusok lelkes fordítója volt. Egyre-másra küldte cikkeket a *Tudományos Gyűjteménybe*, a *Hazai Tudósításokba*, megszállott levélíróként több levelet váltott *Révay Miklóssal*, *Kazinczy Ferencsel*, *Kultsár Istvánnal*. 1804-ben, mintegy nemzetközi

elismerésként, a *Jénai Mineralógiai Társaság* a tagjává választotta. Talán a személyét illető legnagyobb elégtétel az volt, amidőn *gróf Széchényi Ferenc* utasította a bibliotekáriusát, hogy az általa alapított *Nemzeti Könyvtár* katalógusainak másolatát küldje el Galsára, az *Institutum Nationale* három épülettervével egyetemben. Ferenc grófnak gondja volt arra, hogy ezek a lajstromok minél hamarabb közkinccsé válhassanak. A Nemzeti Múzeumban őrzik mindazoknak a köszönőlevelét, akiket ő bel- és külföldön a múzeumnak ajándékozott nagybecsű könyv- és kéziratgyűjteménye több kötetből álló katalógusával megtisztelt. Külföldi tudósok, uralkodók, maga a római pápa is köztük van, s hazai kitűnőségeink közül például Baróti Szabó Dávid, Báróczi Sándor, Batsányi János, Virág Benedek, Csokonai Vitéz Mihály stb. stb. mellett természetesen saját fiai is részesültek ilyen kitüntetésben. A még gyermekifjú, mindössze 12 esztendőes István így köszönte meg a küldeményt: „Édes kedves Jó Atyám! Noha én gyenge időm miatt nem is érdemlem-meg a szép Magyar Könyvháznak lajstromát és nem is tudhatom meg-ítélni elegendően ennek a betsét: még-is adott az én kegyes Atyám; hogy én is példáját valaha kövessem és édes Hazámnak boldogságát, a mennyire tőlem kitelhet, előre mozdítsam. – Fogok is iparkodni, jól tanulni is, a’ hogy csak lehet, és magamat jóságban gyakorolni, hogy így Édes Atyámnak örömet tsinyálhassak hálaadásul ezért a szép könyvháznak lajstromáért. Édes Jó Attyának – Pesten 26-ik Dec. 1803. – háládatos engedelmes fia Széchényi István, m. p.”

Amikor felkérést kaptam arra, hogy magam is járuljak hozzá valamivel a Nagykárolyban tartandó, Széchényi István alakját idéző megemlékezéshez – miért, miért nem –, ez a jelentéktelennek tűnő magyarádi epizód jutott eszembe indító motívumként a „legnagyobb magyar” hihetetlenül sokszínű és sok helyszínű életpályájából. Hogy egy korhű fordulattal éljek: talán szűkebb hazám, szülőföldem iránti, máiglan lankadatlan lokálpatrióta érzület ragadtatott arra, hogy erre a Magyarád-epizódra – melyről Arad-Hegyalján nagy valószínűséggel senki, Aradon is igen kevesen tudnak – föl hívjam a figyelmet. Az a szándék is munkált bennem, hogy ebből a „mustármagból” kicsíráztassam és kilomboztassam Széchényinek azt a már ifjúkorában formálódott, a későbbiekben még intenzívebben megmutatkozó erényét, hogy bármihez „hozzányúlt”, értsd: bármit hallott, látott,

tapasztalt, olvasott, abból ismeret-Midászként tudást varázsolt, s az így begyűjtött aranyismereteket a későbbiekben, gyakorlatban is igyekezett hasznosítani. Nos, így volt ez a borászat-szőlészet esetében is. Bár sajnos arról nincs tudomásom, hogy mi lett a magyarádi Széchényi-birtok sorsa, termőre fordultak-e rajta a „ménesi vesszők”, de fentebb említett leveléből, a későbbiekből, illetve utazási feljegyzéseiből kiderül, hogy mértékkel bár, de kedvelte a borítalt, az is, hogy itthon és külhonban hol, mikor, mit kortyolgatott a javából. A leendő nemzetgazdász-politikus már Arad-Hegyalján mutogatta az oroszlánkörmeit – nem csoda, hogy szinte elsőként ismerte fel a hazai borászat helyzetét, nehézségeit, és építette föl fejlesztési irányait. „A’ mennyire én a’ dologhoz értek – jegyezte fel szicíliai körútja során – azt gondolom: hogy Sopronyi, Károliczi, tán Badacsonyi is, de kivált Hegyaljai boraink alkalmasok volnának azon bánásmódra, melly szerint Madire, Oporto, Marsalla s több efféle borok készítettnek, mellyekbe, mint tudva van, égettbor kevertetik.”

A magyar nemzet első marketing-szemléletű férfiúja a magyar bor külföldi forgalmazásának három fő akadályát emelte ki: a rossz palackozást az ehhez kapcsolódó nehézkes szállítással, a különféle csalásokat és manipulációkat, valamint a hazai fajták rendszerezésének hiányát. A *Hitelben* és főleg a *Válaszban* valóságos nemzeti borstratégiát fektetett le. Egyebek mellett az általa javasolt és létrehozott *Nemzeti Casino* intézmé-

nye mellett a magyar borművesek legkiválóbb boraiból egyfajta látványpincészetet tervezett a külföldi kereskedők számára. Ebben a pincében nagyobb tételben vásárolni nem lehetett volna, inkább belfogyasztásra és kóstolásra kínáltak volna a több tízezer palackot az érdeklődő külföldieknek. 1828-ban a hazai bortermelés emelésére a Nemzeti Casino pályázatot hirdetett. A Casino pincészetét végül nem sikerült nemzeti mintapincészetté, a magyar kivitel zászlóshajójává emelni. Széchenyi István azonban újabb és újabb ötletekkel kívánta serkenteni a kereskedést. A kudarcok ellenére élete utolsó napjáig foglalkozott a magyar borral. Végrendeleletében díszserleget ajánlott fel a kaszinónak, amelybe minden esztendőben a legjobbnak választott magyar bort kell tölteni, és a serleg az ő „emlékére évenként üríttessék”.

1857-ben Béla fiához címzett, szemrehányó hangütésű intelmeiben valóságos kötelességként szabta meg a gazdálkodást: „Hányszor a lelkedre kötöttem, hogy foglalkozzál bortermeléssel. Beszélhettem, ameddig jólesett, Te azonban hallgattál, és nem tettél érdemben 'semmit'. A borügyben, amint már említettem, hasonlóképpen, amit tettél nem különben annyi, mint semmi! (...) ? Pedig csak Te fogod élvezni a tervezett vállalat nyereségét, én bizonyosan nem; mert mire gyümölcsöt hoz, már régen a föld alatt leszek.”

Egyébként Széchenyi Bélára végül hatott az intelleum, hiszen alig egy esztendővel az atyai feddés megtörténte után sietett öccsével, Ödönnel szőlészeti-borászati ismeretek szerzése végett éppen Arad-Hegyaljára látogatni, *Lóczy Sándor* határbiztos ópálosi szőlőbirtokára, a ménesi borok honába. Ott ismerkedett meg vendéglátójuk élénk eszű fiával, Lajos-sal, s ez a kapcsolat – miután *Lóczy Lajos* a zürichi egyetemen legmagasabb fokon geológussá képezte magát – a magyar és a nemzetközi tudományosság számára rendkívül jelentős és eredményes férfinbarátsággá fejlődött. A fiatal tudós visszaemlékezése szerint „Béla és Ödön grófok (...) Orsován, Báziaon, Temesváron át, Szeged, Debrecen érintésével közgazdasági körúton voltak. A bornagykereskedés ügye a külföldi kivitel szempontjából foglalkoztatta őket. Ekkor az én szülői házam Ópáloson, Aradhegyalján, mely egy jóhírű nagyobb szőlőben állott, vendégül látta Széchenyi Bélát; bezzeg akkor sem ő, sem szülőim nem sejtették,

hogy 19 év múlva az ott hancurozó 9 éves fiúcska a nagy Széchenyi István fiával egykor szorosabb viszonyba kerül.” Köztudott, hogy a nagy tudományú Lóczy Lajos 1877. november 1-től 1880. május 1-ig részt vett gróf Széchenyi Béla kelet-ázsiai expedíciójában. A két és fél év alatt gyűjtött hatalmas anyagból készített monográfiája alapozta meg Belső-Ázsia és Nyugat-Kína geomorfológiai kutatását, ebben írta le elsőként a Himalája tektonikáját, valamint a Transzhimalája vonulatot.

De hadd térjünk vissza még néhány gondolat erejéig 1810-be, Arad-Hegyaljára. Széchenyi főhadnagy és ifjú tisztársai számára a várromokkal ékes, romantikus táj a szépsége ellenére nem volt ideális környezet. Atyjának küldött beszámolóí szerint „Világosan aránylag legrosszabb dolga volt; főleg kezdetben. Szállásaik, istállóik már rosszabbak alig lehetnének. Szobája, mely a jobbak közül való, mintegy másfél négyszögölnyi térfogatú, minden bútortól nélkül, istállója egy bedőlt félszer. Az oláh lakosok oly műveletlenek, hogy bár csinos földjeik után semmi jövedelmök nincs, s ha van is, nem tudják annak hasznát venni. Egész éven át beérik egy-egy darab juhsajttal és kenyérrel, főzni nem tudnak, legfőbb csemegéjük a mamaliga; s a szegény katona is, tiszt vagy közlegény, ezzel kénytelen beérni. Jóraivaló korcsma sincs, hol drága pénzért is kapnának valamit, s így magok főznek otthon magoknak; sokan megbetegesznek: ő maga egészséges s jó étvágygyal van megáldva, a nagy fáradoalmak után

nem is von meg magától semmit. Bajtársain is segít, a hol lehet; de mindez sok pénzbe kerül. (...) Az első kedvetlen benyomás elmúltával a szép vidék és kedves környezet, jó levegő és víz, tán még jó bor is, csakhamar kibékítették, sőt egészen megnyerték rokonszenvét. Edelsbacher alispán előkelő házában neki és bajtársainak jó napjaik voltak. Jobb szállást kapott, istállóját pedig, sajátkezűleg is segédkezve, alkalmassá tette. Bohusék s a többi urak birtokain vadászatok rendeztetek, melyek vígan folytak le, egy alkalommal négy őz közül egyet Széchenyi ejtett el.”

Következő levelében számol be a – már általam indításként említett – szőlőbirtok-szerzési epizódról. Hogy ez a Magyarád mennyire nem lehetett megvetendő hely, arra nézvést hadd idézzem bizonyos Jókai Mór nevű riporter elődömet, aki közel fél évszázaddal később forgolódott erre felé. A *Megyér* törzs népe által megült, oklevelekben először 1202-ben említett falu egyik udvarháznyi kolnájában álló hétig múlatta az időt: „Hét napot töltöttünk a híres Magyaráton, ahová a szüret alatt Arad megye szépe, java fel szokott gyülekezni s a régi jó idők mintájára barátságosan mulatni – lelkesedett Jókai. – Valaha híres ünnepélyek voltak a magyarági szüret napjai; ez volt a gyűlhelye a főrendnek és középosztálynak, mellyet sehol olly egyetértő barátságban összeolvadtan látni nem lehet, mint itten.”

Nos, Széchenyi Istvánnak kedvelt foglalatossága volt a levélírás, közel 3000 levele maradt fenn. Világosan keltezett levelei – akár későbbi levélküldeményei, avagy 1820-tól rendszeresen vezetett naplója, úti feljegyzései – nem csupán pályájá-

nak hétköznapi epizódjairól avagy sorsfordító eseményeiről kínálnak bővizű forrást, hanem a szövegek kor- és helyrajza, a bennük felvillanott személyiségek, fontos vagy kevésbé jelentős szereplők felsorakoztatása révén nélkülözhetetlen adalékokkal szolgálnak a reformkor társadalmáról.

Ha valaki – egy monográfusi ambíciókkal megáldott/megátkozott kutató – venné magának a fáradságot, és a rendelkezésére álló, könyvtárnyi Széchenyi-irodalomból és dokumentációból kiírná, hogy a „legnagyobb magyar” az életpályája során ki mindenkivel ismerkedett meg, ki mindenkivel találkozott, levelezett, tárgyalt, vitázott, ki mindenkivel mulatta az időt, az így összeállított Széchenyi relációjú „Ki, kicsodának”, „archontológiai névjegyzéknek”, meggyőződésem szerint, több tízezer nevet kellene tartalmaznia!...

(A Magyar Újságírók Romániai Egyesülete által 2016. szeptember 22-én, Nagykárolyban tartott rendezvényen elhangzott előadás szerkesztett változata)

PÉTER I. ZOLTÁN

Ady Endre váradi újságíró első külföldi útja

Kultúra

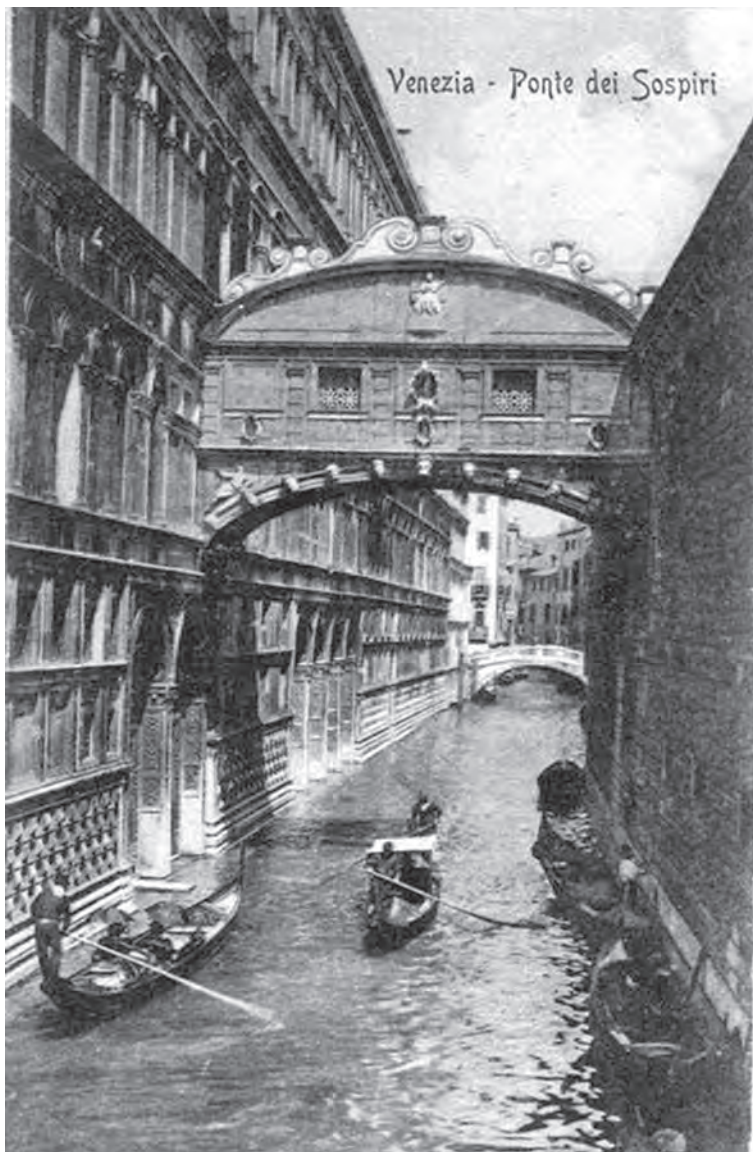
Ady minden bíráló nyilatkozata ellenére a Szigligeti Társaság 1903. február 27-én neki ítélte oda a Pálfi Antal-féle 200 koronás pályadíjat, amellyel a legkiválóbb nagyváradi újságírót tüntették ki. A másnapi *Nagyváradi Napló* ismertette az eseményt: „Nekünk igaz örömünkre és büszkeségünkre szolgál, hogy a mi műhelyünk becézve szeretett munkása, Ady Endre nyerte el egyhangúlag a kitüntető és egyben buzdító pályadíjat. Hisszük azonban, hogy osztoznak a mi örömünkben mindazok, akik az Ady Endre izzó tehetségét, magvas és tartalmas írásait eddig is érdeme szerint becsülték. És örvendenek az ő dicsőségének az összes hírlapíró kollégák, akik megannyi érdemes munká-

PÉTER I. ZOLTÁN Podmaniczky-díjas helytörténész, újságíró (1949, Nagyvárad). 1991–2009 között a *Bihari Napló* munkatársa. A *Budapesti Műszaki Egyetem* műemlékvédő szakmérnöki karán tanult. 1992-től számos helytörténeti és irodalomtörténeti könyve jelent meg.

Velence, Lido Ady korában

sai a nagyváradi sajtónak és őszinte szeretettel és meggyőződéssel ítélték őt maguk között a legérdemesebbnek. Szeretnők ezt a nekünk nagyszerű alkalmat felhasználni arra, hogy többet is mondjunk Ady Endréről, de hogy szívünk szerint rajzolhassuk meg az ő talentumának fényességét, tartalmát és értékét, azt tiltja az a benső viszony, melyben vele éppen a lap kötelékében állunk. Beszélni fog helyettünk – reméljük – az ő ezután kifejtendő írói és hírlapírói munkássága, mely egyben legszebben fogja igazolni

A velencei Sóhajok hídjá

a bíráló bizottság mai döntésének helyességét...”

A pályadíjat odaítélő bizottságban dr. Bodor Károly főtktár elnökletével jeles újságírók, tollforgatók vettek részt: Hegyesi Márton, dr. Várady Zsigmond, dr. Adorján Ármin, dr. Kurländer Ede, Sas Ede, Fehér Dezső és Halász Lajos, s egyhangúlag döntöttek Ady mellett. Még Hegyesi Márton is, akit – Hegedüs Nándor szerint – Ady előzőleg hírlapíróként megtámadott.

A Pálfi-díj jelentősége nem az elnyert és hamar elköltött pályadíjban, hanem abban állt, hogy Ady igazolni látta benne választásának helyességét, azt, hogy újságíró lett. Büszkén tett hitet újságírói hivatása mellett a *Nagyváradi Napló* 1903. március 1-i számában megjelent *Levél az apámhoz* című írásában:

Hogy jó lett volna, édesapám, központi szolgabíróvá választódní Zilahon, kivirágoztatni a hét szilvafát, s becsületet szerezni az elkoldusodott diósadi Adyoknak?... Bizony talán jó lett volna. Sohse nyeltél volna keserűen a nagyob-bik fiadra gondolva, kit haza, a kis fehér házba csak a megveszekedett idegei kergetnek olykor, s aki úgy érzi az érmindszenti nyugodalomban, hogy megölte az életét, bolondokat mível, mert künn a sokadalomban harcok, tépelődések, gondolatok és kínok között bomlasztja, veszejt el magát. Úgy van, úgy van! Barátkozom az öreg akácfával, kinézek a rétre, becsalom a mélységes csöndességet a szívembe, beleolvadok a csöndes gondolatlan vegetálásba, sza-

*golom az isteni, a csíráztató, a nagy erejű földet, és olyan semmi-
vé, a nagy semminek (vagy a nagy mindennek?) olyan kicsike
rabszolga-pehelyévé válok, mint Mouret abbé a nagy tenyésző
kertben... Egy napig... Te tudod édesapám, hogy csak egy napig...
Aztán rés törik a nagy kerten... Besüt a nap, bezúg a lárma,*

Ady Endre nagyváradai képe

*bezsong a lelkembe az élet, s én rohanok
tőletek el, vissza... Úgy érzem agyon-
nyom a csönd, darabokra bomlik a tes-
tem, elrohad a tudóm, ha nem szaladok
a zajba, ha nem csapok össze valakivel,
ha harsogva nem kiabálok én is bele a
nagyvilági lármába... És te meg az
anyám ilyenkor újra elsirattok... És jaj,
talán igazatok van...*

*Ez, ez. Amivel most is karcolok. A
penna. Mít akar ez a rongyos, acél-
hegyű kis diabólus? Miért csal el a nyu-
godalomból annyi és annyi békés két-
lábúnak készülő jámbort? Miért kenyér
és grádusokra emelő eszköz az egyiknek,
s miért üző démon, szent örület, már-
tírium a másnak?... Heine Henrikkel
szeretnék válaszolni neked édesapám,
de ez a néhai ember zsidó volt, s ti mos-
tanában ott a kis falukban és itt a nagy
városokban kezditek a zsidót nagyon
nem szeretni. Ő szólt vala a szentlélek
lovagjairól, a misszió boldog bolond-
jairól és az emberiség boldogtalan
szükségeseiről. Ma már azonban, édes-
apám nem divatos ez a Heine. Azok az
urak ma, akikről ő végrendeletében sem
feledkezett meg. A szentlélek lovagjait
pedig magyar agrárius nyelven zsidó
skriblereknek nevezik manapság...*

*Hát mik vagyunk most? Néha és a napi
világban cinikus fáradtak, a tekintélye-
ket már nem is rombolók, csak hanya-
gul leköpködők. Fáradt olimpuszi iste-
nek és kiközösített, magasról lenézett
páriák... Vagyunk nagyon sokszor
komédiások. Alkuvóbbak a lócsiszárnál
s hajlékonyabbak a nádnál... Addig...
Addig, míg nem int, nem hív a gyilkos,
az acélhegyű ördög... Az istenes ördög...
És akkor csupa hit a világ, csupa sze-*

relmes lángra érdemesség az élet. És ilyenkor beleverjük, belekorbácsoljuk nyomorult testünket, összetépett idegeinket e nagy szerelembe. A jobb életért, a becsületesebb világért, az előretörésért, a világosságért s a fantomok legfantomabbjéért, legbolondabbjéért és a legszebbjéért, az igazságért... Ilyenek vagyunk és ezek vagyunk mi szentlélek lovagjai, fáradt, cinikus legények, zsidó skriblerek. És nem belőlünk lesznek a képviselők, a miniszterek, kormányzó nagyurak, de azokból akik a mi vérünk árán s a mi arcunkat csak maszkolva, a mi tollunkat megbecstelenítve, a mi szent örületeinket meg nem értve törtetnek előre... Mi maradunk, akik voltunk, míg összetépvé le nem roskadunk akkor is a hitben, hogy az emberek, a bennünket lenézők és a bennünk reménykedők megváltásán dolgozunk...

Olvadni fogod, édesapám, hogy száz forintot kapok. Summának nem summa. Ennek az én fajtámnak több a hiányzó öt forint, mint a meglévő kétszáz. Az összegyűlt adósság enyhítődik, avagy pár napi pihenésre el lehet menni Veneziába avagy Abbáziába, hova olyan könnyen mehet hetekre sok dologtalan, gazdag ostoba. De lásd édesapám, mégis nagy summa ez. Nem az enyém. A fajtámé és a fajtám nagy vérverejtkezésének eredményéé. Meglátták az újságírókat. Megérezték a lázat, s megértették a lelkét... Mintha e kicsiség is azt mutatná, hogy korrigálódik az élet, s hogy a mi küzdő örültségünkben rendszer van, s ez a bolondság bölcs bolondság... Teremnek Pálfi Antalok. Belátók. Vékonyan sávolódik immár az eljövendő világos élet fénye. A diabólus urabb rajtam, mint valaha. Az életnek, tökéletesülésnek hite, szerelme nagyobb. Sohse gyűlöltem, szerettem jobban, mint most... Édesapám, a fiadat nem kell okvetlenül siratnod már, mert jobban hisz magában s az életben, mint valaha!...

ADY ENDRE

Ebben a levélben nem is a százforint a fontos – állapította meg Antal Sándor –, hanem az, ami nincs is benne kiírva. Hogy Ady első lett. Egy testület, amellyel hadilábon állott, hivatalosan elismerte, hogy ő, Ady Endre a legjobb, a legelső újságíró. Voltak neki már bajnokságai az ital és szerelem terén, de ezekről csak az éjszaka barátságos társadalma tudott. Ő maga nem szokott róla beszélni, de nem esett neki rosszul, ha mások alkalomadtán szóba hozták. Most egy egész város, talán az egész ország nyilvánossága előtt jut elsőséghez. Első alkalom, hogy a lebecsült fiú elégtételhez

jut a kemény apával szemben, akinek elismerését hiába áhítja.

Egyébként a Pálfi pályadíj 100 forintjából Ady 1903. március 10-től egy hétre Velencébe utazott. Igaz, nem kis bonyodalom után. Annak ellenére, hogy a 100 forint (200 korona) tekintélyes összeg volt, amelyből akár egy hónapig is kényelmesen meg lehetett élni, Ady mégis kölcsönre szorult, mert márciusra már jócskán költhetett belőle. Dr. Adorján Emil váradai ügyvéd barátjához fordult levélben március 7-én, aki máskor is kiségette kisebb-nagyobb kölcsönökkel. A kért 15 forintnyi kölcsönt megkapta és március első hetét követően el is utazott.

Velencében, a Lidón

A *Nagyváradai Napló* 1903. március 10-i számának *Személyi hírek* rovatában azt közölték, hogy „Ady Endre a *Nagyváradai Napló* felelős szerkesztője Velencébe utazott”. Váradot már március 7-én, esetleg másnap hajnalban elhagyhatta, ugyanis március 8-án a bécsi színházban megtekintette a *Cigánybáró* délutáni előadását. Alig nyolc napot volt távol Nagyváradtól, hiszen a *Nagyváradai Napló* március 18-i számában a személyi hírek között már az olvasható, hogy Ady Endre felelős szerkesztő olaszországi útjából hazaérkezett.

Hogy milyen élményekkel, benyomásokkal érkezett haza? Erre a március 22-én megjelent tárcája adhatja meg a választ. Ebből következik néhány

részlet: Venezia... Aranyos hajnalfényben láttam meg először álmos szemekkel kandítva ki „Hegedüs Sándor” hálókabinjának kerek üvegjén. Legelőször a temetőt láttam. És én a búcsúpercig e temetőn keresztül néztem Veneziát. Pedig kábítgattam, stimmolttam a lelkem. [...] Pár óra múltán a Márkus templomot, a büszke dogepalotát és a királyi palotát láttam. És vártam: mikor fogok már megihletődni. A sóhajok hídja előtt mellettem könnyezett két sovány angol missz, néhány német plébános, egy öreg magyar pár s néhány tiroli néni. Én azonban csak a dohot éreztem, és elrohantam. [...] Én őszintén bevallom azt, amit sokan nem mernek. Engem nem érdekel a múlt, elkerülnek az ellágyulások. Istenem, Venezia engem talán húsz éves koromban sem gerjesztett volna dalra. Búzt, dohot szagoltam, csalást, fals színeket láttam. [...] Erős érzésem egyetlenegy volt a Lidón. Itt már a

Ády Lőrinc, a költő édesapja

modern élet láza csapott felém, s itt tenger a tenger, nem laguna. A ruganyos fővényről be akartam vetni magam a lágy habokba. És fantáziám júliusi napot varázsolt, fürdő, bécsi, budapesti szépekkel. Modern csillogó életet. Tíz lépésre tőlem két nő hempergett a meleg homokban. Nem sajnálták a ruhájukat, kalapjukat. Ezek is korán jöttek, mint én, s ezeknek is a Lidó kell és nem Velençe. [...] Ha a tenger nem kárpótol, ha véletlenül gőzösön jövök ide, a fejem töröm be dühömben, mert elhittem, hogy nekem érdemes Velençebe jönni. Oh Byron, Heine, Radó Antal, Sas Ede költőtársaim, mi egészségesek voltatok ti, kik Veneziában ellágyultatok. Vissza Nagyváradra, a Feniceből a Szigligetibe, a Floriánból a Royalba... [...] Csak a tenger nagy önmagában is. A tenger az egyetlen. Ezen el tudnék ringani örökre. Ez lebírja az én idegeimet. [...] De mert csak a tenger úr rajtam, dühösen rázom le ezt az egy urat is. Vágtass vasparipa vissza velem. Vágyom a kicsinyes zajba, benne lenni minden csöppjében, viaskodni, kopni. És bocsáttassék meg nekem, ha a héten még a tengeren kalandoztam s onnan hoztam színeket és hangokat e vonal alatt lévő hasábokra. Tovább már nem lesz így. Nem akarom. Leszek e lármás mindennapi élet hajkorászója, utcagyereke, mert az élet ez. Azaz: én csak ebben az életben tudok maradni... Addio mare, addio Venezia. Úgy hiszem, én már nem írok többé verseket...

De bizony írt ő még verseket, ha egy ideig folytatódott is számára a váradi újságíró robot, mígnem ugyanezen év őszén végleg nem szakított Fehér Dezső lapjával és Nagyváraddal...

TÓTH HAJNAL

A világ meséje

Weiss István fotóköltészetéről

A Nagyváradról elszármazott, Frankfurtban élő Weiss István fotóművész alkotásaiból nyílt kiállítás június közepén a nagyváradi várban lévő Fotótörténeti Múzeumban, az Euro Foto Art Egyesület szervezésében. Az esemény premiernek számított, mert a *Fabula mundi* című tárlat képei első ízben Váradon lettek kiállítva. A 117 színes fotográfiából álló anyag három részre osztható, ugyanis a következő három szépirodalmi mű ihlette az alkotásokat: Publius Ovidius Naso: *Átváltozások (Metamorphoses)*; Dante Alighieri: *Isteni színjáték*; Marcel Proust: *Az eltűnt idő nyomában*. A vizuális koncepció kidolgozásában sokat segített Jank Ildikó festőművész.

Mindegyik kép olyan, akár egy-egy festmény. Üzenetekkel, szimbólumokkal, poézissal, misztikummal, vizuális filozófiával a lét értelméről, rejtelméről. Látnivaló és mondandó van bőségesen: Jóról és Rosszról, átlényegülésekről, emberarcú démonokról, az Idő maszkját viselő angyalokról, „céda vágyról”, zsebkendőnyi mennyországról, a pokol tornácáról, a megtisztulás kacskaringós ösvényéről. És mindez „az eltűnt idő nyomában”.

A neves fotóművész elsősorban a színházi és bábszínházi produkciókról, valamint különféle rock- és beatkoncertekről (például a Metropol Group együttes fellépéseiről) készített fényképeiről ismert Váradon. Legutóbb 2006 júliusában volt egyéni tárlata a Körös-parti városban, a Tibor Ernő Galériában. A Szigligeti Társulat egykori fotóművészeinek *Ki látott engem?* elnevezésű egyéni kiállításán azoknak az előadásoknak a képeit lehetett megtekinteni, melyeket Szabó József (Ódzsa), a teátrum egykori rendezője vitt színre, s amelyek pár évtizede nagy sikert arattak. Az akkori vernisszázson jelen volt a fotográfus is, s úgy konferálták fel őt, mint „a színház ama korszakának legavatottabb ismerőjét és krónikását”.

Ezúttal nem a színház, nem a zene ihlette meg, hanem három irodalmi mű, melyek különlegesen nagy hatással

TÓTH HAJNAL újságíró, szerkesztő (1971, Nagyváradi). Szülővárosában érettségizett, újságírói tanulmányokat folytatott, majd a PKE szociológia szakán diplomázott (2007). Előbb a Bihari Napló riportere, szerkesztője, majd a nagyváradi Reggeli Újság napilap munkatársa. 2014 májusától a Várad folyóirat kulturális rovatának szerkesztője.

voltak reá. A fotóművész megfogalmazta gondolatait a művészetekről, és írását eljuttatta a szervezőkhöz. Eszerint: „A fotóművészetéről nincs külön véleményem, csak a művészetéről mint egészről. Minden, ami az emberért van, az jó művészet, és minden, ami emberellenes, ami dicsőíti a torzítást vagy cinikusan lenézi az embert, az rossz művészet. Természetesen minden stílusban, irányzatban szükséges egy magas szakmai tudás. Ez a tudás mindennek az előfeltétele. Csak ezután lehet eldönteni, hogy milyen művészetéről beszélünk. Manapság Európában nagyon értékes hozzá, hogy a tudás hiányát mint önálló, eredeti kifejezési formát prezentálják, és aki a legcsekélyebb

formában kételkedni mer, boldog lehet, ha egy lekicsinylő mosollyal megússza. Európa művészetileg – a jó művészetet gondolom – keletre költözött. Budapestre, Bukarestbe, Szentpétervárra... és Nagyváradra. A költő szavával: '...köszönöm a városnak, hogy felnevelt...' És köszönöm ezt a kiállítást. Egyetlen üzenetem van: ne engedjétek, hogy becsapjanak benneteket, csak azt csináljátok, amit a lelketek követel tőletek. Nagy kincs a tiszta lelkiismeret."

A kiállításmegnyitón Tóth István, az Euro Foto Art Egyesület és a Tavirózsa Fotóklub elnöke beszélt Weiss István életútjáról, munkásságáról. Visszaemlékezett arra, hogy jó negyven éve ismerte meg őt. „Az Astoriában különleges fotóművészeti tárlata volt Weissnek és Erbsz Tibornak [utóbbi el is jött a régi fotós cimborá, pályatárs mostani kiállítására is – szerk. megj.]. Gond volt akkoriban még a megfelelő filmek beszerzése is, és nagy dolognak számított akkortájt egy kár-

tyalap nagyságú kép felnagyítása. Nos, Weiss Pista és Erbsz Tibi képei meghaladták az egy métert. Pistának az alkotásai művészi mérföldkövet jelentettek a fotográfiában. Weiss István mély tartalmú és -érzelmű fotókat készített. Mindegyik képe egy-egy novella, történet. Sokat tanultam tőle művészi felfogásról, látásmódról, kivitelezésről. Nem mellesleg egyik alapítója volt a Tavirózsa Fotóklubnak. Itt, a Fotótörténeti Múzeumban megtalálható az első jegyzőkönyv, rajta látható az ő aláírása is. Annak idején az analóg technikával is nagyszerűen tudott bánni. Most pedig megmutatja, hogy a digitális fotózás-

A kompozíciók monumentalitása, különlegessége „kicsiben” is lenyűgöző. Az alkotások albumba kíváncsoznak talán

ban rejlő megannyi lehetőséget is remekül használja. Átérti, mi mindent adhat az új technika. Pénzhiány miatt nem tudtuk egészen nagyra, monumentálisra nagyíttatni a képeket, pedig érdemes lett volna, hiszen sok-sok tónus, aprócska részlet, figura stb. található mindegyikben. Együtt örülhetünk most ennek a kiállításnak. Csodálatos ajándék ez a városnak.”

Ramona Novicov műkritikus hangsúlyozta: Weiss István új szellemiséget hozott a váradi vizuális művészetbe. Az alkotásokat méltatva szólt arról is, hogy mi mindenről mesélnek ezek a motívumok, ábrázolások: az elveszített édenkertről és az idilli idők utáni vágyakozásról, nosztalgjáról, az idő fogságában való vergődésről és a prousti mélabús emlékidézésről az ízek, zamatok által, az emberi élet ama tragikumáról, hogy nem lehet visszatérni időben és térben. Megkapóan mesél minderről a fotográfus és segítője, a festőművész.

Weiss István pedig ekként írt *A világ meséjéről*: „Mi köti össze Ovidius *Metamorfózisát*, Dante *Isteni színjátékát* és Proust *Az eltűnt idők nyomában* regényét? Karlheinz Stierle irodalomtörténész szerint az elbeszélés, a mesélés során mindhárom mű el akart jutni a lehetőségek határához. Mindhárom mű egyetemes világfelfogású, és szinte túlszárnyalják egymást. Nietzsche szerint a két elsőként említett irodalmi alkotást 'a világ meséjének' lehet nevezni. Ellentétben más művekkel, ezek az alkotások nem elégszenek meg

A Fabula mundi vernisszázsán

a részletekkel, hanem a felülmúlhatatlanság igényével íródtak. Mindhárom írásmű szinte meg akarja állítani az időt és felépíti az idő katedrálisát. Ez az irodalmi előzmény. Úgy gondoltam, érdekes volna, habár nagyon nagy kihívás, megpróbálni teljesen ösztönösen képekké formálni az írott szöveget, vagyis megalkotni a művek képi parafrázisát, átértelmezését. Ez nem illusztráció, mert nem aláhúzok képileg vagy kiemelek, hanem a gondolatok alakulnak át képekké. Ez is egyfajta metamorfózis, tehát zárult a kör, a három mű és középen a képi megfogalmazás. Senki ne kérjen tőlem számon semmit, a kegyelem állapotába kerültem, életem folyamán nagyon ritkán, a lelkem és a tudatalattim működött, és én hagytam sodorni magam az emberi génusz végtelen folyamatától. Megáldott a sors és az élet egy olyan segítőtárral Jank Ildikó személyében, aki a legelképezhetőbb kívánságaimat is képzőművészeti formába öntötte, inkább varázsolta. És a kislánya, az akkor kilencéves Goldie lett a Dante-parafrázis Beatricéje. Köztudott, hogy Dante nagy szerelmét, Beatricét kilencévesen ismerte meg, és összesen kétszer találkozott vele. Előfordulhat, hogy Beatrice érdeme, hogy létrejött az Isteni Mű, a modern olasz nyelv alapja. A képek tehát meglettek, és én nem tehetek róla. Talán még annyit: soha ilyen gyors nem voltam, és soha nem volt ilyen könnyű a lelkem. A *Fabula mundi* létrejötténél csak egy eszköz voltam, én voltam az ecset, de nem a kéz. Az valaki más keze volt. Köszönöm neki.”

TÓTH GÁBOR

Egy megkésett Kodály-zsoltár nyomán

Kritika

Május 27-én, 1923-as keletkezése óta, mindösszesen másodszor hangzott el Nagyváradon Kodály Zoltán tenorra, ének-karra és zenekarra írott műve, a *Psalmus Hungaricus*, tekintettel a szerző halálának 50. évfordulójára. A kezdeményezés és kivitelezés a Nagyvárad Állami Filharmóniáé volt ismét, akárcsak majdnem pontosan 12 évvel ezelőtt, 2005. május 19-én. Most Gheorghe Costin karmester fogadta el a felkérést a hangverseny vezénylésére, annak idején, a váradai premierre Berkesi Sándor. Röviden ezek a tények.

Mielőtt a *Psalmus* előadásainak váradai, illetve hazai vonatkozásaira kitérnék, illik egy műértékelésre és némi történeti kitekintőre elkanyarodni.

Az 55. zsoltár reformáció korabeli, Kecskeméti Vég Mihály magyar fordítását alapul vevő *Psalmus Hungaricus* (a továbbiakban az egyszerűség kedvéért csak *Psalmus*) a századok tragédiáitól megtépázott magyar nép, de egyben az egyetemes emberiség szenvedéstörténete. Reflektorfényvel világít rá a magyar sorstragédia 1920-as éveiben egy örök aktualitásra: a bibliai idők emberének kétségbeesett fohásza ugyanaz, mint a jelenkor álságosságai és hazugságai között vergődő, igazságkereső ember égbekiáltása. De nem értelmetlenül, mert a mű egyben útmutató emberi tartáshoz, reményhez és igaz hithez, hiszen ez a végkicsengése is. A „nagy nyavalyájában” ellenségeivel perlekedő ember keserves sóhaja, imája végén a feltétel nélküli hit ereje, az igazak felemelkedésének képe bontakozik ki.

A szakmai közvélemény egybehangzó a tekintetben, hogy a *Psalmus* egyben Kodály alkotóművészetének, illetve a teljes magyar zeneirodalom történetének egyik legjelentősebb fordulópontja, az oratorikus műfaj addigi szintézisértékű csúcsa. Egyúttal a szerző első ilyen méretű énekkari-zenekari apparátust felvonultató nagyszabású műve, hihetetlenül sokrétű zenei anyaggal.

Tóth Gábor (1979, Nagyvárad) a Kolozsvári Zeneakadémián diplomázott 2004-ben, hét évig volt a Nagyvárad Állami Filharmónia művészeti titkára, öt éven át a Reggeli Újság külső munkatársa, zenei tudósítója, majd egy évig belső munkatársa.

Az 1920-as évek eleje nem volt felhőtlen a lassan negyvenedik évéhez közeledő Kodály életében sem. Népevelő erőfeszítésének közmegebecsülése, hogy a közönséghez közelebb hozza minden művészi módon a népzene által hordozott ősi rétegek értékeit, mintha még mindig túl sokat váratott volna magára. Ráadásul oktalan fegyelmi eljárás indult ellene a korábbi rendszerben betöltött funkciója miatt. Kodály az 1917–18-as tanévben saját zeneszerzői osztályt indított a Zeneakadémián, 1919-ben aligazgatóvá nevezték ki, s ezt a pozícióját a Tanácsköztársaság idején is megtartotta, ezért a rendszer bukása után két évre „szabadságolták”, gyakorlatilag 1921 őszéig kitiltották a főiskoláról. De ő növendékeit továbbra is fogadta otthonában. Minden bizonnyal gyűlt is benne a politika és a meg nem értés miatti keserűség.

1923 januárjában Kodály még ezt nyilatkozta: „Nem írok semmit. (...) Azután talán nincs is szükség új kompozíciókra. Hiszen a közönség a már megírtat sem bírta megemészteni és szinte menekül onnan, hol valami újdonsággal fenyegetik. (...) És azután a mindennapi élet anyagi gondjai. Hiszen az ember minden idejét igénybe veszi az, hogy a legszükségesebbeket előteremtse. Kinek marad akkor még ideje az olyan úri passzióra, mint a komponálás?” – ugye ez ismerős lehet a mai alkotóművészek számára is...

Aztán 1923 tavasza körül érkezik a felkérés: Pest-Buda egyesítésének 50. évfordulója alkalmából művet rendelnek tőle, ahogy Bartóktól és Dohnányitól is.

Élete mélypontjának körülményeit tekintve nem csoda, hogy Kodály a „Könyörgés hamis atyafiak ellen. Vigasztalódás Istenben” című zsoltár felé fordul, ugyanakkor nemcsak emberi és művészi hivatástudatában sejlik fel előtte egy új áttörési lehetőség, de szakmailag is látja, most valami újat, valami egészen nagyot alkothat.

A *Psalmus* ősbemutatójára 1923. november 19-én kerül sor a Vigadóban, a Budapesti Filharmóniai Társaság zenekarát Dohnányi Ernő vezeti, a műsoron szerepel továbbá Bartók *Táncszvitje* és Dohnányi *Ünnepi nyitánya* is.

Tóth Aladár, az ekkor 25 esztendőes Kodály-tanítvány a *Nyugat* 1923. december eleji számában *Modern zene Budapesten* címmel még rendesen elmarasztalja a Budapesti Filharmóniai Társaságot: „(...) nálunk csak elszórtan, sablonos műsor-számok közé gondosan elrejtve jelennek meg a modern szerzők nevei s rendesen azok sem a legsúlyosabb, legreprezentálabb nevek. Legnagyobb mulasztás ezen a téren kétségkívül a Filharmóniai Társaságot terheli, mely mintha csak szándékosan riasztaná közönségét a »modernektől«, műsorán a jelenkori zeneszerzőknek szorított kis helyet, csupa harmad vagy ha úgy tetszik huszadrendű komponista munkáival tölti be. Bérleti hangversenyein már évek óta nem szerepelt Bartók, Kodály (...)”.

Majd, a *Nyugat* következő, 24. számában ugyanez a Tóth Aladár egy rendkívül alapos szakmai elemzés hasábjain szárnyaló lelkesedéssel ír az „55. zsoltárról” – a *Psalmus*

bemutatóján még nem alakult ki a mű későbbi, végleges címe, az ún. *Psalmus Hungaricus* (*Magyar zsoltár*), azt később az Universal kiadó „honosította” meg.

A *Psalmus* drámai súlyú, de a nagy méretű előadó-apparátus ellenére mégis személyes hangvétellű, így talán mindenki magáénak érezheti mondanivalóját. A tavaly áprilisban elhunyt Breuer János zenetudós, zenetörténész egyébként a nyolcvanas években megjelent kiváló *Psalmus*-elemzésében valósággal „ünneprontóan rebellisnek” nevezi máig érvényes társadalomkritikai hangvétele miatt a művet.

„A főváros jubileuma alkalmából tenor-szólóra, énekkarra és zenekarra írott művem szövegéül egy régi magyar zsoltárt, Kecskeméti Vég Mihálynak 1535-ből való versét választottam, amelyet Gönczi György 1620-ban kiadott énekeskönyvében találtam” – írja maga Kodály az 1923-as bemutató napján megjelent *Magyar Színpad* c. műsorlapban.

A *Psalmus* aktualitása mit sem csorbult a zsoltárok kora, a reformáció harcok időszakában kelt fordítás-újraértelmezés vagy a jelenkori politikai, hatalmi torzalkodás időszakának tükrében sem. Érdemes szemezgetni a szövegből néhány sort, hol a zsoltáréneklő ellenségeiről panaszkodik, és némileg aktuális kifejezéssel élve ő maga is szívesen emigrálna előlük: „Hogyha énnékem szárnyam lett volna, / Mint az galamb, elröpültem volna. / Hogyha az Isten engedte

volna, / Innét én régen elfutottam volna. // Akarok inkább
pusztában laknom, / Vadon erdőben széjjelbujdosnom, /
Hogynem mint azok között lakoznom, / Kik igazságot nem
hagynak szólanom.” „Egész ez város rakva haraggal, / Egy-
másra való nagy bosszúsággal, / Elhíresedett az gazdagság-
gal, / Hozzá fogható nincsen álnoksággal.” A Károli-féle bib-
liafordításban ez utóbbi sorok így hangzanak: „mert erősza-
kot és háborgást látok a városban. / (...) bent hamisság és
ártalom van abban. / Veszedelem van bensejében; s nem
távozik annak teréről a zsarnokság és csalárdság.” – Hát
nem csoda, ha némelyeknek bántotta, és esetleg még ma is
bánthatja a fülét (erre a későbbiekben egy temesvári bemu-
tató kapcsán visszatérek).

Az 1923-as *Psalmus*-bemutatóról érdemes a szem- és fültanú
Tóth Aladárt még utoljára idézni: „Az 55. Zsoltár bemutatóját
nagyon vegyes és nem éppen zeneértő közönség hallgatta
végig. Hivatalos ünnep volt, Buda és Pest egyesítésének jubi-
leumi ünnepe. S mégis valami láz futott végig az egész hall-
gatóságon, mindenki úgy érezte, hogy valami rendkívüli
történt, hogy egy mesterdal született, amit ki kellene vinni
az egész emberiség elé, valami nagy, ragyogó Szent-János
ünnepen.”

A *Psalmus Hungaricus* bemutatására a tágabb értelemben
vett Erdélyben először 1934-ben tett kísérletet a temesvári
Radu Urlăţeanu. Kodály „vokál-szimfonikus alkotásaiból
először Temesvárt és Aradon hangzott el a *Psalmus
Hungaricus* Radu Urlăţeanu vezényletével (1934)” – írja rövi-
den a *Kriterion* magára annak idején sokáig várató *Románi-
ai magyar irodalmi lexikon* sorozatának 1994-ben kiadott 3.
kötete a *Kodály emlékezete* címszó alatt.

„Az oratórium 1934-es, Radu Urlăţeanu vezényelte temesvá-
ri és aradi előadása nagy vihart kavart, ugyanis a zsoltár
szövegét a trianoni Magyarország aktuális politikai hely-
zetének nézőpontjából értelmezték: egy elhagyott és
elárult ország, amely Isten segítségét kéri. A román sajtó
nyílt politikai vádakkal tűzdelt, habzó szájú kampánya
miatt Urlăţeanu 1935-ben öngyilkos lett” – adja közre a
Háromszék napilap Hencz Hilda *Magyar Bukarest (Bucu-
reştiul maghiar)* c. könyvének idevágó részletét, János And-
rás fordításában.

Akadt tehát a harmincas években
egy román dirigens, akiről sajnos
nem sokat tudunk, de minden ellen-
ségekedés dacára is felvállalt ideha-
za egy Kodály-bemutatót. Ugyaneb-
ben az esztendőben, 1934-ben emiatt
volt kénytelen Bartók lemondani feb-
ruár 26-ra kitűzött temesvári kon-
certjét, mert 18-án Tiberiu
Brediceanu kezdeményezésére a
Román Zeneszerzők Társasága két
magas beosztású kormánytisztviselő
jelenlétében választmányi gyűlést
tartott, amelynek egyetlen napirendi
pontja „Bartók (és Kodály) vélt (pon-
tosabban: ráfogott) irredentizmusa, s
ennek kapcsán a Kodályt vezénylő és
Bartók-vezénylésre készülő Radu
Urlăţeanu temesvári karmester haza-
fiatlanság vétkében való elmaraszta-
lása volt” – írja László Ferenc *Román
utóhang az 1934-es bukaresti Bartók-
affér történetéhez* c. cikkében. Az írás-
ból az is kiderül, hogy Constantin
Brăiloiu, illetve Mihail Jora zeneszer-
zők hiába védték körömszakadtáig
Bartókot, az utolsó szót Brediceanu
mondta ki. „A karmestert, aki temes-
vári hangversenyét vezényelte volna,
azonnal elbocsátották.”

Talán a sors keze, hogy Nagyváradon
idén egy temesvári illetőségű román
karmester, Gheorghe Costin vezé-
nyelte a *Psalmust*. A nagybányai szár-
mazású 62 esztendő Costin 2001-től
állandó dirigense a bánsági zenei
intézménynek, korábban Marosvá-
sárhelyen is betöltötte ugyanezt a
tisztséget.

Radu Urlăţeanu a váradai filharmónia
két *Psalmus*-koncertjének (2005-ös és

2017-es) műsorfüzetében is valamiért következetesen Petre Urláţeanuként szerepel. A programfüzetek röviden ugyanazokat a tényeket közlik 12 év elteltével is, igaz, konkrét évszám nélkül: Urláţeanut öngyilkosságba kergette a titkosrendőrség és a nacionalista sajtó. Az előző rendszert megélték azt viszont jól tudják, hogy az üldözők módszerei között nem volt ritka az öngyilkosságnak beállított gyilkosság sem, de ez korántsem következett.

A *Psalmust* eddigi ismereteink szerint 1957-ig nem is vette elő egyik hazai zenei intézmény sem. Megint egy kényes évszámot, 1956-ot követően tehát mégis... De ekkor már óvatosabb a rendszer, Nagy István kolozsvári próbálkozását még a *Psalmus*-próbák folyamán betiltják.

Még hosszabb idő múltán, 1992-ben aztán végre akadt valaki, aki megtörje a jeget: megszólalhatott Kolozsváron a *Psalmus Hungaricus* Demény Attila vezényletével. Demény saját bevallása szerint ezután nemcsak a Kolozsvári Magyar Operában (akkor még „Állami Magyar”) hangzott el többször a *Psalmus*, de elvitték a Székelyföld több városába is a koncertet.

Mi váradiak örülhetünk is, mert hallottuk, meg nem is, mert „csak” 12 évet kellett megint várnunk a *Psalmusra*, összességében pedig a 2005-ös nagyváradi premierre meg alig 82 esztendő.

Kodályt, ezt a rendkívüli tartású és emberségű művészt, zenetudóst, pedagógust, népnevelőt – és a sort végtelenül lehetne folytatni – lehet persze szeretni és nem szeretni is, ez mindenkinek magánügye, viszont zeneirodalmi fajsúlyát nem lehet, nem szabad elhanyagolni, és ez már nem magánügy, ez közügy, műsorpolitika. Tehát az öröm egyben üröm is: végre újra eszébe jutott a filharmóniának Kodály-művet műsorra tűzni, nagy sokára.

Sajnos adatokat csak az elmúlt huszonvalahány évre visszamenőleg sikerült szerezni a váradi filharmónia koncertműsorairól, ebben igen hézagosan, de azért szerepelnek Kodály-művek, úgy átlag öt évente egy, kivéve a 2007-es Kodály-évfordulót (halálának 40., születésének 125.) – de miért kell Kodályhoz mindig Kodály-évforduló?

Az elmúlt húsz esztendő váradi Kodály-repertoárja nagyjából kimerül három-négy darabban. A *Galántai táncok* c. nagyszerű és virtuóz zenekari darab kétszer hangzott el az elmúlt húsz évben, az *Intermezzo* tétel a *Háry János szvitből* háromszor, csak így, árván, egymagában. Bács Lajos karmester 2007-ben (az akkori Kodály-évfordulón) igazi ünnepet kreált a *Budavári Te Deummal*, igaz, a plakátokon csak simán *Te Deum* címen szerepelt a darab. Talán hasonló volt a megfontolás az adott műsoron szintén elhangzó Bács-szerzeménynél is, amely csak *Missa A. Martoni* néven jelent meg a hirdetőn, de mindannyian tudjuk, hogy a Márton Áron mártír püspök emlékének szentelt Bács-misééről van szó. Mintha még mindig, régi megszokásból, üldözési mániánk lenne, vagy óvatoskodnánk valami vagy valakik miatt.

A filharmónia 2006 óta Lászlóffy Zsolt által vezetett énekkarának külön (tehát nem zenekarral közös) repertoárjában összevissza talán egy Kodály *Esti dal* az, ami időről időre visszatérő műsorszám az a cappella koncerteken. A kórus természetesen nemzetiségi összetételében is éppúgy vegyes kar, mint a zenei technikai kifejezés jó értelmében, románul, olaszul, németül, franciául, angolul, latinul, oroszul egyaránt énekel. Persze tegyük hozzá, arányaiban még mindig hívebben ápolja a huszadik századi, sőt a jelenkori magyar repertoárt, mint mondjuk a zenekar. De az is igaz, hogy utóbbinak sokkal összetettebb technikai és kivitelezési nehézségi okai is vannak.

Az is különös, hogy Acél Ervin karmester 1999-es nagyváradi visszatérése után, talán óvatosságból, de lehet, egyszerűen véletlenül (hiszen tudjuk, Bartókért rajongott, halála előtt is tervezte *A kékszakállú herceg vára* nagyváradi koncertváltozatának bemutatóját), nem tűzte műsorára a *Psalmust*, még a filharmónia akkori magyar vezetőségével karöltve sem. Ellenben a magyarországi Liszt-díjas Berkesi Sándor karnagy, aki ugyanebben az időszakban a Partiumi Keresztény Egyetemen már nagyszerű énekkart szervezett, illetve karvezetés- és kórusiskolát teremtett – az egyetem egyik legrangosabb szakirányává nemesítve az akkori zene szakot – elvállalta 2005-ben a váradi *Psalmust*, pedig utólagos bevallása szerint ekkor vezényelt először nagyzenekart. Az akkori koncerten Duruflé *Rekviemével* egy műsoron szólalt meg Kodály, szólót énekelt a nagyszerű erdélyi tenor, Szilágyi Zsolt, aki karnagyként szintén az erdélyi kórusmozgalom lelkes ápolója, valamint közreműködött a mannheimi Melanchton Kantorei, a debreceni Kántus és a Partiumi Keresztény Egyetem egyesített énekkara.

Hogy miért nem a nagyváradi filharmónia 1997 óta működő énekkara vette ki ekkor a részét ebből a koncertből, és miért kellett helyette vendég énekkarok? Válasz lehet erre Berkesi tanár úr ekkorra már bejártatott énekkarainak jó Kodály-ismerete. De lehet, hogy a filharmónia kórusának életében fellépő nem túl könnyű átmeneti időszak volt az ok, hiszen abban az esztendőben kezdődött el az a kiútkeresés, amit a korábbi alapító karigazgató, Avram Geoldeş súlyosbodó betegsége és 2005-ben bekövetkezett halála tett szükségessé.

Kár mindezt tovább fejtegetni, egyszerűen örülünk Kodálynak, és talán a lelkesedés és öröm, az ünnep fénye több is volt az idei évfordulós *Psalmus*-koncerten, mint a szakmai kivitelezés minősége, de ne legyünk ünneprontók. Maradjunk annyiban, hogy mindenki erejéhez mérten, sőt azon

felül is helytállt, legfőképpen a filharmónia műsorpolitikája. Reméljük, utóbbi okoz majd kellemes meglepetéseket a jövőben is.

Még annyit tegyünk hozzá a rend kedvéért, hogy a Gheorghe Costin által vezényelt koncerten a két kolozsvári opera szólistája, Bardoni Tony tenorszólóját hallhattuk, és a programban ezúttal Dvorák *h-moll gordonkaversenye* szerepelt társműként, Răzvan Suma előadásában, így akadt alternatíva a műsorban a nem Kodály-kedvelőknek is.

Zárszóként még annyit, hogy Kodályal továbbra is foglalkoznak a Kodály-évben, például idén augusztus 26-án Hollerung Gábor, az összevont nagykaros megénekeltetésnek lelkes híve készül Csíkszeredában egy nagyszabású szabadtéri előadásra, egyebek mellett a *Psalmusszal*, magyarországi és erdélyi összesített kórusok fellépésével. Talán ezzel a kiváló erdélyi kórus-szervező, a csíkszeredai származású, száz éve született Nagy István hatvan évvel ezelőtt szabotált *Psalmus*-bemutatóját is valamelyest rehabilitálják. Kodály *Psalmus*-üzenete nem csorbult: a körülményeken felülemelkedni, a fojtogatások ellenére is előretekinteni, tenni és tovább menni. Jó lenne ezt megfontolni.

Nem unalmas a sokadik utas

Ridley Scott: *Alien: Covenant*

Amikor 1979-ben *A nyolcadik utas: a Halál* (eredeti címén *Alien*) megjelent a moziban, nehéz volt skatulyába helyezni. Ez most egy horror? Vagy inkább sci-fi? Vagy valamiféle szörnyen visszataszító kortárs művészeti galéria, amelynek kiállítási tárgyai vajon szándékosan vagy véletlenül sikerredtek ilyen perverzre? Annyi volt csak bizonyos, hogy valami teljesen újszerűt és hihetetlenül félelmeteset láttak az akkori nézők – azt pedig már csak a következő évtizedek mutatták meg, hogy a történet, a hozzáállás és nem utolsósorban a film vizualitása nagyon is időtálló.

Két évvel az első *Alien*-film előtt, 1977-ben Steven Spielberg *Harmadik típusú találkozását* ünnepelte a világ. A kultúrák közötti párbeszédet, a zene hatalmát hirdető film igencsak optimistára hangolta az abban az időben a közvéleményt élénken foglalkoztató földönkívüli-kérdést. Ridley Scott brutális válasza egyszerre volt meglepő, rémisztő és mélyen elgondolkodtató – holott az, hogy ha van is intelligens élet a Földön kívül, nem biztos, hogy békés szándékú, korántsem volt új keletű felvetés a filmművészetben. Annak pedig,

hogy *A nyolcadik utas: a Halál* mégsem lett egyszerű, B kategóriás ijesztgetés, egyik fontos oka H. R. Giger svájci képzőművész beszállása volt a projektbe, illetve az, hogy szerencsére szabad kezet kapott – így születhetett meg az eredetileg tervezett, csápos, polipszerű ufó helyett a „xenomorf”, vagyis a karcsú testű, phalloszfejú, Pez-doboz-fogsorú Idegen és annak különböző méretű és formájú inkarnációi; ezek az első részt követően még három folytatásban és két előzményfilmben láthatnak neki gyanútlan földi űrhajólegénységek módszeres kiirtásának.

A mozikban sok éve tomboló prequel – sequel (előzményfilm – folytatás) láznak nem volt sok pozitív hozadé-

Bajban a csapat. Vajon sikerül ismét rossz döntést hozni?

ka, e sorok szerzőjének például az elmúlt években kitűnően sikerült még a kedvét is elvenni attól, hogy egyáltalán átböngéssze a filmszínházak műsorát. De az *Alien* példája hozott érdekességet: a franchise elmúlt évtizedekbeli útja arra készítette az első rész rendezőjét, hogy 2012-ben visszatérjen a sorozathoz, és elkészítse az előzményfilmként is értékelhető *Prometheust*, majd annak folytatását, az *Alien: Covenantot*.

Sokan sokféle dolgot vártak a *Covenanttől*, elsősorban ami a cselekményt, illetve a mitológia kibontását illeti. Sokan csalódtak. Az idén tavasszal mozikba került film a *Prometheusban* felvetett létkérdések magas labdáját – kik vagyunk, honnan származunk, mi az Idegen – nemhogy lecsapta, de még röptében ripityára lőtte, és saját cselekményét az előzőekben már rongyosra használt panelekre építette fel, emellett az is könnyedén felrőható, hogy a szereplők nem mindig (soha) cselekszenek a józan ész logikája mentén. Mindezek ellenére működik, még hozzá nagyon is jól. Scottnak ismét olyan izgalmas sci-fi horrort sikerült összehoznia, ami alatt

az első perctől az utolsóig kapaszkodtam a székem karfájába. A *polygon.com* filmkritikájában a szerző úgy fogalmaz, a *Covenant* „nem találja fel a kereket, de baromi jól tudja, hogyan kell forgatni” – ennek a keréknek a forgatását, vagyis a műfaj működését pedig Hollywoodban Ridley Scottnál kevesen értik jobban.

A panelek használatához viszont hozzátartozik, hogy itt nem föltétlenül műfaji panelekről van szó, hanem sok esetben olyan elemekről, eseményekről vagy konkrét jelenségekről, amelyek a széria sajátjai, azt is mondhatnánk, Ridley Scott a saját maga által kreált anyagot dolgozta újra, nem előre elkészített sablonokból építkezett. Főhajtás a saját élet-

A halál és a lányka. A film számos klasszikus képet megidéz (Katherine Waterston)

mű, sőt akár a kitartó rajongótábor irányába is az a tény, hogy a *Covenant* a sorozat korábbi részeinek számos, mára klasszikussá, vagy még pontosabban popkulturális jelenséggé vált jelenetét vagy képét megidézi, átdolgozza és továbbpörgeti.

A *Prometheus* esetében gyakran lehetett azt a kifogást hallani, hogy túl kevés idegen volt a vásznon. A vád csak félig-meddig állja meg a helyét, hiszen az első *Alien*-filmet is első-sorban a hitchcocki feszültségépítés tette lebilincselővé, vagyis pontosan az, hogy alig-alig látható a szörny, leginkább csak futólag, egy-egy részt pillanthatunk meg belőle, és csak a végén mutatkozik meg teljes, lenyűgöző valójában. Ha azonban a *Prometheus* viszonylagos alientelensége csorba volt, akkor ezt a *Covenant* púposan kiköszörülte. Ez volt az első *Alien*-film, amelynek készítésekor a lények és a többi látványelem alkotója, H. R. Giger már nem élt, mégis – vagy talán épp a mester iránti tisztelet jegyében – annyi „gigeres” forma, lény és minden egyéb vonul fel a vásznon, hogy csak kapkodjuk a fejünket. Anélkül, hogy túl sokat elárulnánk, a filmnek van egy olyan szereplője, aki bizonyára nagyobb rajongója a xenomorfoknak és társainak, mint bármelyik filmfanatikus.

Ha azt mondom, sci-fi horror, az ember nem gondol föltétlenül színészi alakításokra vagy többdimenziós karakterekre, és ez jelen filmünkre is igaz, hiszen ebben a műfajban, egy ilyen szörnyel, a szereplők túlnyomó többsége fogyóeszköznek számít. Az *Alien*-széria ugyanakkor újító volt abban, hogy a hagyományos macsó akcióhős karakterét egy nővel cserélte fel, aminek egyrészt azt köszönhetjük, hogy megszületett Ripley, az azóta sokat és sokszor rosszul másolt férfiasan kemény csaj figurája, aki ellen senki nem állna ki szívesen, másrészt pedig azt, hogy lett nekünk egy Sigourney Weaverünk. Bár Weaver – korábbi felvételekkel ellentétben – már nem vállalt szerepet a két előzményfilmben, a *Covenant* a maga részéről egy hasonló jellemű főszereplővel operál: Katherine Waterston brit–amerikai színésznő karaktere és alakítása is sokat dob a filmen. Azt pedig, hogy Michael Fassbender igazi komoly színész, nem hinném, hogy különösebben bizonygatni kell. A *Covenantban* a *Prometheusban* megismert android karakterét építi tovább – mindjárt két szerepben. Neki – vagy nekik –

köszönhetően aztán a széria előző darabjában nagy hangsúlyt kapott elméleti-filozofikus dimenzió is viszsza-köszön: talán a film legerősebb, teljesen vértelen jeleneteit köszönhetjük „kettősüknek”.

Egy úrhajó, egy legénység, egy android, egy bolygó, egy probléma. Aki tudja, miről szól és milyen a keménytojás módjára szilárdra főzött sci-fi, az el tudja képzelni, milyen az *Alien: Covenant*, és általában azt is tudja, kedveli-e ezt a műfajt vagy sem. A magam részéről bevallom, engem igen könnyű megvásárolni egy olyan történettel, ahol az ember egyedül áll szemben az idegen, ellenséges hatalmakkal, és kénytelen megmutatni, meddig is terjed embersége. A világűr kolonizációja ugyanakkor olyan téma felvetés, ami ma már hétköznapi életünkben is megjelenik, elég csak néhanapján odakapcsolni egy tudományos-ismeretterjesztő tévécsatornára. Reméljük, odakint aztán inkább ET, a földönkívüli vár bennünket a kis muskátlijával, és nem a Giger-féle ezeralakú lények.

NAGY ORSOLYA

Alien: Covenant

(2017)

Írta: John Logan, Dante Harper

Rendezte: Ridley Scott

Fényképezte: Dariusz Wolski

Szereplők: Michael Fassbender, Katherine Waterston, Billy Crudup, Danny McBride, Demián Bichir

104

Gyurka Andrea:

A fotogram kreatív

lehetőségei, 4 db fénydoboz,
experimentális videó,